

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

51

VID
FJÄLL-
BANDET

ETT STYCKE IDEELT
NYBYGGARELIF

AF

ANDERS JÄMTE.

Pris: Kr. 1: 75

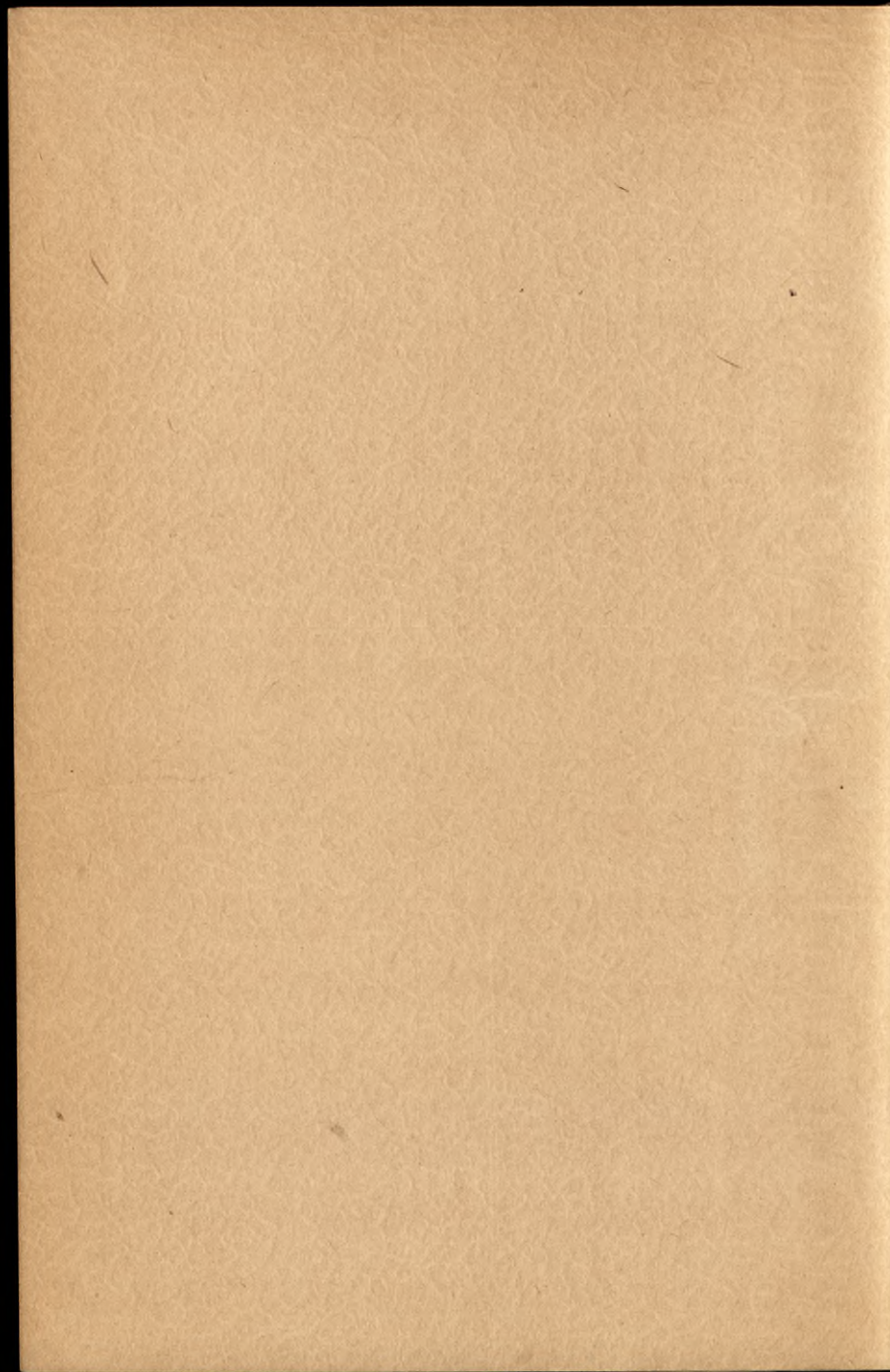
MED FÖRORD

AF

Dr S. G. WALLSTRÖM.

Sundsvall . . . .
AXEL TH. SCHAGERS Förlag.

VID FJÄLLBANDET

ETT STYCKE IDÉELT NYBYGGARELIF

AF

ANDERS JÄMTE. [Backman]

SUNDSVALL 1900
AXEL TH. SCHAGERS FÖRLAG.

SUNDSVALL
BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAGET
1900.

I stället för ett företal.

Vid en lika tillfällig som angenäm bekantskap med författarens föregående arbeten och manuskriptet till det närvarande fördes minnet osökt tillbaka till en ungdomsbekantskap, som ända in i ålderdomen följt mig med oförvissnad friskhet, under det hundratals högestetiska, psykologiskt skarpt tecknade taflor ur människolifvet fullständigt bleknat. Det är hågkomsten af en teckning ur folklifvet och för folket af den ädle, varmt religiöse schweiziske skriftställaren Ischocke, **Das Goldmachedorf** (guld-makarbyn), hvilken jag sedermera uti Schweiz funnit öfverallt hos allmogen och där den fortfarande är en kär, välsignelserik folkbok.

Det är icke spännande romantiska äfventyr eller psykologiskt dissikerande skildringar, som fångsla och verka på allmogens sunda, från all nervositet fria sinne, utan enkla bilder ur dess lif, där den känner igen sig och dess blyga, fina natursinne kan känna sig tilltaladt. Förf. till närvarande arbete har i ett föregående, Ljusnedals-Jakko, redan visat sig ega de betingelser, som kräfcas för att blifva en författare för de tusen-

den, som efter dagens id fordra någon lättare, till känslan och inbillningskraften talande själsföda och som uttrycker sig på deras hjärtas språk och har öga för deras sätt att uppfatta världen och människorna och ser naturen såsom de.

Jämte dessa förutsättningar har förf. dessutom en personlig rik religiös erfarenhet och en mångsidig sådan om breda lagers behof i detta afseende, som ofelbart skall träffa det för dem rätta ordet, huru det nu än kan te sig för andra lifsåskådningar. Boken behöfde således visst icke någon anbefallning af hvem det vara må, och endast tillfälliga omständigheter kunna tala till försvar för den roll af förordare, hvilken jag åtagit mig att nanneligen spela efter allt mångårigt anonymt bakdanteri, pedanteri och stundom, dess bättre, äfven något ärligt och hjärtligt beröm. Ett par ord af mig hade icke ansetts olämpligt, därför att tragiska öden förlagt några af mina ungdomsår till det härliga Jämtland, där anboren vandringslust och kärlek till Linnés *scientia amabilis* förde mig vidt omkring i dess bygder och fjällar. Efter fyratiofem år och sedan jag sett all härlighet i Europa och Nord-Amerika mellan Atlanten och Stilla Hafvet, fick jag återse det i fantasiens trollspiegel alltid ungdomsfriskt lefvande Storsjölandet, dess berg och fjällar, men, ovanligt nog, krympte fantasiens bilder samman för verkligheten. Allt var långt härligare, långt mera storslaget. Oskyltiga kälkbackar i minnet hade värt till hissande höjder, gamla hjärtan voro varmare än annorstädes unga och själfva Brunkullan (*Satyrinum nigrum* L.)

doftade långt rikare vanilj, än den jag en gång
med jubelrop och glädjetårar hälsade på St. Bern-
hard. Och bland täcka vildblommor på annan mark
fann jag äfven författarens »**Vid Fjällbandet**», som
jag oförskyllt fått äran införa till läsaren.

Örebro i April 1900.

S. G. Wallström.

M. H. MC.

The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the English language. It discusses the various influences that have shaped the language over time, including the contributions of Old English, Middle English, and Modern English. The author also touches upon the role of literature and the standardization of the language.

The second part of the book provides a detailed account of the historical development of the English language. It covers the period from the arrival of the Anglo-Saxons in the fifth century to the present day. Key events such as the Norman Conquest and the Great Vowel Shift are discussed in detail, along with the influence of other languages like French and Latin.

The third part of the book focuses on the modern English language. It explores the changes in vocabulary, grammar, and pronunciation that have occurred since the late Middle Ages. The author also discusses the role of the English language in the world today, particularly in the context of globalization and the rise of English as a global lingua franca.

The fourth part of the book is a critical analysis of the English language. It examines the social and cultural factors that have influenced the language's development. The author also discusses the role of the English language in the formation of national identity and the impact of language on society.

The final part of the book is a conclusion that summarizes the main findings of the study. It emphasizes the importance of understanding the history of the English language in order to appreciate its richness and diversity. The author also offers some thoughts on the future of the English language in a rapidly changing world.

I.

Ombord å "Herkules".

Dagen grydde på hafvet. X-liniens emigrantångare »Herkules» plöjde i frisk fart Atlanten i kurs mot England. Det hade just börjat storma något och vågorna vredgades och växte och hastade med allt större våldsamhet i kappsprång mot väster. Somliga höjde sig såsom berg, och kommo i skummande raseri och togo det stolta fartyget på sina skuldror, såsom om det varit endast en ringa leksak, som de ville slunga ned i djupet.

Och »Herkules» tycktes verkligen arbeta med svårighet. Ibland liksom blott kryper han fram i uppförsbackarna, pekande med sin förstäf allt högre och högre tills han, efter att för en kort stund hafva återfått jämvikten, störtar utför med aktern i vädret... nedåt, djupt ned i den mörka dalen och sjunker... ned... ned, men höjer sig sakta åter, stönande, skälfvande, men

visar sig i alla fall fullt mäktig sin ansvarsfulla uppgift att föra odödliga varelser öfver de stora hafsdjupen.

Det är tidigt och de sofva ännu de allra flesta invånarne i den gungande staden. Endast ett fåtal nervösa, ängsliga personer äro vakna och fullt medvetna om sjögången. Bland dessa äfven en svensk, hvilken nästan alldeles gått miste om sömnens hvila. Då han emellanåt somnat, har han drömt om någon olycka, att fartyget brunnit, sprungit läck, stött emot något isberg eller annat dylikt och i ångest gång på gång kastat sig upp ur bädden, badande i svett. Nu var det icke längre drömmens hemska bilder, som skrämde honom, utan den nakna verkligheten. Det stormade . . . och han låg vaken och lyssnade, kände och förnam huru naturens krafter kämpade därute och huru det suckade i djupet. Hela hans nervsystem var spändt till det yttersta. Han tyckte sig se, huru hafvet liksom öppnade sitt gap och huru den berömda ångaren höll på att störta ned däri. Den sjönk . . . ned — ned — *ned* — ja, alldeles säkert — Gud i himmelen! Han störtade vansinnigt upp . . . Nej, de voro ännu ofvan vattenytan och han kunde snart öfvertyga sig om att ingen synnerlig fara var å färde.

Sedan han därpå åter gått ned i hytten och ordentligt klädt sig, återvände han. Han kände, att det var nödvändigt för att i någon mån återvinna såväl kropps- som själsjämvikt. Gick nu vidare ända upp på kommandobryggan, där han tog fäste vid järnskranket. Utom någon ännu

posterande nattvakt såg han ingen annan än mannen innanför ratten vid glasdörren. Det elektriska ljuset å fartyget började redan fördunklas af morgonrodnadens gulröda brand i öster. Och det gnistrade och lyste af vågorna, som i allt raskare fart brusade fram och med allt större våldsamt slungade sitt stänk öfver fartyget. Hafvets bröst tycktes häfva sig i ångest. Vågorna syntes samla sig i grupper, hvilka likasom täflade om hvem som skulle blifva den härskande, upptornade sig öfver hvarandra högfjällslikt och i hemskt, väldigt gny vräkande hvarandra ur vägen. Kunde manne vinden åstadkomma ett sådant uppror, eller var det icke snarare jordens glödande innandöme, som på detta sätt ville bryta sitt fängelse?

Just som han stod och betraktade detta mäktiga skådespel, hvori han själf spelade en tvungen roll, framträdde ur hytten en herre, som, utan att stödja sig mot skranket, tog sin plats bredvid honom och förde en kikare till ögonen. Det var en typisk sjöman med härdade drag, reslig och stark till utseendet. Och det gjorde vår svensk riktigt godt att se med hvilket lugn han stod och såg det upproriska hafvet i ansiktet. Och det var på samma gång något så förtroendeingifvande i hans väsende, att han utan vidare tilltalade honom:

— Det synes blifva svår storm.

— Åhnej — svarade sjömannen — när det börjar så tidigt, lugnar det sig nog, då solen gått upp.

— För öfrigt tycker jag, att den knappast skall kunna vara svårare, än den nu är, fortfar svensken.

— Såå — log den andre förvånad — då måtte herrn icke ha varit mycket med på hafvet. Något värre vill det allt vara, om det skall kallas riktig storm.

— Jag har blott farit här en gång förut, när jag for bort; nu vänder jag tillbaka och hoppas lyckligt vara i land, innan det blir »något värre».

— Hvart reser ni?

— Hem till Sverge.

— *Hem till Sverge!* — utropade sjömannen på svenska. — Hvar är ni hemma där?

— I Jämtland.

— Norrlänning alltså! Jag är från Medelpad.

Därpå gäfvos de två hvarandra ett broderligt handslag.

— Ni reser hem för att jula?

— Nej, jag reser hem för att lefva.

— Lefva? Kan man inte lefva i Amerika?

— Jo, andra . . . men jag måste hem till fjällbygden för att hämta mig . . .

— Alla norrländingar, tror jag, längta hem. Det måtte ligga en underlig trollkraft i den norrländska naturen, då våra landsmän därifrån aldrig finna sig rätt väl annorstädes.

— Sant. Men jag är kultursjuk och flyr egentligen för att gömma mig, läka de sår, som naturen slagit mig och för att återfinna mig själf.

— Ja det är nog sant, man får sår också ibland, svarade mannen med kikaren litet tank-spridd.

— Där kommer en ångare samma väg som vi, upplyste han slutligen.

Och äfven jämtländingen kunde se den, då denne emellanåt höjde sig mot skyn, lik ett höknäste uppe i ett berg.

— God morgon! — hälsade därpå sjömannen och vände om till hytten igen, i dörren tilläggande — hoppas jag får tillfälle språka med er något mera innan vi nå land.

— Det skulle vara angenämt, svarade passageraren, som stod kvar ännu en stund och såg bort mot det mötande fartyget. Men han fäste sig snart ej vid något visst föremål; hans drömmande, längtansfulla ögon, gingo irrande öfver de oräkneliga vågor, som i raseri jagade fram öfver hafvets vida rymder.

Solen gick upp. Vinden lugnade sig något på före middagen, men fortsatte sedan på samma sätt.

Dagen därpå rådde en gladare stämning om bord. Vinden hade saktat af och ångaren gungade knappt märkbart för vågor, som med klar yta och solreflex fridsbådande böljade fram. Och vid middagsbordet nere i andra klassens matsalong gick det rätt muntert till. Åtskilliga voro i sällskap på resan, andra hade såsom tillhörande samma nation grupperat sig tillsammans och kommit i gemytligt samspråk. Vår landsman, som annars kunde anses såsom en riktig

enstöring, hade smittats däraf och till och med förledts att inblanda sig i ett par rödbrusiga fransmäns diskussion i politik. Den ene af dem var en chauvinistisk, den andre en sansad republikan. Men svensken försvarade konungadömet. Snart förenade sig dock de två republikanerna och när de så hjälptes åt att nedgöra honom, pekade han blott på fakta. Och såsom exempel på en lycklig regering framhöll han naturligtvis den svenska. Men detta var oförsiktigt. För dem var Sverge knappt värdt att nämnas. De gisslade obarmhärtigt monarkien och togo icke vidare reson. Svensken lämnade därför snart valplatsen och gick bort till kaffebordet för att svälja ned sin förargelse. Som han stod där och inmundigade kaffet, fick han en lätt knuff i ryggen och ett vänligt

— God middag, herre! Huru står det till i dag? Det var sjömannen, som han dagen förut samspråkade med.

— Tackar! — svarade den andre — nu går det väl an.

— Kunde just tro det, helst af er diskussion med de där två. Om jag kunnat franska litet bättre, hade jag huggit in och hjälpt er stuka dem.

— Ah, strunt, sådana herrar böra få vara för sig själfva, men *vi* kunna ju språka litet, så framt ni har tid.

— Det passar, jag har nu en stund ledigt, men då gå vi till min koj.

Sjömannen ledsagade omedelbart därpå sin landsman genom en lång korridor, där det vim-

lade af människor som på en storstadstrottoar, och vidare två trappor ned, där de ändtligen kommo in i ett litet snyggt, väl möbleradt rum. Utom den vanliga, fräna oljelukten stack här äfven en inpyrd cigarrök jämtländingen i näsan.

— Här äro jag och en annan styrman hemma, upplyste sjömannen. — Var så god sitt ned och tag en cigarr, om det behagas . . . Men kanske vi först borde presentera oss; jag heter Berg och är andre styrman.

— Tackar . . . jag heter Våge och är vind-drifven, svarade den andre och mottog cigarren för att göra sig mindre känslig för den otäcka lukten.

— Ja, det var några egendomliga yttranden af er sedan i går, började Berg, som gjort att jag sökt tillfälle att få tala med er närmare. Jag likasom anar, att vi ha något gemensamt.

— Kanske, svarade Våge förbehållsamt.

— Och då ni nämnde fjällbygden, fortfor Berg, upplifvades ett minne från den tiden, då jag var hemma och gymnasist, när jag i sällskap med ett par skolkamrater en sommar fick följa med till Jämtlandsfjällen. Hvilket minne för lifvêt!

— Var ni kanske också till Hogdfjällen?

— Nej, vi voro egentligen blott till Åreskutan, och så foro vi till Tännforsen och . . . ja, jag minnes nu icke så noga hvad allt det här-liga, som vi sågo, hette. Huru sade ni? Hogd . . . har ni edert hem där?

— Nej, jag har egentligen intet hem, men jag går att skaffa mig ett.

— Välan, och det i hembygden, skulle jag förmoda?

— Vid fjällen.

— Vid fjällen! Ingen kan väl lefva där utom lapparne?

— Åhjo, det finnes nog mycket annat folk också, som bor i byar i fjällens närhet.

— Men icke kan man där idka något jordbruk?

— Hvarför inte? Det beror på huru man tar det.

— Och inte ämnar ni själf ägna er däråt?

— Hvad skulle hindra?

— Åh, först och främst så tyckes ni vara någonting helt annat än kroppsarbetare, och så synes ni ej riktigt frisk.

— Min herre, jag är bondson och från ungdomen van vid kroppsarbete, men genom en olycka kom jag in på andra banor, hvilka skulle anses för mycket bättre, fastän de ha fört mig i elände. Att jag inte ser frisk ut, är ej underligt, då jag är dödstrött.

— Det där intresserar mig ofantligt, upplyste sjömannen ifrigt och blåste ut ett väldigt rökmoln — och gärna skulle jag vilja veta den olycka, ni nämnde. Hoppas ni förstår, att jag icke är någon simpel intervieware.

— Olycka ja! Hvad skulle jag annars kalla det, att bolagsrörelsen kom med sin penningeflod? Min fader, som var en trefven odalman, blef narrad att sälja sin gård.

— Nå, men då fick han ju mycket pengar?

— Jo, jag tackar! En spottstyfver i förhållande till värdet. Blef så arrendator på hemmanet. Men var sig sedan aldrig lik . . . Om det är något, som kan kallas blodsband, så är det det naturliga förhållandet mellan bonden och hans jord. Fastän då blott 17 år, kände jag att det var familjens dödsslag. Och då förstår ni, huru jag menar, då jag säger, att jag är en vind-drifven.

— Allt det där känner jag igen. Det är min egen historia. Men sedan? Ni for då ut i världen såsom jag?

— Nej, jag skulle först studera, min far fick den idén, och fastän det var emot min vilja, så hjälpte det icke. Jag måste knoga mig igenom alla sju klasserna vid läroverket i Östersund och sedan ligga i Uppsala. Lärdom är väl eftersträfvansvärd för alla, och jag är min far tack skyldig för hvad han kostat på mig i så fall; men då man icke har någon särskild håg därför eller något gifvet mål i sikte, blir den att förlikna vid en samling dyrbara verktyg, hvilka man hvarken kan eller vill använda, under det att man känner sig förhindrad att taga i de enklare och naturligare, vid hvilka man är van.

— Det kunde jag se, att ni är en lärd man. Jag hade hunnit några klasser blott, då jag genom ungefär liknande ledsamheter hemma beslöt mig för att gå till sjös. Och för öfrigt längtade jag mera däråt än till boken. Men ju längre jag varit med i detta lif, desto mera har den tanken mognat inom mig, att jag skall slå mig ned på

landbacken och bygga mig ett eget hem äfven jag. Dock, jag skall nu inte gå er i förväg; berätta vidare, sedan blir det min tur.

Ja, nej, jag har ej mycket att berätta. Någon lärd är jag icke. Men jag har pröfvat åtskilligt och misslyckats. Senast skulle det gått mig väl som tidningsman i Boston, blott ej hälsan svikit. Mitt nervsystem isynnerhet blef knäckt. Det bästa fädernearfvet, då man går ut i världen, är väl en frisk kropp; och är man begåfvad därmed, kan man också ganska länge lefva naturvidrigt. Men en gång riktigt bruten, hjälper sedan ingen s. k. rekreation med badning, resor o. d., utan blott en återgång till det naturliga igen. Och detta är nu mitt lifs glada evangelium.

— Välan, men då ni inte har hem förut och därjämte är bruten till hälsan, så förefaller det mig, som skulle det bli er hardt nära omöjligt att uppnå det föresatta målet, så framt ni icke har mycket pengar.

— Alldeles! Det kan synas så. Men jag är dess bättre icke så klen, att jag tappat modet. Kommer jag blott lyckligt och väl till min hemby vid fjällen, så hoppas jag snart genom det hälsosamma klimatet där kunna förbättra min hälsa. Och så fort jag kan börja arbeta, är den betryggad. Pengar har jag så mycket, att jag kan börja, och sedan hoppas jag, att det skall gå.

— Ja, för hälsans skull, men annars tycker jag, att lifvet i den karga fjällmarken skall vara allt för besvärligt, helst för er, som nu har sett något bättre.

— Kan så vara, men det har desto flera förmåner med sig. Ingenstädes känner man sig mera trygg. Och där kan man vara icke blott undångömd för utan äfven upphöjd *öfver* den bullrande världen. Jag måste för mitt lif draga mig undan och det så långt, att jag slipper höra gnyet af stadslif och ångmaskiner och slipper se kulturmänniskor, knektar, tidningar och telefontrådar. Först då skall jag kunna andas ut och vara mig själf samt bygga mig ett hem såsom jag själf vill.

— Nu slog ni riktigt an på mig, utropade Berg. — Äfven jag har tänkt mig mitt framtidshem någonstädes långt bort, undångömdt för den moderna världen. Jag har tänkt på Central-Afrika eller Kaliforniabergen. Men jag är just ingen världsföraktare heller, utan önskade helst bo åtminstone i närheten af folk, annars skulle det sannolikt med tiden bli allt för dystert. Helst skulle jag önska följa er till fjällen, blott jag kunde inse, att man kunde existera där.

— I själfva högfjällen är det naturligtvis omöjligt för andra än lapparna. Men i dalarna strax nedom skogsgränsen är jordmånen somligstädes ganska bördig. Genom att utröna hvad denna jordmån under en kort, men varm sommar kan frambringa hoppas jag finna vägen till utkomst. Och går det icke med åkerbruk, som jag företrädesvis älskar, så vet jag, att det går med boskapsskötsel, hvaraf större delen af fjällbygdens folk har sitt rikliga uppehälle. Jag riktigt längtar att få börja försöken.

— Hvad det skall vara skönt att bo i fjällen! Kunde jag inte få bli er dräng? Ni skall väl odla jorden och bryta sten, och då kunde jag passa. Det vore härligare än att vanka fram och åter på det nyckfulla hafvet.

— Nej, så dyr dräng har jag ej råd att leja, svarade Våge och log förvånad. — Ni har kanske bortåt ett par tusen kronors årslön. Men kompanjon?

— Det vore kanske bättre . . . men stöter också på svårigheter.

— Men ni synes må väl på hafvet och med en sådan plats . . .

— Det kan synas så, afbröt honom Berg, men i själfva verket är det nog illa bestäldt. Och länge kan det icke gå. Det vore i sanning väl, om jag fortast möjligt komme härifrån.

— Af erfarenhet känner jag icke till sjömanslifvet, svarade Våge, men jag förstår att det åtminstone icke kan vara enerverande och själsslitande som t. ex. tidningsmannayrket, sådant jag funnit det, med sin ständiga oro och strid, hvori det gäller att slå omkring sig med stora ord, rida på sina höga hästar utan att alltid känna säker grund under fötterna, vara i spänd uppmärksamhet på hvarje växlande drag i folkens politiska minspel, nödgas rota i allt elände, dagligen tusentals dumheter, känna sig såsom ett centrum i ett oändligt telefonnät med ljungande världslarm, lida af ständiga feberkänningar och skrifva — skrifva, så att hjärteblodet kunde vilja flöda med bläcket.

— Sant. Dylika erfarenheter känner jag icke till. Lifvet på sjön i och för sig själf är icke så mycket att beklaga sig öfver; tvärtom, det är storartadt och hälsosamt. Men trängseln i en ständigt böljande människoström och sällskapslifvet . . . Jag befinner mig här i en af de största världspulsådror. Draget är för starkt. Det känns som vore jag i fara att tappa bort mig själf. Och jag lefver fort undan. Det vore mig säkert förmånligare att tjäna som bonddräng. Äfven kropps- och själskapitalet går. Och att börja lefva annorlunda här, det går icke. Jag måste någonstädes i land och söka mig en plats, där jag kan söka förverkliga åtminstone någon af mina ungdomsdrömmar. Men af vissa skäl längtar icke jag till min hembygd. Hellre då, besynnerligt nog, med eder till fjällen.

— Nåå, hvad skulle hindra oss att blifva kompanjoner där? Vi tyckas ju ha ungefär samma lifsåskådning. Jag fruktar, att jag blir en gammal enstöring, men jag känner, som skulle jag trifvas godt i ert sällskap.

— Jo, skamligt att säga, fastän jag har lön ungefär som ni gissade, har jag knappt något nämnvärdt att insätta som grundplåt i ett sådant företag. Men äfven jag tror, att vi skulle komma öfverens. Fastän vi ej sett hvarandra förr, är det dock, som om vi vore gamla bekanta. Och när ni talar, så dikterar ni hvad jag länge känt, men icke haft riktigt klart för mitt medvetande.

— Mycket penningar behöfver man nog inte. Jag tänker mig blott en anspråkslös boning och

ett litet jordbruk, men originelt vill jag ha det och utan hänsyn till det brukliga.

— Alldeles som jag tänkt . . . Har ni familj?

— Nej, långt därifrån.

— Det kunde jag förstå, menade Berg, äfven jag hatar allt kjolvälde. Fast *det* icke är min förtjänst.

Han stirrade förläget på cigarrstumpen och tycktes hafva låtit undslippa sig något, som han borde ha hållit inne med. Våge låtsades icke märka detta utan fortsatte vidare.

— Ett hem blir naturligtvis besynnerligt utan kvinnan, men man kan då åtminstone få ha det såsom man vill.

— Alldeles!

— Men huru har ni tänkt er ställa det? Det blir kanske nödvändigt, att vi klargöra för hvarandra våra åsikter i detta afseende, åtminstone i hufvudsak, ty därpå beror det, huru vida vi ens kunna bli grannar.

— Ja, men jag har det icke riktigt klart. Dock, om ni först berättar, huru ni ämnar ordna det, så är jag nästan viss om att det blott är hvad jag instämmer uti. Och för resten innebär ju min erbjudna tjänareställning, att jag är beredd på att i allt rätta mig efter er önskan.

— Icke jag heller har det alldeles klart, huru jag vill. För mig är det viktigast att få lefva naturligt, att få lefva ut . . . jag är så trött. Men då jag börjar eget landtbruk, vill jag allt försöka taga det rationelt och blott i mindre skala,

ej större än för mitt behof och så att jag kan sköta det själf.

— Nå, det är ju själfva idealet. Och så att få gå ändamålsenligt tillväga och slippa den sedvanliga trallen »såsom far, farfar och farfarsfar brukat», hvilket alltid förefallit mig så olidligt.

— Ja, och då blir äfven det föraktade jordbruket en förståndets sak lika mycket som en den fysiska kraftens — ett studium på samma gång som kroppsarbete.

— Riktigt . . . och det skulle passa bra att vi sloge oss samman: ni det praktiska förståndet, jag arbetskraften.

— Nej, vi måste i så fall hjälpas åt i båda-dera . . .

— Som ni vill . . . Men skrif och underätta mig, när ni börjat . . .

Maskinerna började sakta fart. En lots skulle tagas ombord. Samtalet blef afbrutet. Berg måste skynda upp. Land var nära.

II.

I hembygden.

Men hvad det gick sakta! Att mellanriksbanans ånghästar voro så senfotade! Annat var han van. Och dock tarvades än mera tålmod, när han från järnvägsstationen en hel dag till måste åka efter gästgifvarehäst. Fastän egentligen utan hem, var han dock riktigt hem-sjuk. Han längtade att åter få se sin hemby och sin gamla, kära moder. Men han var nu ändt-ligen inne i Jämtlandsbygden och detta gaf honom redan stor hugnad. Att se dessa välbekanta byar, skogar, sjöar och fjäll, hvad det gjorde honom godt! Det var väl vinter och allt var isadt och snöigt, men det var sig likt ändå. Detta drag af nordisk bisterhet och otillgänglighet, som präglade denna natur, tyckte han om; ty det likasom borgade för, att öfverkulturnens febervind aldrig skulle kunna mer än fläkta hit. Och ju längre bort han kom, desto bättre kände han sig till mods. Det var såsom hade någon förföljt honom. Slutligen, i kvällens mörker, ankom han till resans mål för den dagen. Elfåsens gästgifvaregård. Och nu hade han blott en dags-

resa kvar hem till Ädille. Men han visste ej, huru han skulle komma längre, ty det gick ej någon landsväg åt det hållet, och det var ovisst, om Ädilleborna hade kört upp vägen fram genom vildmarken. På förfrågan underrättades han dock, att vägen var öppen och att ett par forbönder därifrån också just kommit från stationen för att nästa dag fara vidare hemåt. Och då han uppsökte dem, kände han äfven igen den ene, en gammal hederlig byskomakare, som utan betänkande lofvade honom skjuts, om han ville hålla till godo med att åka på lasset, som hufvudsakligen utgjordes af en massa uppköpt läder. En Elfåsbonde lofvade att efter ett par dagar frakta öfver reskofferterna.

När de vid nästa dags gryning bröto upp och foro vidare, kommo de tillsammans med flere forbönder, som skulle samma väg, så att de blefvo ett stort, karavanliknande sällskap. Men nu gick det än saktare framåt. Världskroppens pulsslag, tyckte han, blefvo allt mattare, ju längre han kom mot norden och in i obygderna. Något afstickande ifrån, men förlänande ett visst pikant drag åt det hela, var en ung lappflicka med renskinnspäls och röd mössa. Hon hade varit framme i Ed och konfirmerats samt skulle nu hem. Våge var ännu okänd för alla, äfven för skomakaren, som tycktes vara riktigt nyfiken att få veta, hvilken herre han hade äran skjutsa.

— Är han kanske profvare?*)

---

*) Profresande.

— Nej, för all del.

— Kanske han ska dit och göra affärer med lapparne, han också?

— Nej inte. Ha dessa andra det ärendet?

— Ja, de syns väl.

— Äro lapparna i Ädille nu?

— Jaha, allihop. Å de ä stor slakt å marknad hvarje dag nu en tid.

— Och det går till som vanligt?

— Jaha ungefär. Det är ett bedröfligt lif. Har han varit dit förr också?

— Ja, en gång för länge sedan.

— Ä han kanske bokhandlare?

— Nej, jag är ingen affärsman alls.

— Han må ursäkta mig, att ja ä frågvis.

Ja kom att tänka på de där stora kistorna, som han skulle ha efter.

— De kunna nog vara goda att ha ändå.

— Tro ja de! Han ä kanske turist å långväga ifrå, å då behöfs de nog te ha kläder me å annat.

— Inte de heller. Far det mycket turister åt Ädille?

— Åh ja, om sommaren så. Men hva ska han uträtta i Ädille nu? Ja ä kanske näsvis, men...

— Åh, jag ska dit och hälsa på och kanske bli där någon tid.

— Har han någon bekant där?

— Möjligen. Jag tycker mig nästan känna igen er. Om jag ej tar mycket fel, är ni Lars Bengtsson?

— De stämmer! Men hvar ha ja sett er?
Åh, nu förstår ja: han ä kolpetör!

— Nej, det är inte så väl heller. Och för resten så lönar det icke gissa *hvad* jag är, ty jag är ingenting.

— Nå, då ä de inte mera me den saken. Ja ä af de slaget som vill språka, å han må förlåta mig.

— För all del, språka ni; vi ha ingenting annat att göra.

— Å så går tiden lite fortare — tillade Lars.

— Det är sant.

— Men ja ville nog helst tala om nånting annat. Ja ä glad att min nyfikenhet blifvit afsnäst. Å se'n ja nu frågat honom om så mycket, så törs ja väl äfven fråga, om han tror på Gud?

— Ja väl, svårare frågor har jag fått. Ja, jag tror i ordets allmännare bemärkelse.

— Huru tycker han om läseri å mission?

— Förr har jag haft en viss afsky för sådant, men sedan jag nu ute i stora världen fått lära känna denna rörelse på närmare håll, kan jag icke annat än högakta den.

— De va roligt det.

— Lars står fast i tron, kan jag höra.

— Ja, Gud vare lof! Men tänk *hvad* den pröfvas ibland!

— Är det mycket läsare i Ädille?

— Ack nej, det är bara en gammal gumba och jag. Hela socknen tyckes vara ett Sodom.

— Vet ni, huru Anna på Vågbacken mår?

— Åh . . . känner han henne? Ja, hon mår nog bra. Det var henne ja nämnde . . . käre hjärtanes! Ni ä väl aldrig hennes son?

— Jo, så är det nog.

— Men att ja inte . . .

De omfamnade hvarandra, där de sutto inpälsade på lasset, och det måste hafva tagit sig rätt underligt ut för de efter dem åkande.

— Men vet hon, att ni kommer?

— Nej, jag tänkte öfverraska henne.

— Men det blir väl för stor öfverraskning för henne, som är så gammal.

— Jag skall fara försiktigt, såsom med er, menade Våge leende.

Gubben skakade på hufvudet, men syntes sedan så förvirrad, att han knappast visste, om han skulle våga säga något mera.

— Hva ni ha blifvit gammal! — tog han slutligen mod till sig att säga.

Våge svarade ingenting, utan såg frånvarande ut, blickade oafflätigt bort öfver den vidsträckta dalen, vid hvars motsatta sluttning Ädille med sin näpna träkyrka tittade fram, och hvaröfver de storslagna, drifformiga Hogdfjällen höjde sig såsom bakgrund.

De hade redan länge i sakta mak stretat uppöfver genom snöinpyrda, förtonande granskogshöjder. Och nu, då solen var i nedgående, sedan hon för ett par, tre timmar blickat kallt ned från en bergrygg i söder, hade de hunnit upp på en slätt, hvarifrån de äfven hade de bästa utsikter öfver en hel mängd Jämtlands-

socknar. Därifrån ledde vägen sakta nedåt igen. Och lappflickan kunde nu hålla sig skjuts själf: hon hade bundit på sina skidor, sköt snabbt förbi och försvann.

— Mins han till Pål Klemetsson? frågade skomakaren.

— Pål...? Ja, jag må väl minnas honom. Vi äro lika gamla, gingo för prästen på samma gång och voro goda vänner.

— Det var hans dotter det där.

— Såå! Jag tror jag mins, att han gifte sig också. Hvad tiden går fort.

— Ja, den går och vi följa med. Få se, jag tror det är åtta år sedan ni reste till Amerika?

— Det är nog riktigt.

— Huru gammal är ni nu?

— 35 år.

— Tänk ändå! Å mor hans ä snart 70.

— Och hon har god hälsa som vanligt?

— Ja, hon ä frisk te bå kropp och själ. Och hvad hon har bedit Gud för er! Han kan icke gå förlorad, som har en sådan mor.

— Nej, jag hoppas det. Men så har jag ock fått långa predikningar ifrån henne icke långt emellan.

— Jag vet, ty det är jag som skrifvit åt henne, upplyste Lars, men kände strax, att det var dumt sagdt och skyndade sig tillägga:

— Åtminstone ibland.

— Men bäste Lars, sade Våge så mildt som möjligt, när ni nu vet, hvilka bref jag fått och at jag icke brevexlat med någon annan än mor,

så förstår ni också, huru platt okunnig jag är om allting annat — än huru jag borde vara. Jag vet alls ingenting om hur det står till hemma i socknen. Knappt huru det går för min brors jordbruk. Om lapparne t. ex., som jag så mycket intresserar mig för, har jag ej hört ett enda ord.

Lars ref sig bakom ena örat och skrattade melankoliskt i det han sade:

— Kan man höra! Då man blir gammal, blir man så ensidig, å man låter så lätt förleda sig af ett ovist nit. Men ja vill trösta honom me de, att de blir desto intressantare då att komma hem, när han inte vet e dugg om huru det står till annars.

— Tack för det! Lars behöfver icke vara ledsen för min skull. Det blir nog allt bra nu, hoppas jag.

De hade kommit långt ned i skogen igen. Utsikterna voro bortskymda. Solen hade gått ned och mörkret småningom bredt sig öfver nejden. Ingen måne lyste. Stjärnornas glans skymdes af en dyster molnslöja, som syntes betäcka himlen. Och det var så mörkt det kunde vara, när den hvita snön betäcker jorden, och sena kvällen, då »karavanen» ändtligen nådde fram. Men det var ljust i ett par hem ändå — kanske var det lappflickans förtjänst — och både de väntade Ädilleborna och främlingarna blefvo välkomnade, men i det afseendet blef det först andra dagen Våges tur, han ville till dess bespara sin moder öfverraskningen, som för den gamla kanske hade blifvit för stor.

I Ädille var det icke våren utan hösten, senhösten, då den första snön föll, som var årets gladaste årtid. Ty då ditflyttade lapparne från Knäppen, kommo neröfver med sina stora hjordar, med hästar och lass och bylten och inkvarterade sig här och hvar i gårdarne. Det var då slakttid och hundratals renar måste släppa lifvet till, så framt affärsmännen, som kommit dit från skilda håll skulle få något i utbyte för hvad de fraktat dit, såsom mjöl och bröd, kaffe, socker, tobak och framförallt brännvin. Byn fick således snart ett drag af marknadslif. Och ungdomen i synnerhet längtade efter denna tid mera än efter någon annan af årets stora högtider. Ty då blef det ock glada upptåg, lek och dans och lustigt lif hvarje dag. Äfven lappungdomen hängaf sig då mestadels åt sådana rafflande nöjen.

Men i dessa affärer och nöjen voro de bofaste vanligen förrädiska mot lapparne och sökte lura dem. Lapparne voro väl älskade och hedrade, men blott för sin egendoms skull. De skulle förplägas och smickras, men blott för att luras. Och detta geschäft ansågs lika tillbörligt och rätt som att taga vargens skinn eller förstöra hökens näste.

Under sådana förhållanden måste naturligtvis lapparne blifva allt fattigare och de bofaste om möjligt allt rikare. Men i senare fallet gick det dock icke så, utan tycktes hellre det ordspråket besanna sig: »hvad orätt fås med org förgås». Och för öfrigt voro dessa fiskare i grumligt vatten så många, att det i själfva verket

ej kom så mycket på hvar och en. Minst lyckades ock Ädilleborna själfva roffa åt sig. Ännu voro de fattigare än lapparne. Nästan allmänt hade bönderna sålt sina gårdar till bolagen och voro nu brukare eller arrendatorer. Det hade nämligen funnits åtskilligt skog. Något betydande jordbruk förekom ej, ehuru naturen visst icke lade hinder i vägen. Endast de som, smittade af exemplet framme vid Storsjön, lade an på de stora vidderna, misslyckades, ty de förmådde då hvarken dika eller gödsla tillräckligt.

Hela den ganska omfångsrika byn såg gammal och förfallen ut. Stugorna voro små, vanligen en våning höga, och somliga med torftak på. Endast inspektors- och länsmansgårdarna voro byggda i modernare stil.

Nu i renslakttiden var nästan hvarje hydda beklädd med afviga renhudar, uppspikade till torknings, på afstånd liknande stora oljefärgstaflor. Inne torkades öfver ångade järnkaminer »fättjor» och kött. Lifvet där var osundt. Männen hostade och kvinnorna sågo lidande ut.

Den ende själfägande och verkligt förmögne bonden var Knut Gräfsson. Han var hemma i den ena af de två gårdar, hvilka tillsammans kallades Vågbacken och utgjorde byns ändpunkt upptill. Den andra gården var Erik Våges fars gård. Men fadern var död för längesedan. Modern bodde hos sin son Johan, som arrenderade gården, hade hustru och flera små, delade deras hem och förtjänade sitt bröd som barnpiga, ehuru hon där ock hade sitt skriftligt bestämda s. k.

födoråd. Johan Våge var en tillbakadragen natur, sades mycket likna fadern, ordkarg men arbet-sam. Hans hustru tillhörde de vanliga.

Till detta hem hade den långväga främlingen kommit. Och det var icke liten uppståndelse på Vågbacken. Den gamla, af åren böjda modern, var nästan utom sig af glädje, hastade ut och in såsom en ungdom för att ordna med mat och rum. Han skulle få bo i hennes kammare och hon skulle själf passa upp honom.

Men äfven i granngården skulle han gästa redan första dagen. Gräffsson var en nära släk-ting, ty han hade varit gift med bröderna Våges syster, som var död och hade efterlämnat en gosse och en flicka, nu 11 à 12 år gamla. Han var en stovväxt grobian med skroflig hy och kalla ögon, lika försupen och rå, som han var rik. Han var lönnkrögare och den förnämste affärsmannen i renvaror. Inför denne potentat hade lapparne kommit likasom i ett strömdrag, där de höllo på att ohjälpligt uppslukas. Be-häftade med den svagheten att uppskatta män-niskorna efter deras penningevärde och makt-ställning, tycktes de genom honom alltför snart blifva straffade för sin lättrogenhet, så att de om möjligt skulle fått sina ögon öppnade. Men inga-lunda! Ju rikare han blef, desto mera aktade de honom, och ju mera de aktade honom, desto mera kunde han bedraga dem och rikta sig på deras bekostnad, då de aktade honom ännu mera och läto honom handla med sig nästan efter behag, så att de med nödvändighet måste blifva

allt mera fattiga och beroende. Så hade det gått åtminstone för de flesta ibland dem.

Erik visste ännu icke om denna olyckliga affärsverksamhet, men kände i alla fall sin svåger så mycket, att han ville ha så litet som möjligt med honom att skaffa. Han ville dock icke säga nej till inbjudningen, utan gick dit. Han ville åtminstone se systerbarnen och lapparne, som strömmade ut och in där.

Vågbacksgårdarna voro hvarandra ungefär lika. Mangårdsbyggnaderna voro i riktigt typisk gammal jämtländsk stil med blott tre rum och i hvarje rum en mur, som höjde sig öfver kroppåsen i en väldig skorsten af mellan tre à 4 alnars höjd. Men Gräfssons gård hade högre läge. En ny hög trappuppgång med tak öfver var tillbyggd framför stugan, och åtskilligt annat nytt i byggnadsväg visade, att där bodde en man, som hade mynt i pungen.

Kommen fram till stugan mötte han en äldre lappman, som kom ut på den höga bron och fäktade och svor alldeles ursinnigt. Han tycktes icke ens varsna Våge och ehuru han icke hade någon anledning tro, att det gälde sig, så kände han det obehagligt och studsade tillbaka. Lappen var eldröd i ansiktet, eller rättare sagdt, det såg ut som glödgad koppar, han kröp ihop och gapade och framstötte de gräsligaste svordomar, sträckande fram en onaturligt lång tunga, hvars spets var så inflammerad, att den tycktes glöda. Erik hade aldrig sett någonting så ohyggligt och gjorde helt om för att gå tillbaka, men hejdades

strax af Gräfssons brännvinsbas, som bjöd honom vara så god och stiga på, då han på samma gång såg lappen få sig en väl placerad spark, så att han flög bort i en snödrifva och blef liggande såsom mållös.

— Lapparne ä riktigt ett syndastraff här i huset, klagade Gräfsson vid det han ledsagade svågern in i den s. k. förstukammaren midt emot. Erik kunde naturligtvis ingenting svara på denna omedvetna bekännelse. Till vänster var själfva hvardagsrummet eller köket, till höger var gästrummet, hvarest affärens uppgjordes, där det dansades och spelades och bönder och lappar strömmade ut och in.

I kammaren var treffligt anordnad för den främmande, men atmosfären var vidrig. Här bjöds han på kaffe, våfflor, renmäragslägg, hjortronsylt och grädde. De båda barnen kommo och hälsade blygt på morbrodern samt syntes vara förståndiga och välartade. Gossen, som var yngre, såg synnerligen käck ut och bar prägel af ett lif i det fria. Flickan passade upp vid bordet.

— Jag törs väl inte ta' fram något starkt nu heller? undrade värden.

— Nej tack, det vore då riktigt att skämma bort allt detta goda, svarade gästen, som tycktes vara särdeles förtjust uti anrättningarna.

— Jaså, du är samma stackare, du Erik!

— Ja, och lär nog förblifva det också.

Gräfsson kände dock snart, att det var opasande att nu börja bråka och förde därför strax samtalet in på annat område, frågande ett och

annat om Amerika, om resan därifrån o. s. v. samt visade sig mycket förekommande. Men Våge måste emellanåt språka något äfven med gossen, som stod framför bordet och oafvändt tittade honom i ansiktet.

— Och Jonte går väl i skola?

— Jaadå, två skolor.

— Rentaf två! Storskolan också?

— Nää, söndagsskolan . . .

— Prata dumheter pojke, tig nu och gå härifrån! röt fadern till honom.

— Det är inga dumheter, invände Våge, jag är glad att höra, att här fins en söndagsskola. Hvem leder den?

— Äääh, de ä den här socialist- eller baptistkomakaren du känner! Hva kan han? Ja är förargad på honom. Men barnen ska prompt dit.

— Å jo, han kan nog hvad som bör förekomma i en sådan skola. Låt du barnen gå.

— Men han ä villfarande.

— Jag undrar, hvem som är villfarande . . .

— Bevare oss väl, nu svor Gräffsson bittert, hvem annan än den, som undergräfvat hela salighetsläran och fördömmet alla andra?

Då var det Våge, som måste afleda samtalsämnet för att undvika förargelse och frågade därför tvärt:

— Är Pål Klementsson här? Jag var i sällskap med hans dotter i går och påminde mig då, att vi voro välbekanta sedan ungdomen. Det vore roligt att få träffa honom.

— Den uslingen, utbrast Gräffsson. Det var honom du mötte ute på bron.

Våge skyndade att titta ut genom dörren, men nu var han borta.

Än hans dotter då, är hon här?

— Ja, hon ligger och sofver som en hund på golfvet inne i köket. Har varit uppe å dansat hela natten, kan ja förstå.

Våge tackade och gick, men bjöd gossen med sig, han ville språka med honom mera.

Kommen ut på gården blickade han uppåt och andades några djupa drag af den friska, rena vinterluften. Men han höjde på samma gång en djup suck. Hade civilisationen, frågade han sig själf, kommit till hans hembygd i denna form? Och han, som icke visste om något värre ondt, än onatur och vansläktning! För ett ögonblick tyckte han sig redan hafva fått nog af detta sina drömmars förlofvade land där han hoppades finna balsam för de sår, hvarmed humbugbildning och falsk förfining slagit hans hjärta. Hvert i vida världen skulle han fly? Han ville bort åt skogen eller fjällen, där han kunde få vara ensam, och njuta den hvila, han så väl behöfde.

III.

Jonte.

Sedan lapparne vid nyårstiden flyttat ännu längre ned i skogarne, blef lifvet så stilla igen och händelsefattigt. Från januari till slutet af april, d. v. s. under närmare 4 månader, var det, för Våge åtminstone, blott två tilldragelser, hvilka afbröto den för honom så kära enformigheten. Den ena föranleddes af hans 11-årige systerson Jonte, som var en vildbasare och vanligen gick i spetsen för de andra bypojckarna med hvarjehanda mera komiska än förargliga upptåg. Han var ett godt karlämne med riktiga pojckafasoner, men blef genom faderns oförnuftiga behandling och hårdhändhet ej så litet trilsk. Kämpasinnet hos honom växte, och ej större än han var, trotsade han sin faders vilja och gaf aldrig vika, huru mycket stryk han än fick.

— Åj, hva du ä otäck pappa! var alltid gossens slutförklaring vid hvarje afbasning. Och fick han då en ny, sade han det samma igen. Han fann allt så omotiveradt. Och på sätt och vis skulle han äfven hämnas. När han t. ex. en gång i det närmaste förstört ett par nya skor —

lätt begripligt voro hans kläder alltid af kort varaktighet — och han i vederbörlig ordning fått en kraftig upptuktelse och såsom »vanfnejdstraff» skorna gömda samt i stället ett par stora bottforer att släpa sig fram med, så passade han snart på i skymning och yrväder att göra en underlig gåsmarsch ut i de värsta snödrifvorna, där han lyckades trampa ned de förhatliga skodonen i djupet och sedan komma hem i blotta strumplästarne. Vål tyckte han sig då ha gjort ett godt spratt, men var likväl nog slipad att spela den gråtande syndarens rol, när han så kom in till fadern och bekände missödet samt kunde efter afbasningen med större sken af sårad rättskänsla utropa sitt vanliga: »Åj, hva du ä otäck pappa!»

En gång fick han till straff för ett par byxors alltför snara slut ett par dito af sämskad älghud, närmare $\frac{1}{4}$ tum tjocka och med kraftig försäkran vid mörkrets furste, att de skulle »stå rucken»*), så framt han icke begagnade något vapen på dem. Styfva som dessa voro, fick Jonte allt litet svårt att röra sig efter behag; men desto hellre bringades han då att utfundera något sätt, hvarigenom han kunde göra sig dem kvitt. Och det var snart funnet.

En afton får Våge händelsevis höra att det är något besynnerligt hväsande och fnittrande inne i vedboden hemma, där han bor. Han upptäcker snart att det är småpojkar, som äro där

---

*) Hålla profvet.

och ha något påhitt. Men för att se hvad det är, skyndar han bakom väggen, tittar in genom en springa — och blir varse något, som, fastän sorgligt, frestar honom att digna ned af skratt. Gud välsigne småpojkarne, tänkte han, de ha ändå evigt friska sinnen, och utan dem skulle lifvet sakna vår och bäckbrus!

Jonte sitter där i älghudsbyxorna grensle öfver en stor slipsten, som drages af två andra pojkar af samma ålder, hvilka emellanåt, äfven de, synas nästan vanmäktiga af skratt, eller också äro tveksamma om rättmätigheten af sitt arbete. Men den frivillige delikventen själf är icke alls tveksam om den saken, utan uppmanar dem gång på gång: »Dra, dra värre!» Och de draga och skratta. Dock äntligen är det nog: Jonte hoppar ner med en förtviflad grimas.

När de därpå snart åtskiljas och Jonte med sin ventil akterut i det nyttiga klädesplagget knogar i väg hem, finner sig Våge, för sin medansvarighet i detta upptåg och sitt skratt deråt, förpliktad att snart gå efter. Och han kommer just i grefvens tid för att afvända det däröfver hotande straffet. Hvilket mod besitter icke pojken, som på detta sätt går direkt in i lejonets kula! Eller är det manne blott en makalös fräckhet? Fastän i en lycklig sinnesstämning, den lyckligaste sedan han kom hem, kan Våge icke undgå att anställa allvarsamma reflexioner öfver detta gossens besynnerliga uppförande. I förstugan stannar han en stund och lyssnar. Först hör han gossen i gråtton beklaga, huru hungrig

han är. Men därefter hör han vilddjurets ryttande:

— Hva sjutton skock millioner tuppelifej! Då han stiger in och i några skämtsamma ordalag afstyrker påkens begagnande och lofvar att i stället bota skadan. Våge sitter kvar en stund och språkar, tills vreden lagt sig. Och det blir mot vanligheten icke något stryk af denna gång.

Men saken skulle i alla fall ha sitt eftermäle. Nästa dag var söndag och därtill prästhelg, något som hände en gång i månaden, då Edsprästen kom och höll gudstjänst. Prästen var känd för att vara blott ett gudlöst och supigt världsbarn, fastän han hade stort nit om kyrklig ordning. Gräfssoon och han voro goda vänner. Missbelåten öfver sin otillfredsställda hämndkänsla, beslöt nu Gräfssoon att söndags e. m. gå och hälsa på pastorn, där han bodde hos kyrkvärden, och utgjuta sitt hjärtas bekymmer för honom angående gossen. Välkommet ämne för prästen. Det blef mycket funderande både hit och dit. Barnen i Ädille hade förut alltid varit så stillsamma, menade pastorn.

Slutligen undslapp det den inställsamme kyrkvärden, att det vore litet betänkligt med den där s. k. söndagsskolan, som skomakaren hölle.

— Topp, där ha vi ägget! utropade pastorn och dunkade sin väldiga silfversnusdosa i bordet.

— De ha ja länge anat, upplyste Gräfssoon — men har ej vågat göra något åt det.

— Men nu ska vi *våga*, bedyrade pastorn med en s. k. kötted. — I morgon dag ska vi

sätta p för ofoget. De lära blott otyg i sådana skolor.

Och som sagdt, dagen därpå gingo dessa tre män till skomakaren och meddelade honom beslutet. Denne öppnade sin bibel och ville försvara sig, men de slog igen boken och tillsade honom strängt att »blifva vid sin läst» och icke befatta sig med saker och ting, som han icke begrepe.

— Men ni kan icke hindra mig att bedja, försäkrade Lars.

— Nej, det kan du gärna fortsätta med, hi, hi — svarade prästen.

Och från den stunden var det blott *en* skola i Ädille.

Detta var nu för Våge den ena tilldragelsen på fyra månaders tid, och hvilken på ett smärtsamt sätt berörde honom, fastän han icke alls intresserade sig för religiösa frågor. Den andra, som skulle vara af angenäm beskaffenhet, kom annandag Påsk i form af en inbjudning till middag hos inspektoren, med hvilken han ock var något bekant, sedan han ett par gånger varit till honom och utverkat sig löfte att för en viss summa köpa en viss areal land ofvan byn. —

Men, innan han gick dit ner, föll det honom in att han skulle passa på tillfället att skriva ett bref till styrman Berg å »Herkules» och taga det med sig, emedan inspektoren hvarje tisdagsmorgon hade bud ut till poststationen i Elfåsen. Tiden för middagen var väl snart inne, men han skulle ju ock i all hast kunna göra detta. Han satte sig så och kastade ned följande rader:

Bäste herr Karl Berg.

Tacksam för det kära sammanträffandet med er ute på hafvet och den uppmuntran det gaf mina nybyggarplaner, får jag härmed enligt löfte meddela er något om mitt befinnande och de mått och steg jag redan tagit för dessa planers förverkligande. Dock måste jag först som sist bekänna, att den möjliga frågan: månne han menade allvarligt? ligger till grund för mitt bref. Jag har varit tveksam, om jag skulle skriva alls... men omsider har jag gripit mig an i hopp om att ni skall hafva öfverseende med mina besynnerligheter. En tid har jag icke varit fullt på det klara med mig själf. Men trots allt har mitt beslut och hopp om ett eget hem blifvit allt fastare. Mitt enda bekymmer är nu blott det: hvem skall vara mig behjälplig och blifva mitt sällskap i den undangömda vrån i skogens frid, där jag hoppas kunna läka mina sår och finna en lösning på lifvets gåta? Det skulle helst vara en *man* såsom ni, icke någon kvinna, ty, som ni vet, skulle jag då hellre bo ensam. Jag ångrar nu, att jag visade mig så likgiltigt mottaga edert vänliga anbud att blifva min medhjälpare. Det var dock något visst hos er, som gjorde, att jag icke så lätt kunnat glömma er: ni tyckes mig vara en sann människa. Dessutom var ni den förste, som, då jag omtalade mina nybyggareplaner, icke kallat dem för galenskaper. Vi äro sannolikt själsfränder.

Här i min hemby är lifvet nästan lika upp- och nedvändt och jag anses naturligtvis af alla såsom förryckt. Väl stå människorna här naturen närmare, men äfven här möter mig en påtaglig riktning *från* naturen till den ihålliga civilisationen till naturen, och då jag vill *till* naturen, kommer jag således i opposition till dem. O, att jag hade en enda, som förstode mig!

Jag har redan uppgjort köp med ett trävarubolag om ett jordområde två km. ofvan byn, där jag tänker slå ned mina bopålar. Det är i själfva fjällbandet, men jordmånen är utmärkt och nödig slätter finnes. Äfven timmer har jag skaffat att bygga med; men *huru* jag skall bygga, är mig ännu icke klart.

Det har varit en mycket snöig och kall vinter, stundom ända till 40 gr. Likväl har jag aldrig känt en sådan köld här som i Chicago, ty luften är så lätt, så fri från fuktighet, att kölden icke kännes så isande som där. Och viktigare ändå: — här andas man lif och lifvet pulserar starkt och sänder blodet i färska strömmar till hjärta och hjärna, då däremot en unken dödslukt går genom den disiga atmosfären. Erkännas bör dock, att jag har för det mesta varit inne — och sofvit. Ja, jag har sofvit oerhördt, och det har bekommit mig så väl, att jag redan känner mig både friskare och starkare. Sade jag, att jag var utan hem, så var det icke alldeles sant, ty jag har det nog ganska godt här hos min moder och öfriga fränder, hvilkas tanke- och känslolif likväl blifvit mig så pass främmande, att jag ännu i viss mån hvad människorna angår blifvit en främling bland mina egna.

Nu är våren här, den fyra månader långa jämtlands-våren. De väldiga drifvorna måste småningom ge vika för solgasset. Det är bäcksorl och fågelkvitter. Det går nu an att mera vara ute i det fria, och jag borde äfven kunna uträtta något, men jag känner mig i vissa afseenden obeslutsam, tills jag mera bestämdt får veta er mening, och hoppas därför, att ni snart låter höra af er. Ädille, Elfåsen 6 apr. 18**.

Vänskapsfullt
Erik Våge.

Men för gästabudet hade han att kläda sig så, att han kunde i yttre måtto uppträda i den form, som höfdes hans ställning såsom f. d. salongsmänniska. Det blef nödvändigt att lägga bort gråvadmalskostymen, som han låtit förfärdiga till jul, och taga på sig svarta kläder, stärkskjorta, krage och manschetter. Detta var honom dock rysligt motbjudande och ju närmare han blef färdigklädd, ju mera beklämd och illa till mods kände han sig. Det tycktes honom som

gjorde han sig i ordning för att dö. Fy, den otäcka fracken, som alltid ville prätta in honom i stela former, och kragen, som bände mot halsen! Får gå för öfverrocken och galoscherna, men skorstenshatten hade han lyckligtvis lämnat kvar i Boston såsom lock öfver papperskorgen. Han var nu äntligen färdig. Men nej, han kunde icke gå, han kände sig rent af illamående. Han tyckte sig höra gnyet från stadsgator, af spårvagnar, järnvägståg och folkströmmar. För några ögonblick tyckte han sig se in i ljusgnistrande salar, hvori stela, sirligt klädda, sidenfransade och ädelstenstindrande människovarelser med etikett och konvenans sväfvade omkring. Han började känna frosskakningar genomla sig. Det tyngde åt bröstet och brände i fingrarna. Hvart kunde han fly och gömma sig? Men så vaknade han upp ur illusionen . . . han fattade mod och skyndade att ömsa kläder igen. Och det var den enda gång på hela vintern han haft brådtom. Han rent af svettades. Bort med syndstraffet! utbrast han för sig själf, kastande de svarta kläderna och stärksakerna i en vrå samt påtog sig igen den ljusgrå brungarnerade turistskjortan, de redan hvardagliga vadmalskläderna, i hvilka han bäst kände igen sig — hvarför kunde han icke få vara en fri man? — lappsor på fötterna, den konsjonellröda toppmössan på hufvudet, och kilade så i väg utan öfverrock, men med gladt sinne, och kom, såsom han märkte, litet för sent.

I den stora, ljusa tamburen, vid anblicken af dyrbara pälsverk och lukten af cigarrök, mötte

honom inspektoren själf — synbarligen angenämt öfverraskad öfver hans utstyrsel — ursäktande sig att de redan börjat spisa, ledsagande honom in i matsalen och presenterande honom för sin fru, son och dotter, länsman med fru, byskolläraren m. fl., hvilka alla han kände på afstånd och åtskilliga gånger hade hälsat på.

Matsalen och andra rum, som öppnade sig inåt, visade en nästan furstlig komfort med tunga ek- och valnötsmöbler, buffetar med blomutsirade speglar, trymåer, sammetsklädda divaner, glänsande musikinstrument, storrosiga brysselmattor etc. Huru allt detta afstack från arrendatorernas simpla stugor med nakna väggar, rankiga, omåladade möblemang af nödortigtaste slag och i bästa fall trasmattor på golvet!

Inspektor Bagge var en gammal solblid herre med grått helskägg, uttrycksfulla drag och bakåtböjd, militärisk hållning. Frun var en mycket tjock, andfådd matrona, som pustade och flåsade vid minsta rörelse. Sonen, bokhållaren, var en omkring 30-årig kuggad student, som lagt sig till med röd näsa och en rätt respektabel mage. Dottern, som kunde vara antingen yngre eller äldre än brodern, gjorde intryck af att vara en »dam af värld», men syntes urblekt och trött.

Sedan Våge ursäktat sig för att hafva låtit vänta på sig, slog han sig ned vid det honom anvisade bordet i närheten af frun och dottern, hvilka utan vidare började samspråka med honom. Herrarne voro redan upptagna af en som det

syntes intressant öfverläggning om en rättegång och tycktes ej ha öra för något annat.

— Men jag tror bestämdt att herr doktorn börjar bli litet röd på kinderna, anmärkte frun, förut har ni synts så blek och sjuklig.

— Jag måste tyvärr upplysa frun, att jag icke vunnit någon doktorsgrad, sade Våge leende, men att jag i kroppsligt afseende något litet förkofrat mig, sedan jag kom hem, kan icke förnekas.

— Men filosof får jag väl kalla er, skämtade hon.

— Ni får kalla mig hvad ni vill, då jag ej hör det, svarade Våge i samma ton, blott jag får ha mitt rätta namn vid tilltal.

— Att inte hr Våge blef läkare, undrade fröken.

— Nej, jag tyckte att det redan var öfvernog af det slaget.

— Öfvernog? Tänk om man hade en läkare här, suckade hon.

— Inte behöfver man läkare i en sådan natur, menade Våge.

— Ack jo, svarade frun, det är mycket sjukligt äfven här. Man behöfde både läkare och apotek. Tänk er, att man måste ända till Ed hvar gång någonting fattas.

— Det tycker jag vara en lycklig omständighet. Komme man blott i tillfälle att medicinera också till råga på det hälsovidriga lif, som här föres, så skulle kyrkklockorna ljuda ändå oftare.

— Hvad, tror herr Våge, att medicin är skadlig? frågade frun förvånad.

— Jag tror, att den i bästa fall är blott humbug.

— Kors, huru skall man då bära sig åt? jämrade hon sig.

— Men det är någonting besynnerligt, vidtog fröken, att nästan alla, som komma hit såsom luftgäster, snart nog blifva starkare och muntrare, och detta utan medicin, under det att folket som bor här, trots de dessutom också medicinera mycket, ändå i allmänhet äro rätt krassliga.

— Ja, det beror på att de utestänga sig från naturen.

— Nå, men karlarne, som mest äro ute . . . de också äro i allmänhet icke starka, få ofta kronisk snufva, inflammationer och t. o. m. lung-sot, fortfor fröken.

Det beror mest på de här otäcka järnspisarne, som de ha i hvarje kåk, och hvarigenom huden förslappas och blir lätt mottaglig för förkylningar.

— Nå, ni är ändå läkare, lugnade sig frun, och hvarför kan ni inte undervisa folk om sådant där?

— Det vore det otacksammaste man kunde taga sig till.

— Må vara, men då ni förstår, huru . . .

— . . . Herr Våge, ni har bestämdt kommit i dåligt sällskap, afbröt inspektoren skämtsamt, vändande sig om med en gest, flytta er hit och

deltag med oss. Det lönar icke mödan resonnera med kvinnfolk.

— Vet skäms gubbe, svarade frun med låtsadt allvar, vi ha blott oskyldiga saker före, men ni, tror jag, kokar blott i hop något ondt.

Våge log förläget och visste ej, hvem han skulle svara.

Efter ett ögonblicks tystnad upptog länsmannen åter öfverläggningen, såsom om han ej märkt afbrottet, då på samma gång fröken fortsatte samtalet med Våge, men i en annan riktning.

— Är det sant, att hr Våge ämnar bli bonde?

— Ja, hvarför skulle det vara så otroligt? Det borde synas.

— Ah, emedan ni studerat så mycket.

— *Det* kan väl icke hindra.

— Men att ni inte sökte er någon plats i statens tjänst, undrade frun.

— Jo, jag har nog funderat på det också, i synnerhet att bli dårhusvaktare.

— Kors, stönade frun, hvarför just det?

— Emedan det har den säkraste framtiden för sig.

— Kära hjärtanes, hvad ni måtte ha för besynnerliga idéer, utbrast hon ännu mera förvånad.

— Men att ni ämnar bo så långt bort ifrån byn, tillfogade fröken.

— Ja, för att få vara för mig själf.

— Jag frestas verkligen att tycka som mamma, att hr Våge har besynnerliga idéer; men . . .

Nu var emellertid måltiden slut, gästerna reste sig upp och tackade, hvarefter sällskapet grupperade sig annorlunda och Våge kom tillsammans med sonen-bokhållaren. Men det blef intet långt samspråk, ty toddyglasen framsattes och Våge skyndade tacka och bjuda farväl, hvilket icke rönt någon motsägelse, ity att han redan förut var känd såsom nykterhetsfantast.

Hemkommen fick han se en liten karl uppe på taket af Gräfssons mangårdsbyggnad och förstod strax, att det var Jonte, hvarför han beslöt gå dit och se efter hvad han kunde ha för sig. Det var sent på aftonen, stilla och tyst.

— Nåå, är det du Jonte? Hvad har du för dig nu?

— Morbror, kom hit, bad Jonte i dämpad ton.

— Hvad skulle jag där?

— Kom å hjälp mej.

— Hvad då?

— Hjälp mej å vräk i kull den här skorsten.

— Pojke, hva har du i sinnet?

— Jo, pappa ä så otäck så.

— Hvad har han gjort dig nu?

— Han ä full å slåss å rifs så . . .

— Jonte, kom strax ned, så skall du få höra något.

Då han slutligen makade sig ned för stegen, frågade honom Våge allvarsamt:

— Tror du pappa din blir bättre genom att du så där hittar på det ena sprattet efter det andra? Säg!

— Neej, men han ä så otäck så.

— Nå, tror du inte det vore bättre försöka vara snäll emot honom?

— Jooneej, han förstår inte det.

Våge måste le i mjugg.

— Du slipper ha älghudsbyxorna nu i helgen.

— De ä slut me dom, tror ja.

— Hva säger du? Är det slut med dom?

— Ja va ute på lörda, å då var'e blött, å då blef dom som en lutfisk.

— Å då fick du stryk?

— Ja, jämmerligen! Han slog nästan ihjäl mej.

— Tänk så gräsligt! Men om du vore en snäll gosse, så sluppe du sådant.

Våge skakade därpå hans hand och skyndade hem till sig.

IV.

Kvarnvallen.

Naturligtvis kunde hvarken gränserna för hans ägoområde eller platsen för nybygget närmare bestämmas, förrän snön smält undan och jordens beskaffenhet blifvit undersökt. Men det var redan bestämdt, att området skulle innesluta en 2 km. ofvan byn belägen öfvergifven fäbodvall, kvarnvallen kallad, hvarigenom gick en liten fjällbäck, och vid hvilken stod en till hälften förfallen bykvarn, hvaraf namnet kommit, — en plats, som hägrat för Våge sedan hans barndom, och där det skulle vara odlingsbar jord. Af skog var där i synnerhet björk och gran, af senare slaget en hel liten ås på öfre sidan, i enstaka fall äfven rönn och hägg, vittnande om jordmånens bördighet. Knappt någon enda tall syntes till och för öfrigt intet fullkomligt timmerträd af gran heller. Skogen var förkrympt och dvärgartad, hvarför äfven bolaget för en ringa summa utan risk kunde afstå denna del af fyllnadsjorden till bröderna Våges fädernegård.

På vallen hade han redan en timmerbråte, virket af en gammal, men frisk kornlada, som

han ämnade omstufva till ladugård, och en hög bräder. Och det var nu meningen, att det skulle »blifve något av». Men det gick sakta, innan marken blef bar. Solen gick allt tidigare upp och senare ned, dagarne blefvo allt längre; men de ofantliga drifvorna, hvilka, så långt ögat nådde, ännu behärskade fältet, visade ingen brådska med flyttning. Vinden ville ej gärna vara blid. Aar och bäckar höllo på att morna sig i veckor. Vår fåglarne kommo och blefvo allt tarrikare, ju längre det led in i maj, men det blef ej mycken musik af; de tycktes för det mesta vara upptagna med att »stämma» och göra sig riktigt i ordning för den ansträngande sommarsäsongen, då de måste hålla i både natt och dag. Men under hela denna månad försiggick dock ett naturens förlossningsarbete, och, då slutligen sommarvinden och regnskuren kommo, blottades tegen, gräset grönskade och sippan slog upp sina ögon mot himmelen. Naturens stora vårtåg gick sakta, tyst och säkert. Hvarken urspårning eller sammanstötning var att befara. Huru tryggt och lyckligt att följa med detta emot de aldrig nog hastande järnvagnar, som slungas omkring af obändig ånga! Och hvad skulle han icke hinna med att begrunda och njuta af allt det sköna och underbara, som i sakta mak nu skulle komma att upprulla sig för honom under färden!

Från kvarnvallen, som skulle ligga mer än 500 meter öfver hafvet, hade han storslagna utsikter. Hogdfjällen, hans grannar ofvan skogsdungen, visade väl blott sina toppar, men där

syntes andra fjäll omkransa synranden, böljande grå längor i mörkblått. Han visste ej så väl hvarför, utan han drefs mera af instinkt att bygga sitt hem där han kunde se fjällen; han kände liksom han eljest icke skulle kunna andas rätt fritt. Nedöfver såg han först stora skogar och en hel mängd byar. Här och där stack ett kyrktorn upp, erinrande om kristendomens seger öfver hedendom och troll. Större och mindre sjöar blänkte som speglar, reflekterande himmelens djupa hvalf, och de slingrande, silfverglittrande vattendragen föreföllo honom såsom provinsens blodådror, hvilka föra ut det orenade blodet, jämte bland annat årligen hela myriader timmer och bjälkar, till lungorna hafvet, hvarifrån det sedan renadt återkommer genom molnen. Slätterna synas vidga sig. Stadslifvet utplanteras genom järnvägen. Odjuren tränga sig upp genom floderna i form af ångmaskiner. Civilisationen med sin storindustri och sitt bolagsvälde håller på att uppluka odalbonden och den naturfriske arbetaren. Syndaflo den växer. Men upp till kvarnvallen skulle den icke nå på länge. Ännu hördes knappt ett missljud dit upp. Luften var ännu obesmittad. Hvarken hedendom eller kristen kultur hade profanerat denna plats. Icke ens skogssköflarne hade funnit den värd någon särskild uppmärksamhet. Och här skulle han då ändtligen en gång få stå på egen torfva och känna sig fullkomligt hemma. Här hoppades han blifva nog lycklig att få sitt uppehälle omedelbart genom sina egna händers arbete. Och

här skulle han vara en konung öfver eget rike utan politiska brytningar och med ej större bekymmer, än att han skulle kunna sofva lugnt, och utan annan strid än den, han hade att utkämpa med jorden.

Nu skulle han då på allvar börja. Och det var icke fritt att han kände sig nervös. Ack, att styrman Berg ändå hade kommit litet förr! Från honom hade han nämligen mottagit ett så lydande svar:

Min bästa herre!

Minst tusen tack! Jag har aldrig mottagit ett mera kärkommet bref. Mitt svar blir kort och först som sist att *jag verkligen menade allvarligt* med mitt förslag att komma och blifva er medhjälpare i företaget. Detta blir kanske förverkligandet af min liffigaste dröm om ett hemlif efter mitt eget hufvud i det undangömda. Jag har redan sagt upp min plats till 1 juli, och kommer då så fort kommunikationerna medgifva. Att tala om huru jag mår i detta oroliga vindspelsarbete, är öfverflödigt. Emellertid är jag glad öfver att äntligen hafva ett gifvet mål och någon, som verkligen intresserar sig för mig.

Hull 26 april 18**.

Vänskapsfullt

K. Berg.

Först hade han att bestämma, *hvar* han skulle bygga, och sedan sätta timmermannen till verket. Det var en medelålders gift, barnlös snickare, Pelle, som jämte sin hustru, Lisa, lofvat vara honom behjälplig första året. Pelle, som lofvat timra och snickra åt honom så mycket han ville, skulle själf skaffa en karl till, när så behöfdes. Och till att börja med skulle ladugården upp. Riiningen förelåg. På denna hade Våge länge

arbetat. Det skulle blott vara en liten byggnad, rum för 3 kor och några höns, en foderbod och en kammare som boningsrum; men allt skulle vara så ytterst ändamålsenligt och icke bestämmas af någon likhet med det vanliga, så att det var icke fritt, att Pelle till att börja med var något förbryllad.

Det redan nämnda kvarnhuset inreddes till vidare till boningsrum för timmermännen. Och Våge själf ville också för det mesta bo där. Han var så hänryckt öfver bäckbruset och skogsfåglarnes alla läten och härliga sång. Men så hade han ock hvad han skulle göra. Han blef sent och tidigt upptagen med att skaffa till materialer, planera, odla o. s. v. Och det var honom en god hjälp, att Jonte ofta var med och med hjärtans lust insatte all sin kraft i arbetet. Redan denna sommar måste början göras till rotfruktlandet och han mätte för den skull ut en ar jord, som han tog itu med att bryta. Men det var stora stenar och stubbar att brottas med, och han fick blemmor i händerna, så att han snart måste ge tappt. De två timmermännen öfvertogo då för en stund hans »vapen», och så var nyodlingen färdig för ytterligare beredning, hvarefter hela vallen inhägnades.

Odlingen lade i dagen gråbrun, delvis röd mylla, visserligen mager, men med samma förutsättningar som hvilken annan jordmån som helst att bära frukt, så framt den fick tillräcklig och passande gödning. I sitt naturliga tilstånd måste den, enligt den analys han kunde göra, innehålla

ej så litet kalk och kali. Hvad den i synnerhet saknade var kväfve och fosforsyra, hvilket han redan på förhand beräknat och därför anskaffat något chilesalpeter och superfosfat, som han nu utsådde för att afhjälpa denna brist.

Därpå satte han 3 juni potatis, som han förut några veckor haft i mull hemma i ladugården, så att den börjat skjuta stånd. På ungefär en fjärdedel af landet satte han vanligt sexradigt korn.

Detta var nu hans första försök i odlingsväg och skänkte honom ett obeskrifligt nöje. Han rent af jublade när det regnade öfver denna hans egen täppa, när solen natt och dag sken varmt och han nästan kunde se huru det växte. På sju veckor, påstod Pelle, skulle säden vara mogen, och det kunde ju icke förefalla otroligt, så framt nordan och frost ej blefvo allt för närgångna. Han började kasta ängsliga blickar mot fjällen. Dessa hans kära grannar föreföllo honom från och med denna stund något vådliga. Dock litade han på skyddet af granåsen.

Hvilket rörligt lif myrorna utveckla strax på våren, när solen skiner varmt. De springa och brådska om hvarandra, som om elden vore lös. Och sticker man i deras stack en ej allt för lång pinne, så likasom täfla de om hvem som först skall nå dess spets. Och huru likna icke människorna myrorna, ej blott i sina dumbheter. När våren och sommaren komma, drifvas de oemot-

ständligt upp mot höjderna. Dessa fjäll, som vintern lång varit inhöljda i snö, så att de sett ut som jättelika drifvor, hvilka trotsat hvarje tanke på lif och växtlighet, blickas vid vårsol och visa allt större barfläckar, tilldragande, trolska och ådagalägga snart de mest växlande lifsytringar af folk och kreatur, kultur- och naturmänniskor, vilda och tama djur och fåglar, locktoner, klockklang och bäckbrus.

Det är framför allt naturmänniskorna, som röna den oemotståndliga driften att söka höjderna. Som myrorna komma de upp ur sina gömmor, framlockade af solen, upp ur fabriker, verkstäder, tryckerier, hvarest de släpat såsom lefvande maskiner, ur skolor, banker, handelslokaler, kontor med förskämd, bakteriuppfylld atmosfär, salongsmänniskor, källarkunder, teaterfolk, bokmalar, politiker, njutningstärda, nervösa, blodfattiga, lungfrätta — alla komma de för att kapplöpa till toppen af Åreskutan eller Hundshögen! Om än halfdöda skola de vara med i kapplöpningen. Och besynnerligt nog, de flesta lyckas följa med, om än somliga blott i snabbpromenad, andra i sköldpadsskridt. De lifvas, skämta, stoja, bli upptågsfulla, matfriska, röd-kindade. De knappt känna igen sig själfva, ty de hålla på att blifva naturmänniskor.

I de hundratals fäbodarne, utströdda öfver allt i fjälldalar och skogsåsar, är det ständigt främmande och bopigorna tycka att det är »aggsamt»*) och besvärligt. De måste utom sina

*) respektbjudande, fordringsfullt.

vanliga, rätt maktpåliggande göromål äfven tillhandahålla mat och herberge åt dessa brokiga turistsvärmor, som kännske i många fall fordra gafflar och hvita lakan, men i stället i somliga fall nödgas taga för sig med »sina fem» och ligga på en timrad lave, bäddad med granris.

Men till lapparne nå de icke så lätt. Dessa gömma sig nämligen långt undan. Renen trifs icke där det luktar nötboskap. Dessa fjällens barn bo högsommartiden riktigt inne bland högfjällen, där svala vindar i någon mån aflägsna de glupska insekterna från hjordarne, där det är vår, tills hösten kommer och där göken gal till midten af juli.

Dock gick ej turistströmmen direkt åt Ädille, emedan fjällen därifrån voro svårtillgängliga och åtskilliga vattendrag och träsk lade hinder i vägen. Blott någon enda turist kunde förirra sig däråt. Och såsom en sådan hade styrman Berg ansetts, när han en vacker dag kom och uppsökte nybygget vid kvarnvallen.

Beröring med kulturen.

Så snart den egendomliga ladugården var tillnärmelsevis färdig, fick den inhysa snickarefamiljen i kammaren därstädes, som då på samma gång fick utgöra kök och matrum. Kvarnhuset hade han ytterligare reparerat och inredt till sitt enskilda rum för nätterna. Det var ett litet mossbelupet krypin, som varit byns gemensamma egendom eller senast bolagets och hade såsom fullkomligt värdelöst fått följa med vid köpet. Det hade ej begagnats på många år eller sedan tullkvarnen vid Ädillsån byggdes och folket icke vidare kunde fördraga sådor i mjölet. Våge hade förbehållit sig det endast för dess antikvariska värde; först efteråt fick han erfara, huru väl det kom till pass och hvilken lycka det var, att det fanus.

På ömse sidor om själfva kvarnen, som befann sig i husets midt och ursprungligen varit en handkvarn, voro i väggarne inhuggna breda bänkar eller lafvar, som nu fingo tjänstgöra som sängar. Och där sofvo vid näckens toner dessa världströita, naturdyrkande män, som aldrig nog

kunde beprisa det egendomliga härberget. Men i bland, när det regnade mycket, blef bäcken öfvermodig, runkade på huset och hotade att kasta det öfverända, hvilket på samma gång roade dem och påminde om verkliga faror, som de lyckligt öfverlevvat.

Berg hade just kommit till årets varmaste och för landtmannen besvärligaste årstid, höanden. Men lika litet som Våge kunde han ännu för längre stunder handskas med lien, utan snickaren måste nu åter på fullt allvar afbryta sitt arbete för att hjälpa dem. Det var s. k. ängsslåtter för två lador, något starrgräs och löfskog, som skulle inbärgas.

Hemma vid bygget betade ett par vackra, hvita fjällkor, som Lisa jämte matlagning och höräfsning skulle sköta om. Våge och Berg syselsatte sig emellanåt med att odla ett stycke jord för vårsådd och uppgöra ritning till boningshuset. Det senare skulle, om möjligt, vara ännu originalare än ladugården. Flera förslag uppgjordes och förkastades. Berg ville gifva det formen af en ångare med för- och aktersalong, kök i midten i stället för maskinrum, en hög skorsten, två master o. s. v. Men Våge fruktade icke utan skäl, att detta skulle ådraga dem för stor uppmärksamhet, att de kanske skulle komma att förliknas vid »gubben Noak» och blifva föremål för tidningskvickheter, hvilket ingalunda finge ske. Nej, de måste allt bekväma sig att ha det någorlunda på folkvis, åtminstone till det yttre. Hvad de företrädesvis borde hafva i sikte, var att få

det praktiskt. Det skulle förnämligast vara ett starkt, ljusst och varmt hus; blott en våning med två rum och öppna spisar. Icke ens en vind öfver boningsrummen. Innantaket skulle vara brutet efter röstet och, enligt fornnordisk stil, hvila öfver åsarne för att se starkt ut och verka lugnande helgjutet. Yttertaket skulle vara af näfver och torf för att räcka hundra år, upplagdt mot rafter. Och takfoten skulle utdragas åtskil- ligt öfver det vanliga för att såmedels äfven tjäna som markiser. Fönstren skulle vara i hela rutor o. s. v.

Ännu hade de allt detta blott på papperet, men snart skulle Pelle slå till, och då var det bäst att gå ur vägen, ty för honom brukade det gå undan, så att spånorna yrde hvinande omkring.

Men det hände sig i början af augusti, sedan slottern i det närmaste var öfverstökad, rågen sådd, och sedan de redan ätit af den nya potatisen, som då var stor som gåsägg, sedan de två blifvit förtrogna med hvarandra och enats om sitt framtidsprogram, att Berg började uttrycka sin saknad af en Sundsvallstidning, som han de senaste åren haft sig till mötes vid de hamnar, där han lagt till, hvarvid uppstod en stunds diskussion med påföljd, att äfven Våge föll för frestelsen och bestämde sig för en Östersundstidning. Det kunde ju vara roligt se hvad som hände ut i världen. Och morgonen därpå skyndade Våge i god tid ned till inspektors-

gården med ett par tidningsrekvisitioner f. v. b. till posten.

Men där träffade han bland andra äfven en fröken Bagge, som utbad sig nöjet att jämte sin sällskapsdam, fröken Krook, få följa honom hem och se det mycket omtalade nybygget samt, om möjligt, utverka sig hans sällskap på en liten fjälltripp. Hvad det skulle bli roligt! Hon hade länge väntat, att han skulle bjuda dem, men...

Våge nödgades förstås förklara detta för en angenäm öfverraskning och ursäkta försummelsen med att säga henne, i hvilket ofullbordadt skick hans hem ännu befunne sig. Och efter litet dammhvirflande oväsen i det komfortabla hemmet voro de två världsdamerna snart rustade i korta kjolar, vidbrättade basthattar, hvar sin lätta packning och dito alpstaf.

Och det var ej fritt, att Våge kände sig ovanligt lätt om hjärtat, när han med detta följde kom spatserande hem till Kvarnvallen.

Det var solsken och vackert väder. Och han kunde bedja dem sitta ned ute under granarnas skugga, medan de tillfredsställde sin nyfikenhet och han gjorde sig i ordning för »trippen». Men nyfikenheten var snart tillfredsställd. Allt föreföll dem så rysligt vidunderligt. Att han kunde ha lust att bo där! Han, en bildad man, i ett sådant hem! Och de togo på sig en min, sådan som en högvördig prost i bland kan taga på sig, då det är fråga om något sektväsende, en min skiftande mellan medömkan och förbittring.

Berg presenterades. Men han visade sig icke »angenämt öfverraskad». Och han skulle då icke vara med.

— Visst måste du det, menade Våge.

— Ja, för ditt *måste*, svarade Berg buttert, men icke annars. Jag är van att lyda kommando.

— Hvad nu då? — undrade Våge. — Och du, som ville till fjälls strax du kom?

— Visst vill jag till fjälls — tillstod Berg — men det kom nu så oförberedt. Och så hade jag annat göra i dag.

— Nå, så stanna då, medgaf Våge. — Här ha vi framför allt vår frihet.

— Är han någon släktinge till er? — frågade fröken Bagge, då de kommit utom hörhåll.

— Nej, han är en nyss hitkommen sjöman, som ämnar bosätta sig här.

— Bosätta sig? Ämnar också han köpa jord.

— Både ja och nej, han skall blifva min kompanjon.

— Kompanjon? I hvad då?

— I nybygget.

— Sådana besatta infall! Ä' ni bekanta förut?

— Ja, litet

— Har han familj?

— Nej.

— Ni har bestämdt några idéer, som ingen kan ana . . . Kanske ni funderar på grufdrift?

— Idéer ha vi nog, men blott för egna armar.

— Hvad hr Våge altid är gåtfull!

— Åh, det behöfver väl inte vara gåtfullt alls, att ett par vinddrifna gammalungkarlar slå sig tillsamman om ett eget hem.

— Nej, icke i och för sig, men ni tyckes ämna ha det så besynnerligt, så olikt annat folk.

— Ja, det kommer sig helt enkelt däraf att jag själf är besynnerlig, och så råkade jag träffa en annan likadan, besynnerligt nog, och så slogo vi oss samman om våra besynnerligheter.

— Nå, men jag anser er vara fullt klok och . . .

— Tackar för det, afbröt Våge, annars skulle ni väl ej våga göra mig sällskap ut i vildmarken.

— Så bra ändå att ni lyckades få Lisa.

— Ja, för snickarens skull, annars så . . .

— Annars så reder ni er nog utan fruntimmer, tillfogade fröken Bagge satiriskt.

— Alldeles ja, — bekände Våge.

— Men hvarför?

— För att få vara oss själfva.

— Hvad ni kan vara stygg!

Men hon började känna sig lika förlägen som förvånad och skyndade med ens att föra samtalet in på annat spår.

— Men att ni, som varit ute i stora världen så mycket, kan trifvas här!

— Huru, skulle man icke trifvas här? Den stora världen blir man snart mätt på.

— Har ni varit i Paris?

— Ja, något.

— Hvilken härlig stad! Och Italien och Schweitz sedan, hvad där är vackert! Hvilka parker och anläggningar. Någonstädes deråt skulle jag helst trifvas.

— Mänskliga konstskapelser lämnar jag åt deras värde, och den är ju af mindre betydelse för ens lycka och trefnad, men är icke naturen här lika härlig, fjällen och luften?

— Naturen! Den kan ju inte vara jämmerligare. Hvad äro dessa fjäll emot alperna?

— De äro förstås mindre, våra fjäll, och det är ock enda skillnaden. Men inte är en sak mindre skön, därför att det finnes en annan likadan, som är större. Och sammaledes med växtvärlden.

— Hvad som är större i volym är naturligtvis på samma gång lika mycket sublimare och rikare, icke sant?

— Ah nej, det är inte så säkert. Men jag söker inte företrädesvis det stora och sköna, utan något helt annat.

— Och hvad, om jag får lof att fråga?

— Först och främst någonting så prosaiskt som min personliga utkomst.

— Och den vill ni finna i det poetiska fjället.

— Ja, men jag bor ju ett stycke bredvid.

— Nå, än sedan?

— Jag söker lyckan och friden.

— Och dessa saker tror ni er kunna finna i Kvarnvallen?

— Ja, lika gärna som på någon annan plats.

— Bäste hr Våge, ni må ursäkta mig. Äfven jag söker det samma som ni, men då vi tydligen vända oss åt motsatt håll, vore jag mycket intresserad af att höra, huru *ni* tänker er finna hvad ni söker.

— Min bästa fröken, ni nödgar mig då aflägga en bekännelse, som ni kanske vet förut, den nämligen, att jag för mina sträfvanden att blifva någonting stort, är en stackars förolyckad, skeppsbruten människa, som ej allenast har att arbeta för mitt uppehälle utan äfven att läka mina i kampen erhållna sår. Och dessa båda fördelar hoppas jag vinna genom mitt lilla jordbruk, som dessutom skall göra mig så mycket som möjligt oberoende af andra. Jag har insett, att lyckan är sällsynt på höjderna, och därför skall jag hålla mig nere i dalen. Den ensliga platsen har jag valt för att slippa onda ögon. Fjäll och granar kritisera ej.

— Och därmed tror ni er skola finna eller hafva funnit lyckan?

— Jag känner åtminstone, som om jag vore den nära . . . Men, mina damer, nu för tillfället söka vi hellre blommor, fortfor Våge och plockade en vacker blå *Serratula alpina*.

Fröken Krook, som ej visat något vidare intresse för det knaggliga samtalet, hade redan plockat flera stycken fjällblommor, som hon då bad Våge få veta namn på. Han mottog den säregna bukett och upplyste att det, utom den nämnda, var *Diapensia lapponica*, *Saxifraga ai-*

Vid Fjällbandet.

zoides, *Silene acaulis*, *Azalea procumbens*, *Viola biflora* och *Cornus suecica*.

Men skogsgränsen hade oförmärkt förtonat i en mörkgrön matta af fjällrepan, *Salix herbacea*, och de voro uppe på öfversta terrassen af Ho-ryggen, hvarifrån de ovilkorligen måste blicka upp och bort mot storslagna, hänryckande vyer. Ja, de måste sätta sig ned, beundra och hvila. Hvad de kunde se vidt omkring blott från denna höjd, som kanske ligger endast 800 meter öfver hafvet! Jorden såg ut som en stor kopp med bräddar af berg och fjäll. Hogdstöten syntes till höger så nära intill, likasom silfverpansrad, och andades så sval. Och på ömse sidor om denna tedde sig fjäll vid fjäll så långt ögat kunde se, böljande, fragande i snö, men tysta och stilla, skimrande i solgass, sammansmältande med himlen.

— Kan man rimligtvis tänka sig mera storslagna utsikter? undrade Våge.

— Knappast, medgaf fröken Bagge.

Men de voro afstängda från dessa högfjäll genom sankt myrar och en stor å, som djup och stilla smög sig fram efter dalgången. Deras mål var egentligen Hobodarne, som de nu sågo rätt framför sig till vänster såsom en grön oas i öknen, omgifna af små skogsholmar och grågröna videokärr. Längre ut på starrmyrarne syntes en hjord betande nötboskap, utströdd såsom simmande änder i en sjö. Deras skällors klingklang och bopigornas nästan högtidliga lockning hördes så väl upp till Ho-ryggen. Och då turisterna sedan närmade sig bodarne, kom äfven

boskapen hem och ville in, änskönt det var tidigt på aftonen. Sådana solvarma högsommardagar äro insekterna mycket svåra, det gäller att stå upp strax efter midnatt och föra boskapen ut på bete, så att dygnet vändes nästan upp och ned.

De hvilade ett par, tre timmar, hälsade på i alla stugorna, fingo mat och dryck, vänlighet och trefnad. Men dessa hurtiga, rödkindade, barfotade säterjantor hade sannerligen icke tid att sitta och språka med sitt främmande. De måste med all fart mjölka hvar sina 15 à 20 kor, bära de tunga byttorna till källaren, dansa om med väldiga kopparkittlar, skura och feja, så att det skulle vara skinande blankt, rent och hvitt.

Våge kunde ej annat än tyst för sig själf göra åtskilliga för sitt sällskap mindre fördelaktiga jämförelser. Han tänkte på hvilken skillnad det var att lefva och vara till nytta i denna världen emot att finnas till blott såsom lyxartiklar, att bekostas en dyrbar uppfostran med musik, teatrar och resor och ändå i många fall aldrig bli annat än koketta drönare och romanläsande bleksotskandidater, som, gifta, föda sjukliga barn och bringa sina män till förtviflade handlingar för att upphålla stäten.

Till den kategorien kunde han ej alldeles hänföra fröknarna Bagge och Krook, som, fastän de hade snörlifsmidjor, ej voro pjoskiga och så märkvärdigt förnäma, men till de nyttiga kunde han ej heller räkna dem.

Först vid 10-tiden på kvällen kommo de tillbaka till Kvarnvallen. En lätt skymning hade

utbreddt sig öfver nejden och de sågo eldsljus glimma ut genom fönstren i kammaren. Men snart spärrades vägen af ett nyss uppbrutet jordstykke, hvarå stora och små stenar, granar, stubbar och enbuskar voro uppkastade huller om buller.

— Nej se, hvad min kompanjon uträttat i dag, sade Våge öfverraskad.

— Usch, det är ju förfärligt, utropade den ena af fröknarna.

— O, så hemskt, inföll den andra. — Är han jordbrytare också?

— Ja, det äro vi båda. Huru skulle vi annars slå oss fram?

— Ack!

De närmade sig ett fönster och tittade in. Och där satt han ju ensam vid spisen med hakan hvilande mot ena handen och tittade in i den slocknande brasan. Men han tycktes vara dyster och föreföll dem som en björn i sitt ide, så att de blefvo stående tysta och förlägna. Våges hviskande förslag att be honom komma och göra dem sällskap vidare, afstyrktes med nervöst väl-taliga åtbörder. Icke ens Våge skulle behöfva följa. De tackade och bjödo god natt.

— Huru står det till? — undrade Våge, när han kom in.

— Tack, bra, svarade Berg allvarsamt, men i dag har jag varit rasande.

— Jag kan just se det ute — sade Våge lugnande — men jag kunde icke hjälpa att, att . . .

— Icke så mycket på dig, förklarade Berg, ehuru jag fann det bedröfligt, att du, sedan vi nyss fastslagit våra grundsatser, handlöst går i farvatten med sådana sirener.

Våge förklarade, hur det hängde samman och att han, för att icke visa sig som en stackars tölp, känt sig tvingad till detta tillmötesgående.

— Men jag blef rasande på dem för deras hånfulla miner och yttranden här i morse, fortfarande Berg, och jag hoppas, att de aldrig behöfva komma hit mera.

— Men det är ju väldigt hvad du arbetat i dag. Vi blefvo alldeles förskräckta.

— Ja, jag lät argsinnet bryta ut på backen.

— Nå, det var då ej ett så dåligt motiv, om det varit motsatt, skulle jag hafva ansett dig för en narr.

— Godt, då äro utsikterna åter klara.

En nattlig flykt.

Det var åter förejulstid med frisk vinter och osundt lif i fjällbyarne. Lapparne hade åter anländt till Ädille. »Langare»*) och andra affärsmän kommo och foro. Det var marknad hvarje dag med spel och dans i dubbel bemärkelse, spel med fiol och spelkort, taktdans och dans kring guldkalfven. För massan gick det i yrande lopp undan, blindt, lidelsefullt, och målet var nära. Literbuteljer och penningepungar började bli tomma, skosulor, kropp och själ utslitna, och afgrunden, andlig och världslig, gapade framför. Och de stora fiskarne i de djupa vattnen, de som drogo fördel af hela eländet, höllo på att slå sönder skallarne på hvarandra.

Till dessa senare hörde Knut Gräfsson, den ende af Ädilleborna, som kunde hålla de andra affärsmännen i schack och med framgång vädja till den råa styrkan. Gräfsson var både aktad och hatad. Man visade honom aktning blott af

---

*) Sådana affärsmän, som trots lagens förbud, fara omkring och sälja spritvaror.

list eller feighet och företrädesvis så lapparne. Nu var det ock ett särskildt förhållande, som ådrog honom den största uppmärksamhet. Han skulle nämligen ingå äktenskap med en af byns bästa flickor, den vackra, dygdädla torparedottern Brita Pers. Och huru det kommit därhän, kunde ingen riktigt förstå. Det var naturligtvis ett opassande parti. Han var öfver 50 år och hon knappast hälften så gammal. Och att hon, som helt säkert hade många, mera passande anbud, skulle fästa sig vid den rödbrusige, elake lappskojaren! Men han var rik, det var enda förklaringen. Och hon var icke bättre, än att hon sålt sig. Så antogs det, hvarför hon blef lika mycket ett föremål för förakt som han för hat.

Bröllopet stod just för dörren. Det förspordes skola blifva någonting riktigt storartadt. Och hvem ville icke vara med? Somliga ansågo sig nästan själfskrifna, såsom allmänt lapparne, de rika för att »begåfva» mycket, de fattiga för att få tillfälle att lämna honom den yttersta skärfven. Men sak samma, blott de fingo vara med. Sak samma äfven med oegentligheterna annars. Dessa människor fäste sig blott vid att det blef ett hejdundrande gästabud, som de fingo vara med om. Och de som hade små eller inga utsikter eljest, begagnade sig af inställsamhet, kryperi eller öfverraskande väntjänster. Ju närmare det led till den bestämda dagen, desto lugnare blef det. Marknadslifvet dog bort och hvardagssysslorna ansades något. Hela byn tycktes vara i spänd väntan på hvad som komma skulle. Eller var

det kanske något slags hänsyn till det passande, medan bjudningen inväntades, eller blott en behöflig hvila, innan det skulle riktigt bryta löst? Troligast var det litet af alla dessa orsaker tillsammans.

Det fanns blott en enda i hela grannskapet, som, enligt hvad han visste, icke ville vara med, men som likväl kanske ändå måste det, och det var Gräfssons svåger, Erik Våge. Han föraktade giftermålshistorien och lifvet nere i byn lika mycket som han älskade ensamheten uppe i Kvarnvallen. Litet annorlunda var det med Berg. Det hade besannats hvad han vid första sammanträffandet bekände för Våge, att han icke var någon utpräglad världsföraktare. Och enligt sin uttalade önskan fick han nu också bo så nära världen, att han i bland kunde få se den. I synnerhet var han intresserad för lapparne och sedan dessa kommit till byn, gick han ofta dit ner och deltog t. o. m. i deras samkväm och tillställningar. Och blef det då något riktigt marknadsväsen såsom gräl och slagsmål, uttryckte han alltid sin förtjusning. Huru härligt att få se naturlifvet i dess vildaste utbrott. Han kände sig så ovanligt väl till mods, och helt säkert kom det sig af fjälluften, trodde han.

Ibland kunde han ock dricka något glas med gubbarna eller taga till fiolen och spela valser och polketter, så att naturbarnen blefvo förtrollade och kunde svänga rundt som galningar hur länge som helst. Men när han icke ville, så kunde ingen öfvertala honom, han visade sig

icke heta Berg för ro skull. Dock blef detta namn småningom undanskymdt för vedernamnet »Karl XV», som han fick för sitt utseende, för sin resliga, starka kroppsbyggnad, sina bruna ögon och dito helskäggs samt sitt i allo hurtiga väsen, en namnförändring som han själf icke hade så mycket emot.

Han var 31 år gammal och egentligen ingen yngling, och ingaf alltid en viss respekt. Ungdomen tyckte mycket om honom, men fruktade honom äfven, emedan han aldrig lät dem känna sig säkra om hvar de hade honom och icke så lätt släppte dem för nära in på sig.

Själfva Gräfsson hade fäst sig vid Berg och så mycket, att det kunde synas troligare, att han i honom snarare än i Våge funnit en släkting. Och dagen före bröllopet hade han kallat på honom. »Karl XV» skulle få det ärofulla uppdraget att bekläda värdskapet. Allt skulle vara extra storartadt.

Det var afton. Våge var ensam hemma i den nya stugan. Han gjorde sina betraktelser och hade sin andaktsstund. I bland satt han, i bland gick han af och an öfver golfvet. Det var så tyst och fridfullt. Vintern var kall därute, omkring 20 gr., och månen sken i sin fulla glans. Skogen, den vilda, naturliga skogen, som omklädde nybygget, var prydd med snö och rimfrost och såg mystisk och fantastisk ut. Och

frosten gaf färg åt månljuset, så att det gnistrade i rödt, gult, grönt och gredelint. Men skönast lyste det in genom fönstren, dessa enkla, höga, smala helrutor, som ingen kvinna fått fördunkla med gardiner. Vintern öfverflyttade på dessa rutor, då den var lindrig, de mest egendomliga bilder och vyer, gripna direkt ur naturen, buskar, träd, fjälltoppar, kyrkor; men oftast underbara bladväxter och blommor från söderns länder, skepps- och fästningskonturer, stundom blott obegripliga skisser eller streck, uppdragna i alla möjliga riktningar och utan tekniskt sammanhang; men riktigt kall och i månljus, såsom denna afton före Gräfssons bröllopsdag, slog den till med bara briljanter och ädelstenar, så att det icke vidare syntes en skymt af fönsterglasets, det endast gnistrade och brann, underskönt, himmelskt, tyst och andaktsfullt. Det var icke längre bilder från denna världen, utan från den öfversinnliga, från Guds stad med pärleportar och frigjorda andar.

Och när han nu satte sig ned vid ett af dessa fönster, så tyckte han sig se in i den andra världen, in i härligheten, långt bortom stjärnerymden, där de eviga, oräkneliga ljusen i alla möjliga färger brunno, flämtade för eteriska vindar, blixtrande, rena, skära. Han tyckte sig nästan höra öfverjordisk sång och musik, drömmande och aningsfull som han var; men han längtade icke dit bort, utan var tills vidare belåten med sitt hem i denna oförvanskade natur, omskansadt af skogar och fjäll, så att han ej

behöfde frestas af världens simpla njutningar eller komma i fara att ryckas med i den vansinniga täflingskampen efter guld och ära, och där han finge åtnjuta sådana stunder, så stilla, att han knappast kunde tro sig vara på denna bullersamma planet, utan att han hellre befann sig i någon annan vrå af himlarymden, där friden icke blott var ett tomt ord och där poesien icke räknades för svärmeri.

Men i själfva verket kunde han icke se ut genom fönstret. Ingen kunde heller se in. Och hvem skulle vilja se dit in, utom något villebråd i skogen? Där gick ju ingen väg förbi, utom den stig, som de själfva trampat. Och hvad det var skönt att ha en liten stig blott för sitt eget hem, en stig, som ingen annan än de själfva behöfde gå! Oftast gingo de dock på skidor och stigen var banad med dessa, så att den var smal och rät. — —

Men det led på kvällen. Kl. var redan 10. Han måste lägga sig. Berg kom säkert icke hem denna gång.

Mönstret för sängarne hade de tagit af kvarnbänkarnes eller sänglafvarne i bodarne, så att de helt enkelt utgjordes af en intimrad smal brits, som sträckte sig längs hela stugans gafvel med ett väggfast bord på midten, och på ömse sidor därom en sängplats, som om dagarne tjänade att sitta på. Rummet hade tre fönster, ett på gafveln, midt för bordet, och ett på hvardera långväggen.

Men han var icke alls sömning. Ögonen fängslades fortfarande af ett fönster med det tjocka rimmet och färgspelet däri. Det var icke utan att han kände sig litet orolig, han visste ej hvarför. Den stegrade kölden sköt ibland sina skott i knutarne och han spratt till, men det var icke därför heller. Han trodde sig ana, att något äfventyr var å färde . . . det knarrade i snön — någon kom . . . och det kunde icke vara någon annan än Berg . . . Men det blef tyst igen. Längre.

Och så hörde han, att det pratade . . . kvinno- röster. Hvad kunde stå på? Han skyndade upp och gick varsamt ut i förstugan, hvarifrån han ej allenast kunde höra bättre utan äfven se. Ett litet och i det närmaste rimfritt rundfönster i dörren där beredde honom tillfälle att iakttaga tvenne personer borta vid ladugården . . . kvinnor, den ena Lisa; men den andra, som tycktes vara sysselsatt med att binda på sig ett par skidor och snyftade af gråt, då hon sade något . . .?

— Inte behöfva vi sälja oss som slafvinnor, hörde han Lisa säga.

— Nej, men det är gräsligt, att ens egen far ska vara så blind och hård, sade den andra.

— Mammon har stor makt, fortfor den förra men det var väl att du tog mod till dig. Snart åker du tre mil, och sen vet ingen om dig.

— Ja, men kära, underrätta snart min mor, bad den andra med detsamma hon sköt i väg, och skidorna ska ni få igen så fort jag kan. Adjö!

— Farväl! Gud välsigne dig på färden.

Han stod och såg den mystiska personen försvinna likt ett jagadt villebråd och hörde, huru det knarrade och skrek i snön hvar gång hon sköt sig fram med skidstafven. Och han hade velat stå där länge, ty han förstod snart hvem hon var, tills hon åter skulle blifva synlig uppe vid fjällen, där vinterns genius tronade, omgifven af ljus och mörka skuggor, men han måste slutligen, emedan han hackade tänderna af köld, skynda sig in igen.

Det blef efter detta ej lätt att somna. Med sitt känsliga sinne och förstörda nervsystem, blef han mycket upprörd. En tankarnes hvirfvelvind fattade honom och slungade honom från den lugna eftertankens fasta grund ut på känslornas ocean, där vågorna voro minnen, föreställningar, inbillningar, böjelser, farhågor, o. s. v., som förde honom längre och längre bort genom kolsvart, oändlig rymd med förskräckliga skär till irrvärldar långt inne i oändligheten, världar, som, när solen gick upp, småningom upplöste sig i drömsyner och lämnade honom i frid på hans sänglafve.

Och så skulle han göra sig i ordning att gå. Han kände, att han måste det, huru förstörd och olustig han än var. Kl. 12 skulle vigseln förättas. Och han skulle laga så, att han kom just till den tiden.

En lätt vind hade på morgonen sopat fram öfver nejden och den »enskilda» stigen var utplånad, en omständighet som Erik Våge icke

tyckte illa om. Han rent af fröjdades öfver att hon lyckats undkomma. Men ibland kände han sig förbittrad på henne för att hon åter fört honom ut på en lidelsernas tummelplats, om han icke själf spelade någon rol där, utan blott fått en genomvakad natt. Alla kvinnor, tänkte han, äro häxor. Att han ändå icke var längre borta, långt . . .

Då han närmade sig, fick han se mycket folk ute på gården. Berg går där af och anbarhufvad, pekande och ordnande, såsom delade han ut order. Men då Våge kommer fram, skyndar han emot honom och hälsar honom välkommen.

— Är du sjuk? frågade han.

— Nej, bara litet förkyld.

— Det här kommer att bli tragikomiskt, säger Berg.

— Huru så? frågar den andre med låtsad förvåning.

— Du får väl se — svarar värden och ledsagade in sin kompanjon. Det var någonting så friskt och gladt i Bergs tal och sätt, att Våge ovillkorligen strax kände sig bättre till mods.

Inne är det redan fullsatt. Lappar, både från Ädille och andra håll, klädda i lysande dräkter med silfver och glitter på, bondfolk i handelskostymer och judekram, herrskap i stadssnitt i både dräkt och hållning. Vid inträdet i förstugukammaren ser han också ett rum öppna sig därinnanför, hvilket Gräfsson nyss tillbyggt. Det var nymåladt och snyggt. Därinne såg han bland

andra äfven inspektorn och länsmannen, till hvilka han nästan omedelbart gick och satte sig.

Men det var en besynnerlig stämning. Alla voro så tysta och somliga hviskade så hemlighetsfullt. Trots alla storartade tillrustningar till detta bröllop, var det dock *ett*, som saknades, och det var det väsentligaste. Hon hade ju flyttat dit aftonen förut, och hon hade legat där under natten, sades det, och det var sannolikt på morgonen som hon gått bort, förmodligen till sitt hem. Men hennes föräldrar, som kommit i god tid, hade icke alls sett henne. Och det gissades både hit och dit och sändes ut efterspanare. Att hon plötsligen skulle ha gjort sig något illa, kunde ingen tro, ty hon var ej af det slaget, och hade för öfrigt icke heller någon anledning, tycktes det.

Emellertid bjöds det på kaffe och tungorna sattes i gång. Tiden gick. Gräfsson hastade ut och in, upprörd och blek, småsvärjande öfver »eländet»; han var synbarligen rätt illa till mods. Äfven prästen dröjde, men han kom dock äntligen, inpälsad och flåsande. Och han, såsom flere andra, tillfrågades, om han sett henne.

— Hvad i fridens dar, utropade denne och såg ut som ett frågetecken.

Han ledsagades in i den nya kammaren. Och brudgummen och värden stannade där och öfverlade med honom.

— Vi måste allt uppskjuta tills du kan skaffa reda på kvinnfolket, menade pastorn.

— De va rasande — svarade Gräfsson — uppskjuta, när jag nu har allt klart för öfrigt. Konjaken står och väntar och nu är pastorn här och . . .

— Nej, slå till *nu* karl, utropade värden, stående bredbent och styf, bröllopp måste vi ha.

— Skaffa hit henne du då, bad den förbryllade brudgummen.

Hva nitton pistoler ska du bråka med kvinnfolk gamle karlen; kan vi inte ha bröllopp ändå, utropade värden sarkastiskt.

— Nå, bjud på litet konjak, medan vi vänta ännu en stund, uppmanade Gräfsson.

— Ska ske, svarade den andre, gick och satte flere tjänsteandar i rörelse.

Men sedan gästerna och värdfolket druckit hvar sitt glas och somliga två, försvann förstämningen och ett gladare mod inträdde med sampråk, skämt och skratt. T. o. m. Gräfsson själf skrattade. Och det började visa sig, att bruden icke så värst saknades. Blott ett enda litet missljud förmärktes, och det var borta i ett hörn, där den blifvande svärfadern satt, torparen Petter, som syntes ungefär jämnårig med sin tillämnade måg. Gräfsson knöt sin näfve och sade några hotfulla ord till denne, om hvilkas innebörd ingen fick något klart begrepp. Men Petter visade sig förkrossad och tycktes villrådig, hvart han skulle rikta sina skygga blickar.

Det började skymma. Och all väntan var fåfång. Middagen och hungriga magar väntade hvarandra. Värden måste få bjuda till bords.

Prästen välsignade maten, herrskapet och lapparne skyndade fram, men bondfolket måste efter landets sed nödgas och trugas till borden. Dock gick det undan, när äntligen alla kommo sig före. Och mat bars fram lassvis och vin och konjak i öfverflöd. Och bröllopsglädjen kom, och prästen blef glad och glömde sig, steg upp midt i måltiden och höll ett tal till brudgummen, som slutade med de varma trösteorden, att innan bröllopets slut, skulle helt säkert Knut Gräfsson ha en strålande ung brud vid sin sida.

Därpå framsatte värden en stor »vril» eller träkopp, hvori skulle »begåfvas». Detta fann Gräfsson alldeles i sin ordning. Han var nu halfrusig och tröstad och inbillade sig nästan redan vara gift. Men hvem skulle börja? Åh, det var icke tu tal om det, då han såg den rike lappen Näjda sittande nästan midt emot, ty alla sutto till bords. Han tog och stälde koppen rätt framför denne och framställde sin begäran med frågan:

— Huru många renar har du i hela din hjord, Näjda?

— Huru många granar har du i all din skog? frågade Näjda tillbaka.

— Detta var stolta ord, utropade Gräfsson, och låt nu se, att du är mannen bakom dem! Lappen visade sig tveksam, men dök snart ned i barmen efter en späckad plånbok, ur hvilken han drog fram två tior och kastade i. Men för Gräfsson tycktes detta vara väl så tarfligt af den han väntade mest, och han reste sig,

tog igen kärlet och slungade sedlarne tillbaka med:

— Nej tack, inga aflånga figurer till att börja med.

— *På hällie dattnie nemmetie!**) — utropade Näjda på lappska. — Du får ej mera, förrän du blir gift.

Gräfsson, som nyss återfått sin onaturliga ansiktsfärg, bleknade af vrede, men vågade ej bryta ut. Han lyckades i stället snart vända till den glada sidan för att uppmuntra »begåfvandet».

— Mera konjak, Kalle, ropade han till värden.

— Inte en tår mera under middagen, svarade denne.

— De va förgrymmadt hva allt sitter hårdt i dag, brummade Gräfsson, men konjaken ska fram! Ja har 7 ankare, och ja vet, hvar *dom* är. De vore väl annars den snåle själf som grasserade.

— Understödes, utbrast prästen skattande — vi få akta oss att hindra bröllopsglädjen, hi hi.

Men »Karl XV» gaf ej vika förrän måltiden, som tagit fyra långa timmar i anspråk, var afslutad. Träkoppen förblef tom. Det led mot 9-tiden. Och ännu hade den andra kontrahenten icke hörts af, trots ifriga efterspaningar. Stämningen var väl gladare än i början, men den var tydligen hotad, och därför måste Gräfsson

---

*) Å vet skäms med dig.

själf hjälpa till att höja den, hvilket han till gästernas fulla belåtenhet lyckades medels en öfver elden hängd kopparkittel på 30 kannor med vatten och en stor sockertopp i samt en af de 7 onda . . . till påspädning. Och dess kraft och verkan spordes snart. Bröllopslaget sammansmälte inom kort i en brokig röra med sorl och larm, såsom på en stadskällare i marknadstid. Det blef icke vidare någon rangskillnad. Herrskap och bondfolk, rikklappar och fattigklappar blandades om hvarandra. Och ingen skillnad mellan unga och gamla, gifta och ogifta. Somliga började dansa, andra skämtade eller disputerade, somliga föllo redlöst ned på golvet med besynnerliga kväkande och snattrande läten. Och somliga somnade, hvaribland äfven märktes den stolte Näjda, som nu låg hopkrupen under en bänk.

Gräfsson trodde äntligen att han var gift och skröt öfver sin unga hustru, som han påstod vara den vackraste i hela tingslaget. Och prästen visste ej annat än att vigseln i vederbörlig ordning försiggått och att allt var som sig borde. Det var fullkomlig, stormande feststämning.

Men värden måste draga försorg om att det blef litet mera reda och sammanhang i laget och röjde till den ändan undan borden och de sofande och satte tvänne fioler i verksamhet. Glädjen måste få röra sig i takt. Och för att rörelserna och lifvet skulle underhållas, kom brudgummen in med ännu en af de 7. Det dansades och dracks och stofjades, så att slutligen alla kvinnor

måste fly. Men så ville någon nödvändigt dansa med bruden. Och Gräfsson gick, eller rättare raglade ut och in och sökte utan att finna en enda kvinna, hvaröfver han svor gruffligen och drack än värre. Och äfven andra började sakna kvinnorna; dansen blef för ensidig, tycktes det. Men värden förklarade, att alla som buro kjol, gärna kunde vara där pepparn växte, och bad de dansande gå an utan känslöjnk. Och däri instämde äfven Gräfsson med ny vädjan till mörksens furste och konjaken. Och så dansades det ett slag till, men huru det var, så fortlefde ändå missnöjet och anhållan om bruddansen blef allt högljuddare; och hvem vet, om icke leken snart slutat, så framt ej en upptågsmakare funnit en djärf utväg att afleda detta bekymmer. Men sorgligt nog var det ingen mer eller mindre än själfva prästen, som utsågs till offer, ty han var den mest »lifvade» i hela laget. Den medelåldrige, lille mannen med det slätrakade, pussiga munkansiktet leddes afsides och omkläddes till kvinna och detta skedde med hans eget glada medgifvande. Och han tog sig bra ut som »ung-hustru». Han leddes in och presenterades, och värden skulle först få äran dansa bruddansen. Sedan Gräfsson själf, och så undan för undan. Och när det började sakta af, tog värden och spelade och aflockade fiolen nervkittlande, förtrollande toner, så att de trötta fingo nytt lif och de sofvande vaknade. Och alla skulle dansa bruddansen, alla utom inspektoren och länsman- nen, som dock voro så nyktra, att de funno detta

påhitt opassande och aflägsnade sig. Det blef ett vildt, vansinnigt dansande, som aldrig ville taga slut, och det var ett under, att den stackars prästen kunde stå ut som han gjorde, och att han icke rent af förlorade anden. Och det torde också aldrig hafva slutat väl, så framt ej en annan olycka kommit som ett nödigt afbrott på leken. Någon ropade in i dörren:

— Gräfssoon håller på och dör!

— Han brinner! ropade en annan. Alla rusade ut. Han hade påträffats ute på gården, liggande sanslös. Någon trodde sig ha sett en blå låga slå ut genom munnen på honom; men i själfva verket var det väl blott de första symptomen till själfantändning som visat sig med stelkramp och ymnig svettning, och inom en stund, sedan de rullat honom i snön och slagit öfver honom ett par ämbar kallt vatten, var han på benen igen. Men illa sjuk ledsagades han därpå in i hvardagsrummet, där barnen och några andra redan gått till hvila, afkläddes och bäddades ned i varma fällar. Naturligtvis skulle han nu medicinera, ehuru han ej fick några rusdrycker vidare; den ene föreslog ett, den andre ett annat, och de gäfvo honom både möjliga och omöjliga saker, så att deltagande släktingar och vänner ibland måste utropa »usch, fy!» Torparen Petter, den tillämnade svärfadern, var djärfvast i sina ordinationer och värden bara tillstyrkte allt, försäkrande att »sådant läder skulle sådan smörja ha». Och märkvärdigt nog, efter

några svårare frosskakningar m. m. var krisen öfverstånden och han somnade lugnt.

Men bröllopet var slut. De flesta försakade kvällsvarden och gingo utan vidare hem. Det var öfver midnatt.

Äfven Våge och Berg gingo. Den förre hade motvilligt tvungit sig att vara med så länge för att riktigt få se utgången på det vidriga skådespelet.

VII.

Egnahemsfrågan.

Skola vi gå dit?

— Kanske, då det är hemma hos mor.

— Det kan ju vara roligt få se folklivet från den sidan också?

— Jag går af sonlig lydnad, du af nyfikenhet!

— Ja, hvarför skulle man annars gå?

— För uppbyggelsen.

— Du tror kanske, att det är nyttigt också?

— Ja, så mycket har jag lärt känna den religiösa rörelsen, att jag tror den har sin betydelse.

— Jag tror, att det är bara svärmeri.

— Sak samma, om det är nyttigt. Ädilleborna torde nog behöfva litet.

— Ah, det biter ej på dem.

— Men tänk, om det gjorde det! Tror du inte, att de behöfva räddas, sättet må vara hvilket som helst.

— Räddas från helvetet?

— Ja, räddas ur sitt djupa fördärf. Du känner till huru de lefva.

— Jo, uppriktigt sagdt, jag tycker synd om dem, i synnerhet om lapparna.

— Men du tyckes ju mest förtjust, då de lefva som värst!

— Jag måtte väl ändå ha hjärta i bröstet. Och jag ville våga mycket, om något kunde göras för deras sedliga lyftning.

— Nå, du har ju rent af missionssinne och *du* bör visst gå med.

— Men si jag tror inte, att man vinner någon sedlig hjälp med religiöst svärmeri.

— Du tror ju på bibeln!

— Jag tror, som du, på naturens evangelium.

— Ja, men så göra äfven Ädilleborna, kan jag tänka.

— De tro ej på någonting.

— Huru kan du påstå det?

— Hm . . . ja, si de veta ingenting.

— Kanske *det* vore lyckligast. Jag önskar åtminstone, att vi finge lefva i lycklig okunnighet om allt utomkring oss — men den här välsignade posten!

— Store Zeno! Då skulle också vi snart nog behöfva räddas. Nej, det är kunskapens makt vi behöfva.

— Tror du, att de upplyste och bildade äro synnerligen bättre med sin mera finpolerade yta?

— Jag tror åtminstone, att *vi* äro bättre på grund af att vi veta mera. Och skall något förmå höja en människa, så måste det vara kunskap.

— Må vara, men då är det närvarande släktet förloradt.

— Inte, åtminstone inte medan vi afundas dem deras okunnighet.

Våge låtsades icke höra något vidare utan försjönk i sin tidning.

— Jag undrar, fortsatte Berg, hvem som är mest nyfiken på posten!

— Du har kanske sett igenom den under vägen.

— Tackar, jag hade annat göra för att inte få näsa och öron förfrusna.

De skrattade och slogo om, såsom alltid då deras åsikter gingo i motsatta riktningar.

Då tiden var inne, gingo de med på sammankomsten. Men de tyckte sig göra en stor uppoffring. Att en hel timme nödgas sitta där i den trånga bondstugan, som var alldeles fullpackad med folk, föreföll dem nästan oerhördt.

Predikanten, till utseendet en bonddräng, var blott en yngling, men en reslig sådan, och talade med värme om än i ofullkomlig form. Han hade redan haft möten där någon tid, oaktadt de ej vetat om det; det hade samlats mycket folk och den andliga ångan var högt uppdrifven.

Sedan han slutat »vittnade» skomakare Lars och pekade med sina krokiga, af syl och becktråd sargade fingrar samt lappen Pål Klemetsson, som omtalade att han blifvit frälst.

Det hela föreföll de två rätt tragikomiskt och de aflägsnade sig så snart det var slut och några andra började gå.

Komna ett stycke från gården upphunnos de af några af byns ynglingar, hvilka tycktes

vilja slå sig i sällskap med dem. Och en af dem närmade sig slutligen Berg och utropade:

— Hör du Kalle, hjälp oss klå den där predikanten!

Men »Kalle» svarade blott med att ge den oförskämde en örfil, så att han på samma gång vände benen i vädret och för en stund blef liggande i snön.

— Du tar strax parti för läsarne, du, erinrade Våge då de gått ett stycke vidare.

— Åhnej, menade Berg, jag följer blott min vana att alltid taga den svagares parti.

— Men den gången tog du nog den starkares, trodde Våge.

— Lika godt om jag ej gjorde orätt.

— Nå, då äro vi ense.

Emellertid gingo de icke vidare med på dessa sammankomster. Och de hade annat att tänka på. —

En dag hade de diskuterat en mycket vanlig landtbruksfråga, nämligen hvilketdera vore säkrare och mera förmånligt att ägna sig åt åkerbruket eller boskapsskötseln och däröfver enat sig om följande resolution:

»Uppe i fjälltrakterna måste boskapsskötseln, oberoende som den är af frostnätter, i dessa afseenden hafva företräde, men, för sin indirekta afkastning och såsom förenad med större besvär, bör den dock idkas blott i den mån åkerbruket icke når till.»

Med indirekt afkastning menade de, att man t. ex. för att hålla nötboskap först ej allenast

måste arbeta på jorden och göra den foderbärande, utan äfven sedan med mycket besvär skaffa hem och utfodra afkastningen, innan det önskade näringsämnet i form af mjölk och kött kan vinnas, Åkerbruket, såsom gifvande direkt afkastning, vore att föredraga, såvidt det med fördel kunde bedrifvas.

Det fordrade ock mindre område. Och hvad detta betydde visade Våge genom ett urklipp ur en ansedd amerikansk tidning:

»Man har beräknat, att 22 acres jord äro erforderliga för att lifnära 1 person med kött, medan samma areal, besådd med hvete, kan ge näring åt 42 personer, besådd med hafre åt 83, med potatis åt 176.»

Dessutom var det ock naturligare, att människan, som jämte det oundgängligaste behofvet af $\frac{2}{3}$ luft för sitt uppehälle, lefde af säd och rotfrukter, hvilka i väsentlig mån innehålla detta ämne. Och var det naturligare, så var det ju ock »hälsosammare».

Men mjölk ansågo de nödvändig. Och för sitt besvär med att få denna, fingo de för åkern en annan lika nödvändig och naturlig tillgång af kväfve, fosforsyra och pottaska. Nu kunde de blott hafva två kor, men f. o. m. nästa sommar skulle de ha tre. Detta kunde de med säkerhet beräkna. Huru åkerbruket komme att lyckas, var en annan sak.

Deras kor skulle dock ej behöfva stå inne bundna hela vintern, utan emellanåt vid lämpligt väder få vara ute någon stund, hvarjämte de

ansågo det fördelaktigt att för kortare stunder använda dem för körslor, detta hade visat sig välgörande för djurens välbefinnande.

Någon häst skulle de således ej behöfva, och inga andra djur heller utom några höns. Lisa hade föreslagit dem att skaffa en gris, men detta hade de afstyrkt på den grund, att de icke ville förvandla säden, som de nu ock måste köpa, till fett och ägghvite, hvaraf de ej hade något egentligt behof. Hvarför icke hellre själfva äta upp säden direkt eller gifva hönsen något jämte matresterna? De finge då igen full valuta i njutbar form och med mindre risk.

De hade måst köpa 5 tunnor korn, hvaraf de, utom andra matvaror, hoppades lefva, tills Kvarnvallen gäfve dem sin äring. Kornet kostade blott 12 kr. pr tunna, men en säck kornsikt på 100 kg. däremot 20 kr. En tunna korn vägde också omkring 100 kg. Då de själfva voro »kvarnägare», gjorde de således mycket klokt i att hellre köpa spannmål än mjöl. Och så ville de ej afskräda kornet sådorna med dess naturliga fett och proteinämnen, utan blott rensa det. Sammanmalet skulle det ock vara »hälsosammare».

Kvarnen hade de emellertid förvandlat till handkvarn och placerat i skafferiet, där de malde för det dagliga behofvet.

Af årets frukt hade de ingenting annat än ett godt förråd af lingon och blåbär, hvilka bär-sorter ingingo såsom något väsentligt i deras kosthållning. Därtill hörde äfven socker, ett af de få ämnen, som de i någon betydande mån

måste köpa hem från handelsboden. Sin mat lagade de själfva och åto när de voro hungriga. Själfva utförde de äfven alla husliga bestyr. Voro de icke lika goda karlar för att de ordnade sina bäddar och diskade sina koppar? Och var det icke lika nyttigt att lära sig laga en god måltid mat, som att t. ex. söka draga järn ur fosfor eller fördjupa sig i en månkrater?

De voro ju sina egna icke blott i den bemärkelsen, att de ekonomiskt rådde om sig själfva och hade mod att bryta med det sedvanliga, utan de lefde äfven direkt af eget arbete och sluppo lida af den tanken, att andra måste svettas för deras skull — något som de ansågo långt lyckligare och ärofullare än att innehafva den högsta samhällsställning.

De två kommo väl öfverens. Under den tid de varit tillsammans hade de allt mer och mer lärt sig akta och värdera hvarandra. Det var ej vidare blott kompaniskap utan snarare ett slags fostbrödralag med ömsesidigt, oinskränkt förtroende. Våge, något bruten och vek, kände sig alltid så väl till mods vid sidan af den starke, lugne Berg, och Berg åter värderade Våge för hans originalitet och mångsidiga vetande. De trufdes godt tillsammans och fullständigade hvarandra. Och det stillsamma lifvet i en oförvanskad natur hade sin goda inverkan på deras kroppsoch sjäslif, så att de kände sig allt starkare och bättre till mods. Synnerligen glada voro de öfver att deras nybygggarföretag efter sannolika beräkningar ändå skulle bära sig. Väl hade det slukat

mera penningar, än de tänkt sig, men de hade räckt till ändå.

Nu var det tillnärmelsevis färdigt detta hem, där de funnit igen sig själfva, och där de hade världen på afstånd, och de visste hvad det kostade. Mycket, mycket återstod att göra, men hufvudsakligast blott hvad de själfva kunde utföra utan vidare penningeuppoffring.

Snickaren Pelle och hans hustru bodde i ladugårdskammaren, där han för vintern hade sin verkstad och snickrade »getdoningar»*) åt timmerkörare. Hans hustru skötte deras kor och höns, men var för öfrigt sin egen, äfven hon, och skulle hafva blott en ringa aflöning.

Själfva jordområdet, till större delen ofruktbara mossar, utgjorde omkring

450 hektar och kostade	kr. 800
Virke och åbyggnader.....	> 1,200
Arbete	> 500
Kor och bohag	> 300
Inköpta matvaror m. m.	> 200

Summa Kronor 3,000

Detta belopp kunde hafva blifvit tusen kronor mindre om de själfva utfört allt arbete och byggt mindre originelt. Egnahemsfrågan, tänkte de, borde vara en statsangelägenhet och alla ett samhälles medlemmar, hvilka önska bilda ett eget hem på egen torfva, borde kunna beredas tillfälle att få statslån på minst 2,000 kr. att betalas med 3 % under 34 år. Utan betalningsskyldighet

*) Ett slags timmerslädar.

skulle sådan hjälp få form af understöd och verka demoraliserande.

Som detta ämne intresserade dem mycket, hade de äfven tänkt sig en plan för dess förverkligande. Staten anslår för en gång 10 millioner kr. som ställas under förvaltning af en styrelse, »*Styrelsen för egnahemsfonden*», hvilken erhåller föreskrifter, mot hvilka garantier och under hvilka vilkor, lån ur fonden må kunna lämnas till dem, som på obruten mark vilja bilda eget hem. Lånens betalning få samma karakter som kronoutskylder, debiteras och indrifvas i sammanhang med dessa.

På så sätt skulle styrelsen första året af sin verksamhet utlämna lån till 5,000 nybyggare. Och efter två års förlopp, sedan dessa inbetalat sin ränta à 60 kr. pr år = 300,000 kr., kunde den ytterligare bevilja lån åt 150 till, hvilket därefter årligen kunde ske med den skillnaden likväl, att i samma mån som nybyggarnas antal ökas, ökas också årsinbetalningarna i stigande skala, så att efter 34 års förlopp minst 15,800 nybyggare erhållit hjälp i form af lån från millionsfonden och 10,800 nybyggare äro kvarstående som lånebetalare med en årsinbetalning af 648,000 kr., hvilket belopp i sin ordning är tillräckligt för utlämnande af lån åt 324 nybyggare o. s. v. i stigande skala år efter år.

Kunde svenska staten på ett mera välsignelserikt sätt använda en bråkdel af de millioner, som genom lifsmedelstullarna dragas in till statskassan ur de obemedlades, de tullbetungades

fickor? Och vore icke ett sådant tillmötesgående från statens sida mot fattiga arbetare ett det bästa »försvar», som tusenfaldt skulle löna sig för hela samhällskroppen? Obruten mark finnes dess bättre öfver allt i vårt land, i synnerhet i Norrland, till öfverflöd, mark som legat i århundraden och väntat på odlarens spade. Det är medlen, initiativet som fattas. Och ville staten göra ett försök i antydda riktning, skulle det nog icke saknas friska och villiga armar, hvilka strax skulle hugga i och bryta bygd.

Emellertid måste Våge och Berg laga så, att de hade ränta på sina pengar, åtminstone efter 3 %. Våge hade nu ej mycket kvar, men Berg hvilade på några hundra. Och icke blott ränta, de måste äfven vara beredda på andra utgifter för kläder, diverse från handelsboden och skötseln för kreaturen vinter och sommar, hvadan det gällde att skaffa några inkomster. Huru mycket, visste de ej nu. Krono- och kommunalutskylderna skulle naturligtvis blifva obetydliga, men det kunde ock komma oförutsedda behof. Och för att det skulle gå ihop, måste de ha något att »vända ut.» Det voro de beredda på. Men hvad och hvarifrån? Huru mycket de för egen räkning litade på sädes- och rotfruktodling, visste de väl, att däraf ej skulle bli mycket till afsalu; utan måste de därför hålla sig till ladugården, och sedan de fått tid att dika och odla mera, skulle de kunna hålla sig flera kreatur och årligen sälja något sådant jämte smör och andra produkter.

Åtskilliga andra beräkningar kunde de ock göra på grund af Ädillebrukarnes hushållning, och de kunde se såväl dess förtjänster som brister, både hvad som var fördelaktigt och icke. Hos Johan Våge i synnerhet kunde de lätt göra iakttagelser, och denne var städse villig att stå dem bi med upplysningar.

VIII.

Främmande på skogen.

Yåge satt ensam hemma. Det var så tyst, så tyst. Vädret var blidt och rutan klar, så att han kunde sitta och se ut i skogen och öfver bygden, långt, långt bort. Det var ännu full vinter och allt var inbäddadt i snö. Närmast såg han »hagen» eller gärdesgården, som han själf arbetat på. Den var nära gömd i snö. Blott de öfversta ändarne af störrar och stänger tittade upp; och öfver dessa ändar hvilade yfviga toppar af snö, skyddande och prydande hans händers verk. De låga, förkrympta granarne och björkarne, hvilka stodo där såsom vakt eller skydd mot sol och vind, hade samma mot kölden skyddande omklädnad, samma naturliga prydnad, men väl mycket, så att de tycktes nära att digna. Och jorden själf var klädd så varmt i denna kalla, rena mantel, gömd och skyddad för att bevara lifsvärmen tills hon för vårsol åter skulle väckas ur sin slummer och manas att nära sina barn. Hvad snön ändå var hvit! Det tycktes nästan vanhelgande att gå ut och trampa den, och den låg där ock så obesmittad; blott några

färska spår af människor kännetecknade ett slags förbindelse mellan stugan och ladugården och mellan ladugården och bäcken, där vatten hemtades, och några krokiga rader dito af ripor, vittnande om det bästa förtroende mellan nybyggarne och skogens fåglar. Lätta, lekfulla morgonfläktar hade i öfrigt utplånat hvarje tillstymmelse till väg eller stig från dagen förut. De hade dansat om med snöfjunen och sållat ut dem öfver och förnyat de gamla drifvorna, som börjat bli skrynkliga, eller jämnat, putsat och sirat ut dem i underliga mönster och byggt nya. Allt så konstnärligt, oeffterhärmligt. Himlen var mulen; den skymtade blott emellanåt fram för någon liten stund och var sällsynt blå. Molnen voro ljusa, tunga och sänkte sig mot jorden, smygande, nästan omärkbart. Det var så stilla i naturen. Allt likasom lyssnande, undrande, andaktsfullt. Det var en af dessa stunder, då han kände sig i full harmoni med sig själf. Han tänkte på lifvets gåta, på världarnes lopp i oändligheten, och tanken flög så långt in i det okända, till aningarnes djup, där den likasom studsade och föll tillbaka på honom själf.

Somliga hade beklagat honom för att lifvet däruppe skulle vara så enformigt och händelsefattigt! Det måste, tänkte han, vittna om en platt lifsåskådning eller berusning af modern, krass tidsanda. Han såg i föreställningen världen i sin feberaktiga täfingskamp, äflan och strid. Och ändamålet, resultatet? Ja, därpå fick han svar i hvarje tidningsblad: olyckor, elände, för-

tviflan. Och man beklagade honom för att han icke ville vara med längre! Beklagas för att vara lycklig, för att han satt sig öfver världen och såg ned på den med förakt?

Han hade sökt och funnit stillhet. Han ville inga växlingar. Evigheten var ju ock stilla. Rymden fannade tyst vår jord. Universum vände sig oförmärkt omkring sitt centrum. Årstidernas tåg buros tyst af solens strålar. I stilla nätter kunde daggen falla, skogstjärnen återspegla sina omgifningar, och i tysta, stilla stunder kunde underbara tankar komma, Guds röst höras i hjärtat och den bättre världen framlysa. Såsom barn af evigheten var han ju medborgare i andens rike och ämnad till något högre, fullkomligare.

Han såg en snöflinga falla, men ej det minsta ljud: hon föll tyst som natten faller öfver jorden. Att icke höra världsgnyet — gnyet af nationernas storm och krig! Att slippa bevittna allt öfversitteri och kryperi, alla intriger, allt förtryck, all modern slaftjänst, alla berusande, sinnliga narrspel och storstads-Gehennats fråsseri! Hvad det föreföll honom sällsamt, att han fick vara gömd, sitta på afstånd från allt, ostörd i lugn och ro! Och det kändes skönt, han njöt i fulla drag. Han behöfde hvila, fastän han nu icke längre var trött, hvila och läka sina sår. Och han var snart en naturlig människa igen, såsom då han först bröts ut ur bondestammen, då blodsbandet brast. Han kände sig nästan fullkomligt frisk. Kölden hade gjort honom mera godt än värmen.

Och någon sjukdom behöfde han icke vidare frukta. Där fanns ju ingen sådan. Ej en enda smittans bacill kunde förirra sig till fjällen. Knappt ett dammkorn.

Men det föll flera flingor. Och ingen vindpust tycktes ströfva omkring, ty de föllo snedt och snötapparne på hagen och skogens grenar började falla. Molnen hade sänkt sig lägre. Snart började det snöa på fullt allvar. Flingorna kommo massvis, yrande om hvarandra, kors och tvärs, upp och ned. Men hvarifrån de kommo och hvart de togo vägen, var icke lätt att se, ty vinden svängde af och an, dansande lustigt med dessa himmelens barn, som den hade nöjet bära till jorden.

Han satt länge och betraktade detta på sitt sätt enformiga skådespel, hvilket påminde om folkvimlet i städer, på gator, torg och i balsalonger. Men för hans inbillning togo flingorna skepnad: de blefvo människor, kulturmänniskor med snits och fina later, själfbelåttna, öfverlägsna, hvarandra förtrampande, guld- och njutningsjaktande, dårade af livvets illusioner eller dystra, förtviflade, kropps- och själssjuka, alla svängande om hvarandra, blindt, ändamålslost. Det tycktes sjuda och fräsa, och han började känna en onaturlig hetta åt hjärnan. Skulle han dragas med ännu en gång? Och han reste sig med bäfvan, vaknande ur inbillningen och såg noga efter, om det var sant. Nej — det var blott snöflingor! Och att de verkligen föllo nedåt, därom vittnade de växande drifvorna. Hvarje fotspår utplånades.

Nybygget var insnöadt, isolerad, tryggadt för världsvimlets brottsjöar, det klappande hjärtat därinne lugnad . . .

Berg väntades ej nu, utan skulle blifva borta en hel vecka. Han hade företagit en resa till Östersund för att göra åtskilliga uppköp i möbelväg m. m. Han hade visat sig något annorlunda de sista dagarna; och kanske berodde detta på den där läsaesammankomsten. Men den visade förändringen var dock icke i riktning däråt, utan snarare tvärtom, ty från den stunden hade han sällat sig till dem, som voro den religiösa rörelsens bittraste motståndare, och hvilka funno det nödigt att ej så långt emellan ta till rusdrycken för att kunna stå emot.

En andlig väckelse hade verkligen berört Ädille och i synnerhet hade några flickor och löst folk gripits däraf. Äfven somliga bland lapparne, som nu längesen flyttat, hade blifvit väckta, men dessa blott de sänre, så att allt snart skulle vara bortblåst, troddes det.

Berg var för öfrigt af ett annat skaplynne än Våge; han kunde icke i timmar sitta vid ett fönster eller vid brasan och anställa betraktelser, förnöta tiden med att vandra fram och åter öfver golfvet eller försjunka i någon volym, glömande allt; utan han brann af verksamhetslust och håg för det mera praktiska. Ofta var han hos Pelle och hjälpte honom hyfla eller såga. Och att snickra blef småningom hans älsklingsförströelse, så att han slutligen föreslog att de

skulle skaffa sig egen uppsättning af verktyg därför med hyfvelbänk och svarf.

Härtill var Våge villig, men när Berg en dag ryckte fram med sitt förslag om att, medan det ännu var vinterföre, fara till staden och anskaffa möbler m. m., så att de till sommaren kunde få inreda stugan riktigt fint, blef han allt litet betänksam. Och dock kunde han ej motsäga, helst som Berg själf skulle bestå pengarne därför. Det var bättre, att de användes till något nyttigt, hade han sagt, än att de ändå ginge sin kos. Och hvad detta innebar, därom hade Våge redan en aning. —

Det snöade fortfarande och tiden i stilla ensamhet gick som hvilan vid en klar källa på en smäktande het dag. Det var skönt, men skulle kanske på längden bli enformigt och både för trefnaden och hushållet glädde han sig öfver att Berg snart skulle komma igen.

En dag såg han en hund komma, hvarföre sannolikt äfven någon ägare snart skulle blifva synlig. Han började nyfiket titta ut genom än det ena, än det andra fönstret.

Men se, en dvärggran som rör på sig! Nej, det måste bestämdt vara en levande varelse . . . en snögubbe, en lapp, hvit, öfversållad af flingor, sakta stretande på skidor, bärande stafven på skuldran. Hvem kunde det vara? Ah, Pål Klemetsson! Kanske han kom för att buda om någon sammankomst eller värfva anhängare för läseriet. Stackars dumme karl!

Sedan han skakat af sig det mesta af snön, kom han in och hälsade, tryckande förtroligt Våges hand. Ombedd att sitta och ledsagad till spisen, slog han sig strax ned på den anvisade stolen, tog fram sin tobakspung och lagade i ordning en pipa, alldeles såsom om detta varit hans ärende. Hans ansigte hade mist något af den höga färgen, men nu upplystes det af en smula intelligens. Ögonen syntes sura som vanligt och dess underkanter hängde slappt ner och voro röda som ögonbrynen på en orrtupp. Pannan var djupt fåråd, och han såg mycket gammal ut för att vara blott 36 år.

Efter en stunds tystnad började Våge:

— Nå, är ni kvar ännu somliga af fjällfolket?

— Bara jag å min gumma. Hon har varit dålig, å så ha vi tyckt, att det varit roligt stanna, medan predikanten varit här.

— Har han rest nu?

— Ja.

— Och då ämnar ni också resa?

— Åh, ja vet inte, samma hvar vi äro, vi ha just inga renar.

— Hvar har ni er dotter?

— Hon tjänar hos Dårdi, han vet.

Det blef tyst en stund. Lappen såg så mystisk ut. Att han hade någonting på hjärtat, var klart. Och ändtligen började han:

— Har han märkt, att han har något främmande på skogen?

— Hvad menar Pål för slags »främmande?»

— Om han har sett något ovanligt häromkring?

— »Ovanligt»...? Åh, ingenting annat än jag såg vargspår, då renarne voro i närheten.

— Har han inte sett något värre?

— Nej, hvad skulle det vara?

— Någon »nalle?»

— Inte! Det måtte väl ej finnas någon sådan på nära håll.

— Åh, han har en på sin skog.

— Huru vet Pål det?

— Jag har sett honom å vaktat honom länge, där han nu ligger å sofver.

— Såå, d. v. s. Pål har ringat honom?

— Ja.

— Och så tänker Pål nu sälja ringen?

— Ja.

Han visade sig åter så hemlighetsfull och drog några väldiga bloss ur pipan, innan han fortsatte:

— Men jag tänker att han får »halfva»*) med mig, då det är på hans skog.

— Säger lagen så?

— Åh, inte precis, men jordägaren har åtminstone rätt att få vara med, om han vill. Och så kanske Våge är snäll och skrifver och bjuder ut'n.

— Jag gör inga anspråk på någon rätt i detta fall.

— Men han får »halfva» med mig ändå. Jag tycker att...

*) Halfvera, taga hälften.

— När ringade ni honom?

— I november.

— Och ni tror han är kvar nu i slutet af februari?

— Ja, jag *vet* det. Tänkte ha sålt honom nyårstiden, men det blef då så mycket annat att tänka på. Fick se att jag var en syndare och behöfde frälsas. Det blef så mycket nytt, att jag glömde björnen.

— Det är väl andra, som veta om det här?

— Nej då, det har gått så lyckligt, att jag är ensam.

— Hvem tänkte ni sälja honom till?

— Till öfverste Kula eller Kronprinsen. Jag ville ni skulle skriva till kaptén Grymmér i Stockholm, som jag känner, och få honom att bjuda ut'n. Men vi ska begära bra, för de är en stor fuling.

— Jaa, nog kan jag skriva, men . . . och jag är tacksam för det frikostiga anbudet, men si jag tycker inte om en sådan affär.

— Huru menar han?

— Jo, rent ut, så kan jag inte för mitt samvete förråda en flykting, som sökt sig en hvilo-stad å mina ägor, äfven om det nu är ett odjur. Och jag skulle dessutom känna det riktigt sorgligt, om denna min skogsmark blefve tummelplatsen för ett sådant jaktäfventyr af en hop krigsherrar med mordvapen och hundskall.

— Hvad, tror han de är synd?

— Nej, inte att taga honom på ärligt sätt, men att öfverfalla honom medan han sover . . .

— Men björnen är ju en grym tyrann.

— Ja, men han följer blott sin natur, han vet ej bättre. Och så nedrig är han inte, att han gör en människa något ondt medan hon sover.

— Det är sanning. Människan är grymmare. Men om han rifver ihjäl Våges kor...?

— Då kör jag bort honom.

Lappen slog till med ett gapskratt, innan han fortsatte:

— Skall han då få lefva och göra så mycket ondt han vill åt andra?

— Ingen fara därför, det finnes godt om dem, som både kunna och vilja döda.

— Han har rätt i det.

— Men låtom oss litet fundera på saken, bad Våge. Kom hit, då Berg är hemma, så få vi höra hans mening. Han är i sällskap med min bror Johan, hos hvilken ni bor, och således får ni strax veta, när de komma.

— Ja, så får äfven jag fundera, svarade Pål —, Våge har sagt något besynnerligt, som jag aldrig tänkt på förr.

— Men nämn ej om det för någon, erinrade Våge.

— Han kan vara lika lugn hädanefter som hittills, försäkrade Pål satiriskt.

Sedan de två därpå tillsammans druckit hvar sina två koppar kaffe på spishällen, bjödo de hvarandra farväl och Pål vände lika sakta och lugnt tillbaka.

Jaktäfventyret.

Han blef rent af häpen. Hvad skulle detta betyda? Berg kom hem med två stora lass saker och tingester från staden: skrifbord, dragkista och lavoar, samtliga i valnöt, ett dussin präktiga stolar, en divan i rödt sammet, korkmattor, papp och stiliga rullgardiner, kökssaker och verktyg.

Men hvad hade han i den stora lådan? Han måste med en yxa bända upp en bräda för att se — ah, en ugn! Men det var ingen vanlig sådan, utan en cylindrisk, stålblank varmluftsapparat, konstruerad så, att den kunde eldas med prästorf eller myrjord.

De hade nämligen erfarit, dels att de öppna spisarne under den kallaste årstiden fordrade mera ved, än deras lilla skogstrakt i längden kunde tillåta, dels att det ändå blef för kallt under de långa vinternätterna, stundom kallt som ute, hvarför de länge funderat på att skaffa sig en ugn, som både skulle kunna eldas med myrjord, hvaraf de hade så stor tillgång, och på samma gång gifva en sund värme. Berg hade

fått i uppdrag att inne i staden se efter, om där möjligen fanns någon ugn, som kunde uppfylla dessa anspråk, och han trodde sig nu ha lyckats bra. Denna var ju alldeles i öfverensstämmelse med det ideal, de hade tänkt sig, därjämte stor och prydlig samt kostade blott 75 kr.

— Men med allt det här få vi det så komfortabelt, att jag fruktar, att det icke lämpar sig bra, utbrast slutligen Våge.

— Hvarför skulle det icke lämpa sig? — undrade Berg.

— Vi råka i strid med våra grundsatser.

— Grundsatser? Skulle vi inte ha det trefligt kanske?

— Jo, men inte luxuöst. Och gardiner voro vi ju ense om att inte ha. Vi måste ha ljus och sol ofördunklade in i rummen.

— Men rullgardiner tänkte jag allt på. De komma nog väl till pass ibland, skall du få se.

— Möjligen, men bara vi inte bli förvekligade nu, sedan vi få en sådan ugn, varma mattor o. d.

— Tror du kanske, att allt det här kommer att bli hälsovidrigt?

— Nej, uppriktigt sagdt, jag fruktar mera att det skall göra vårt hem så modernt, att det förlorar karakteren af att vara just vårt.

— Skall vårt hem utmärka sig genom att se tarfligt och fattigt ut?

— Nej, det skall utmärka sig genom enkla, praktiska anordningar och utan annan lyx än den

naturen förlänar, och det skall utgöra den väsentligaste faktorn i vår trefnad.

— Nå, men du lofvade ju, att jag skulle få skaffa till åtskilliga möbler och husgerådssaker?

— Jag icke blott »lofvade», jag är naturligtvis mycket tacksam därför, så framt de icke på något sätt minska vår trefnad eller skadar vår hälsa.

— Åh nej, jag hoppas, att det hellre skall öka bådadera.

— Men inte har du kunnat betala allt detta?

— Tror du jag tagit det på kredit?

— Jag nästan fruktade det, då du kom med så mycket och så dyra saker.

— Hellre skulle jag då önska bo i en jordkula... Nej, händelsen var den, att jag råkade hafva litet mera pengar än jag visste om.

— Har du ej bättre reda på din kassa?

— Nej, det är inte så godt för en stackars sjöman, som måste ha sina pengar insydda i västar o. d.

— Men då måtte du ej sätta mycket värde på dina pengar.

— Tackar för det, det är det sämsta man har.

— Så tycker jag med... men om man icke hade några?

— Ja, då hade man minsta bekymret.

— Men då hade man hvarken hem eller treffiga möbler.

— Du förstår, jag menar man bör förvandla dem i sådant hellre än lefva upp dem på dumheter.

— Ja, men hvarför skall man behöfva lefva upp dem på det sättet?

— Gör den frågan, sedan du själf en gång börjat.

— Men nu vill jag inte dröja längre med att tillförsäkra dig laglig rätt i halfva egendomen.

— Ah, det brådskar inte, ty vi komma att lefva länge.

— Hvad tyckte du om Östersund?

— Som om andra småpojkar, som bära pistol och se viktiga ut. Hvad Sundsvall ändå är dragligare.

— Hvar bodde du?

— På Grand, uppe i tornrummet i sydvästra hörnet, som du vet.

— Mäktige Kresus, hvad du måtte hafva slösat!

— Ja, när jag för en enda gång nödgades taga in i en stadshåla, så måste jag laga så. att jag fick bo någorlunda luftigt till.

— Men där finnas flera treffiga hotell i staden, där man får bo mer än dubbelt billigare.

— Det visste jag väl, men jag fruktade, att där komma tillsammans med mina stallbröder.

— Förstår . . . och därför inspärrade du dig frivilligt i tornet.

Men så kom Pål i sakta mak glidande uppöfver med bössan på ryggen och hunden i ledband och Våge måste skynda att i all korthet omtala björnringningen och det gifna anbudet

samt af hvilka skäl han afböjt detsamma. Berg tycktes bli glad åt denna nyhet och förklarade sig ha mera lust för att gå lappen till mötes och, om möjligt, köpa af honom hela ringen, än att nödgas åse något storartadt skådespel på det stackars sofvande djurets bekostnad. Men visst skulle det dödas . . . Dock, de skulle nu strax få veta, huru han själf funderat.

— Nå, kommer nu Pål direkt att knipa björnen? undrade Våge.

— Tja, ifall herrarne vill så. Det vore bäst skynda, förrän någon annan finner honom.

— Ni har inte funderat på att sälja honom?

— Nej, jag har tänkt på att Våge har rätt . . . jag vill ej ställa till något oväsen. Men herrarne kan ju hjälpa mig, det vore synd om han skulle undkomma.

— Vi köpa af er halfva ringen, föreslog Berg, och så gå vi tre och taga honom.

— Hvad, skulle jag afstå honom hel och hållen? . . . — undrade Pål. — Si halfva ringen har dom förut.

— Huruvida vi ha någon rätt därtill, vet jag inte, svarade Våge, men då Pål . . .

— Dom får taga det som rätt eller orätt, menade Pål, jag gifver dem halfva ringen och vill behålla den andra för mig själf.

— Men det blir klen förtjänst för er, anmärkte Våge.

— Sak samma blott man icke begår någon synd, svarade Pål och stack sin slocknade pipa i eldmörjan för att få eld.

— Nej, vidtog Berg, vare sig ni vill eller icke, så ska ni ha betaldt för vår halfdel.

— Tja, vi komma nog sams, svarade Pål, men huru var det, kanske Våge vill ha honom i lifvet?

— Ingalunda, medgaf denne, blott vi kunna göra pinan kort.

— Det vore ju bäst medan han sofver, föreslog Berg.

— Det går inte, upplyste Pål, han måste väckas först, så att han kommer fram . . .

— Och får se hvad det är fråga om, tillade Våge.

— All right! utbrast Berg. När klämma vi då till?

— I morgon dag, föreslog Pål.

— Ja, och mycket tidigt också, instämde den förre, så att ingen här hemma ser oss.

— Hvem skulle vi vara rädda för här? frågade Våge. Pelle behöfde vi kanske ha med.

— Lisa, erinrade Berg, en kvinna ska man aldrig tro. Men nog reda vi oss godt tre.

— Har dom något eldvapen? frågade Pål.

— Bara fosfortändstickor, svarade Berg, men vi kunna ju gå på honom med spakar och inte ha något skjutvapen med.

Pål skakade på hufvudet.

— Nej, jag vill allt ha min »studsare» med, sade han.

— Det vore farligt, menade Våge, i brådskan och förvirringen kunde man lätt skjuta hvarandra.

— Det hörs dom är inga skyttar, skrat-
tade Pål.

— Det är sant, sade Berg, men tro mig,
jag dödar honom ensam bara Pål kör upp ho-
nom. Och jag behöfver ej något annat än en
god spak. Det vore märkvärdigt, om ej »Karl
XV» såväl som Karl XII skulle kunna döda en
björn.

Pål såg forskande, men tviflande på Berg
och upplyste, att det var en stor fuling.

— Om han vore stor som en häst också,
trodde Berg, så visst ska jag bedöfva honom och
sedan . . .

— Och sedan skär jag halsen af honom, in-
föll lappen.

— Och jag står som Bergs sekundant och
ser på, tillfogade Våge.

I öfverensstämmelse därmed beslöts att lap-
pen skulle ligga kvar. De skämtade alla tre och
skrattade och voro i den bästa stämning. — —

I arla morgonstund dagen därpå smögo sig
dessa tre män på skidor oförmärkta åt skogen.
Hunden lämnades inne bunden. Vädret var icke
treffligt, det blåste ganska friskt och snön yrde.
Träden höllo på att afbörda sig den tunga vinter-
öfverklädnaden, riste på sig och slungade för den
ängsligt pipande, gnisslande vinden i nakna kro-
nor doft dunsande snömassor mot jorden. Och
i bland träffades »jägerne» likasom afsiktligt, där
de aktsamt gled fram, fingo sig en duns och
öfverhöljdes af dessa sönderslitna, kalla flikar, så
att de knappast kunde särskilja hvarandra från

snöhvirlarne. Det föreföll dem som hade Bore tagit »nalles» parti och sökte förhindra dem att finna hans gömställe. Men de baxnades ej. Och lappen visste väl, hvar han hade sitt byte. De högg sig spakar af små granar och närmade sig varsamt valplatsen. Det var i en bergskrefva, som skyndes af tät skog. Ett omkullfallet träd gömde delvis med sin rot idet, Men ej det minsta tecken för öfrigt visade, hvar det fanns. Lappen allena kände det. Och han gaf nu förhållningsorder. Berg, som skulle gifva dråpslaget, tillsades att stå strax framför trädrotten, där snön tilltrampades; och själf ställde sig lappen bakom, där idet syntes vara stängdt genom ett klipputsprång, och med sin spak i handen, en lång spetsig spak, stod han där beredd att gifva björnen en vänlig påminnelse om att stiga upp. Våge, som skulle hugga in endast i nödfall, hade sin frihet och tog därför postu uppe på en stor sten. Och så var situationen gifven.

— Men hör du Berg, påminde Våge skämtsam, låt honom nu få riktigt klart för sig hvad det är fråga om, innan du slår till.

— Visst ska vi gå ärligt tillväga, svarade Berg, men inte får han stå och gäspa och morna till sig rätt länge . . .

Med detsamma hade Pål kört in sitt spröt i idet, drifvan rörde på sig, upp sprang vidundret och tycktes med ens förstå hvarom det var fråga. Men det kom fram närmare Pål än han beräknat och vände sig direkt mot honom såsom till anfall, men blott för en enda sekund, hvarefter

det, just som han måttade ett slag med spaken, blixtnabbt försvann åt sidan i yrande snömoln. Berg slog till, men träffade blott snön och föll omkull framstupa. Våge ramlade i förskräckelsen ned af stenen och lappen svor gräsligt, kastande sig baklänges i drifvan, där han först mumlade obegripliga ord och sedan låg såsom död.

Våge och Berg måste skynda att se efter, huru det var. De togo i och försökte resa upp honom. Men han spjärnade emot, knäppte samman sina händer och bad till himmelens Gud att få dö.

— Nej, så hårdt ska' vi ej taga det, tröstade Berg.

— Jag kan icke lefva, svarade lappen, för då blir jag en affälling.

— För att björnen sprang...?

— Nej, för att jag svor.

— Tänkte Pål på att svärja? frågade Våge.

— Nej, nej då!

— Ja, då kan väl Pål förstå, att Gud icke tillräknar en omedveten synd.

— Kanske...

Snart var lappen tröstad och de vände alla tre lika lugnt tillbaka, såsom om ingenting händt.

— Men nu måste vi allt ha litet festligt, sade Berg, då de kommit in och uppgjort eld.

— Det vore skamligt att festa nu, svarade lappen dystert.

— Nej, försäkrade Våge, det måtte väl vara festligare att tänka på att vi skonat ett lif, än att vi tagit ett.

— Åh ja, på visst sätt, suckade Pål.

— Men Pål skall ha betaldt för ringen, erinrade Berg.

— Inte betalar dom hva dom aldrig fått — svarade lappen och log nästan bittert.

— Visst skall Pål på något sätt ha godtgörelse för allt besvär, försäkrade Våge.

Men kaffet var snart färdigt och våfflor kommo efter hand i långa banor och de festade och skämtade i kapp med brasan, som flammade, sprakade, värmdde och lifvade. Tal höllos, och lappen prisades som en hedersman och björnen som ett underdjur, otillgängligt för hvarje mordvapen.

— Lefve björnen! utropade Våge och slog i mera kaffe.

— Hurra! instämde Berg. — Det här är en idyllisk jaktfest, någonting nytt under solen.

— Ja, gentog Våge, denna jakt var lika härlig som Gräfssons bröllop.

Det hjälpte ej, äfven lappen måste muntra upp sig och le af hjärtat, ehuru han icke förstod andemeningen i allt som sades. Men han bekände uppriktigt, att besynnerligare människor hade han aldrig sett.

— Tycker Pål att vi äro gudlösa? frågade Berg.

— Nej, dom är bättre dom än jag, svarade lappen.

Ny lifsåskådning.

De sutto försjunkna i sina tidningar. Jonte hade nyss varit upp med posten.

— Men kan du tänka dig, utbrast slutligen Våge, andlig väckelse bland Ädillelapparna och en ingenjör som predikar för dem!

— Åh, större ankor har man sett i den där tidningen, svarade Berg.

— Men vill du höra . . . det här låter troligt?

— Ja, drag fram med den!

»*Väckelse bland lapparne.* En liflig andlig rörelse har sedan nyss före jul pågått bland Ädillelapparne, skrives till oss från Ed, och hvilken i synnerhet tagit fart de sista dagarne, sedan en ingenjör Alex. Wolmar från Stockholm börjat sin verksamhet ibland dem borta i Knäppen, hvarest de nu äro bosatta. Herr W., som lär vara utsänd af ett religiöst koteri inom högsta societeten, är en begåfvad talare och god sångare och håller dagligen möten i kåtorna. De flesta af lapparne ha blifvit omvända och lifvet ibland dem har börjat te sig helt annorlunda mot förr i deras dåvarande dryckenskap och liderlighet,

och det vore väl, tillägger vår meddelare, om det finge äga bestånd.»

— Nå, man kan ju inte vänta bättre af lapparne än af annat folk.

— Nej, men att en ingenjör far till dem och predikar, och utsändes från societeten! Ett sällsamt tidstecken, icke sant?

— Åh jo, galenskapen griper omkring sig och stiger högre upp.

— Att du kan säga så, du, som ändå erkänt, att det är illa beställt med lapparne och synd om dem. Vill du icke erkänna, att det är godt, att något göres för deras moraliska väl?

— Visserligen! Af två onda ting är naturligtvis *det* bättre, som är mindre ondt.

— Såå, du kan ej gå längre?

— Aldrig.

På e. m. måste de gå ned till Vågbacken på auktion. Knut Gräfsson hade sålt sin gård till bolaget, köpt sig ett hotell inne vid järnvägen och skulle med första flytta dit för att idka hotellrörelse med thy åtföljande ölförsäljning. Han höll just på att packa in, men allt, som han ej ansåg sig oundgängligen behöfva, skulle gå under klubban. Och det var mycket. Nybyggarna från Kvarnvallen voro ej hågade att vara med på denna förrättning, ty de kunde ju förstå, hvilka orgier åter skulle komma att utspelas, men af flera skäl *måste* de. Och Berg lockades som vanligt af tanken på att det skulle blifva roligt, föga

anande, att Våge var mest orolig för hans skull.

Det var i slutet af april. Vädret var solblidt och vackert. Auktionen hölls ute på gården. Mycket folk var redan samladt. Auktionisten, en gammal muntergök, satt uppe på ett stort bord och ropade och skämtade, så att det hördes vida omkring. Och emellanåt afbröts han af väldiga skrattsalfvor. Såsom andra drogos äfven Våge och Berg oemotståndligt fram, och äfven de måste skratta. Men ibland kunde den gamle skälmen också vara elak, så att det förslog, och var det någon, som på något sätt gått honom för nära, gjorde en sådan nu klokast i att hålla sig på afstånd. Att svara för sig, det lyckades ej, ty han kunde alltid gifva sju för tu. Men likväl drog han folket och tog betaladt, så att det sved efter.

Han höll just på att utropa en gammalmodig, blåmålad träsäng, som han skröt af allt hvad han orkade:

— Hör på go vänner, det här ä den bästa sängen i hela Ädille. Och ingen kan göra en sådan nu för tiden. Se på bara, en möbel, som kan riktigt pryda ett rum! Hvilkens bud 30 kronor? Men mera bör ja ha. 5 kronor sa någon! Hvem kunde vara så vettlös? Jaså, det var du Jonas... nåå, de va inte underligt, för du ä ogift å ha aldrig haft nå' begrepp om vackra saker. Men låt oss börja med 5 kr., 5 kr. var e ja, rent af ett skambud, 5 kr., 5 kr., 6 sa någon, 7, så där ja, nu kommer förståndet,

8 kr., går bort för 8 kr., 8 kr., 8 kr. ett, tu, tre, 8,25 — ja förstod, att afunden skulle vara framme, 8,50 säger körkvärden. Ja, du bör bestämdt ha sängen, du som ska härbergera prästen, tänk hva han skulle sofva godt i den här! 8,75 bättre opp. Hör man på, 9 kr. 9 kr. 9 kr. gå bort för 9 kr. ett, tu, tre, — pang! Kyrkvärden 9 kr. De va rampris, men han ä ju en fattig stackare. Mera gods!

Här kommer en öfverdådig spinnrock, lite gammal, men desto mera bepröfvad. Tänk, om man finge se all ullen, som spunnits på den här, eller den vackraste, som spunnit på den. Då ville inte Gräfsson flytta härifrån. För den här bör ja minst ha 10 kr. Törs någon bju 8 till att börja med? Isak, ropa in den här åt gumman din. Se på huru hjulet snurrar, och huru tyst det går! Får jag 7 kr.? Nehej, dom ä öfverflödiga nu sådana här, sedan man inrättat »spinnhusen», där man bearbetar ullen med maskin. Men man stod sig bättre förr i världen, medan våra flickor själfva spunno, och det gick då an utan konkurser och bleksot. Hva får ja för rocken? Finns här ingen, som vill bevara en skymt af den gamla, goda tiden? En krona, sa någon! Ä du alldeles från vettet? Bara vingställningen kostar det. Kvinnfolk, visa att ni har förstånd. 1,50 ja. Bättre litet än ingenting, 1,50, 1,50, 1,75, går bort för 1,75, 2 kr., 2 kr., 2,25 2,25, 2,25 ett, tu, tre — Pang! Per-Jons-Stina 2,25.

Så ett dussin präktiga mjöktråg af trä... jag nästan tror dom ä af alved, målade och

charmanta. Hva får ja för dom? En kr. stycket det minsta. Eller har ni »separatister» allihop i hemmen och behöfva inga tråg längre? Joo, ni ska få se, hvilket uselt släkte som uppkommer, sedan man allmänt börjat maskinpressa mjölken, så att den blir som vatten. Ja hoppas de ä någon som förstår sig på schäsen. Se på bara, kvinnfolk, här ä tråg, som ge en half tums tjock grädda på mjölken. Kan ja inte få 50 öre stycket en gång? 25 hör ja, ett skambud nu igen, 25 öre, 25 öre, 25 öre, får ja inte mer, så slår ja; men de ä ju alldeles på tok, 29 öre ä mitt bud, 29 öre, törs du lägga på ett öre till, du Greta? Så där ja, 30 öre, 30 öre, gå bort för 30 öre, 31 sa Brita i Vike, försto ja va åstad å retade kvinnfolken, 31 öre, 31 öre, 32, 33, 34, å fyra om budet, skils åt, 35 öre ett, tu, tre — Pang!

Jon Pålsson, ett dussin mjölktråg å 35 öre. Att ja lyckades kugga en karl ändå! Tag igen skräpet.

Ungefär i den stilen tuggade auktionisten saker och siffror, så att han blef alldeles torr om läpparne och emellanåt måste få sig en kopp kaffe med starkt i; och i den mån han på detta sätt »läskade» sig blef han allt mer och mer inspirerad, högljudd och djärf i sina skämtsamma moralpredikningar och därjämte rätt komisk att åse, så att folkmassan allt ifrigare trängde på omkring honom och allt mer och mer okritiskt gaf honom sina anbud. Och som de fleste äfven af publiken följde hans exempel i att »läska»

sig, fick hela tillställningen snart utseende af ett slags kasperteater med en hel hop lustiga gubbar.

Sådana auktioner hafva således på samma gång varit vanliga folknöjen, besökta af unga och gamla, och i regel afslutade med dans och lek.

Berg, som nu åter ryckts in i främsta ledet af Gräfssons umgängesväänner, kom naturligtvis lätt i tillfälle att berusa sig och visade snart sin glada stämning genom åtskilliga akrobatiska uppvisningar, som nästan till ytterlighet roade dessa landtbor och delvis drog dem bort från auktionsbordet.

Våge blef orolig och funderade både hit och dit för att finna en utväg, på hvilken han kunde narra honom med sig hem. Berg hade ditintills aldrig kommit hem drucken eller hemma någon-sin begagnat starka drycker, hvilket han ock hederligt lofvat; men det började se betänkligt ut, då han på detta sätt allt oftare och med allt mindre återhållsamhet hängaf sig åt lasten, så snart tillfälle erbjöds. Och just som han under värsta stojet försjönk i dessa funderingar och blef varse ett par lappar från Knäppen, kom en idé på honom, och en ganska god sådan, i fall den kunde genomföras. Den skulle väl hos Berg väcka tanken på en obehaglig omständighet, så framt han vore så nykter, att han alls komme att tänka därpå, men lika godt — det var ju ingenting vågadt att försöka. Och så gick han och hälsade på de två välbekanta fjällmännen Näjda och Halling, hvilka också visade sig något

ankomna och onaturligt röda i ansiktet. Men de voro vänliga och förekommande.

— Hvarför är ni blott två representanter från Knäppen? började Våge försiktigt.

— Åh, dom ha annat att tänka på nu, svarade Näjda spetsigt.

— Hvad då?

— Dom håller på bli uppblåsta af andligt högmod, så dom exstimerar visst inte en auktion.

— Såå, hvad har då kommit på?

— Vi ha en herre från Stockholm, som håller på omvända oss.

— Nå, de kan då inte vara farligt.

— Nej, blott det inte blir bara fariséer.

— Men kanske det ändå vore bättre för många än att fortsätta på gamla viset.

— Det stämmer inte med bibeln.

— När ska ni vända hem?

— I morgon bitti.

— Berg och jag ha funderat att någon gång fara till eder och hälsa på. Det är många år sedan jag såg ett lappläger och *han* har aldrig sett något.

— Ja, följ med oss nu, ni ä välkomna, svarade Näjda och Halling instämde.

— Tackar, jag ska gå och språka med honom om saken.

Men Berg var icke åtkomlig, förrän auktionen snart därefter var slut, och då drogs han genast af en svärm ungdom bort till gästrummet, där det skulle dansas. Berg skulle spela, och sedan han en gång kommit i fart därmed, var det på länge inga utsikter att kunna afbryta

honom. Våge måste ge sig till tåls. Men han satte sig i sinnet att icke gå, förrän han hade honom med. Dock hjälpte det slutligen ej annat än att få tag i en vikarierande spelman, den s. k. Buller-Ola, mot hvilken han lyckades få utbyta Berg — för en stund. Men sedan Berg riktigt fattat hvad det var fråga om, lät han sedan icke förleda sig att gå in. Han blef förtjust uti förslaget. Och som de skulle i väg tidigt och företaga en skidtur på mellan 3 à 4 mil, behöfde de fortast möjligt komma hem. Och de skulle ha gått genast, men det svåraste återstod, — att taga farväl af Gräfsson och hans folk, som om ett par dagar skulle flytta. Gräfsson ville naturligtvis ej, att de skulle brådska, och för resten kunde han då aldrig tro, att skilsmässan skulle ske så snart. Det var så mycket han ville språka om, han skulle bjuda på ett och annat, fastän de högst ogärna ville ha något och han ville be dem taga pojken, Jonte, han hade då mera kärlek för dem än för honom själf, och för öfrigt, hvad det skulle bli af en sådan, om han komme till järnvägen, det kunde de nog förstå. Och till sist skulle de vara välkomna i hans nya hem, där han snart ville se dem. Ja, de måste gå honom till mötes och lofva honom både det ena och andra för att så fort som möjligt få gå, men supå vägrade nu äfven Berg på det bestämdaste. Och han hade redan tagit in för mycket. Men det exempel de nu hade framför sig, Gräfsson själf, var ock afskräckande nog, pussig och förslappad som han var, en vandrande öltunna. De

kunde ej annat än känna medömkan och tycka synd om honom, rik karl som han var. Men så skakade de ändtligen hand och skiljdes, då det började lida mot midnatt. — —

Morgonen därpå vaknade de med att Näjda och Halling kommo in, då solen redan var högt uppe på himmelen. De måste skynda upp och göra sig resfärdiga. Berg var något tung i hufvudet, men det skulle ändå, hoppades han, blifva en trefflig dag. Att på skidor få sällskapa med dessa pråligt klädda, stolta fjällmän öfver vilda snöslätter, det skulle bli något ovanligt intressant, Och äfven Våge var barnsligt glad öfver den beramade utfärden — och att hans idé, ändå hade lyckats så bra. Vädret visade sig ock blifva gynnsamt, och så långt lidet på våren, var det just ingenting annat att vänta. Det var på morgonen, då de »startade», ganska bistert, men våren kännetecknade sin ankomst genom nästan bländande dagsljus, gny af vaknande bäckar och orrspel i grantopparne. Marken var delvis bar och ute i bygderna grönskade det på rågarne. Blott i fjällregionerna var det ännu vinterlikt, och ju längre uppöfver de kommo, desto mera helgjutet låg snöfältet, rufvande på en mångfald af lifsytringar, hvilka först vid midsommar skulle nå sin lofsjungande frihet.

I följd af dagsmidja och nattköld var snön skarbelupen, så att det slamrade och raspade när skidorna fördes fram öfver densamma. Men det gick blott i sakta skridt. Dels bruka dessa lappar aldrig hasta, annat än då de gå i vargjagt,

dels voro de nu ganska slappa af nattsölet och hade svårt att hålla ögonen öppna. Endast Våge var väl mornad. Och han var glad att på detta sätt utan synnerlig ansträngning kunna följa med. Sällskapet var ock så tystlåtet, att han ostörd kunde försjunka i sina betraktelser. De två fjällmännen, som åkte före och voro klädda i sina nationaldräkter med mycket rödt i, togo sig så fantastiskt svärmiska ut gent emot den hvitskimrande snön och de dvärgväxta, rimfrostklädda björkskogsdungarne. Och dessa björkar, höljda i frostkristaller och flödande solljus, tycktes pråla i öfverjordik glans. Hvar och en syntes inrymma en stjärnehär i miniatyr. Och då luften rörde på sig, så att kristallerna skälfdes och dallrade, blixtrade det och brann så underbart i alla möjliga förgnyanser, i tusentals lågor, som minde om barnaårens julmorgonstid och oskuldströmmarnes himmelrike. Han kände sig så långt i fjärran från det profana människolifvets dammyrande id, så glad och lätt till sinnes.

Längre upp, då de kommo in i dalgångarna mellan fjällen, blef ljuset nästan olidligt för ögonen. Det återkastades från de höga, hvitglänsande topparne å ömse sidor och flödade ner i mångdubblad kraft öfver skidlöparne, som måste i det närmaste tillsluta sina ögon och trefva sig fram i mörker. Men lapparne voro väl lokaliserade och behöfde ej taga miste om rätta stråten. Dock var det ej allenast ljust, det var äfven varmt och svetten började perla fram öfver ansiktet och ut genom ryggstycket på vadmalsjac-

korna. så att de allt emellanåt måste rasta och få sig en klunk friskt vatten. Lapparne hade en sleffformig urhålkning i öfre ändan af sina stafvar, som de borrhade ned i snön och på så sätt upphämtade vatten. Och med beundransvärd säkerhet kände de var en källa eller bäck gömde sig.

Sedan det äntligen började slutta åt motsatta sidan, behöfde de dock för en stund ej svetts så mycket, ty det berodde då mindre på kraftansträngning än på starkt hufvud och sinnesnärvaro. Det gick af sig själft och fort, fort, så att de kommo i en hast lik rymdens sväfvande fåglar ned till motsatta fjällbandet. Men de hade långt kvar ändå. Och de två nybyggarne började känna sig trötta. Lapparne uppmuntrade dem gång på gång med att det var »blott ett litet stycke till» och ändå gällde det att gå an af alla krafter och med långa tag, så att benen började darra af matthet. Dock vittnade inom kort några nyss huggna trädstubbar och de väl trampade renvägarne om att de snart voro framme. Och slutligen, djupt nere i dalen vid en skogsdunge, dit den höga bergtoppen Knäppen för tillfället kastade sin skugga, uppenbarade sig det efterlängtade målet: några rökbolmande, myrstackliknande kâtor. Vaksamma, stormskällande hundar kommo i skock emot, men lugnades strax på de för dem bekanta lapparnes tillsägelse.

Våge och Berg bjödos att bo hos Näjda. De voro trötta och tysta. Berg hade dock litet svårt

att komma in och var nära att spränga det egen-
domliga härberget. Men lyckligt inkomna, häl-
sades de af en lifvande brasa, friska, blida an-
sikten och allt vittnade om en ordning och
renlighet, som tillförsäkrade dem god trefnad i
detta herdetjäll, där de fingo sitta ned på hvar
sin mjuka renhud, och snart vederkvicktes och
kommo i bästa lynne, och Berg kunde knappast
finna ord att uttrycka sin förtjusning. Och än
mera, då kaffet var färdigt, det för lapparne ut-
märkande starka kaffet, som alltid gör effekt.
Näjda bjöd äfven på brännvin, hvilket Berg
dess bättre tog emot mycket försiktigt. Där-
på fingo de en kraftig kötträtt och kaffe
igen. Och de ömsom sutto framför brasan och
värmde sig eller lågo och hvilade på renhudarne,
språkande med det af belåtenhet mysande värd-
folket.

Det kunde därför ej annat än på sätt och
vis verka afkylande på dem, särskildt på Berg,
som alldeles glömt bort den stora händelsen, när
värdinnan om en stund frågade, om herrarne
ville gå med på sammankomsten.

— Hvar skulle den hållas? — I Hallings
kåta. — Och hvem skulle pred . . . ja, de visste
ju alltsammans. Men de kunde i alla fall icke
förhindra värdinnan att berätta, icke ens Näjda
själf, som gång efter annan afbröt henne med:
— Bara dumheter, och uppförde sig som om han
skämdes för sin hustru.

Nej, de skulle icke gå, icke värden heller.
De blefvo ensamna hemma dessa tre. Näjda

bjöd åter på brännvin och drack själf i friska tag af denna kära dryck, som han nu köpt af Gräfs-son och öfver fjällen släpat hem på ryggen. Och Berg drack med honom; och de klingade och pratade, blefvo orediga i hufvudet och suddade på målet, men somnade snart. Våge lade sig ordentligt, men kunde icke sofva, utan försjönk i ängslande tankar och låg länge vaken, först tills värdinnan och pigan kommo, hvilka han såg böja sig ned i tyst bön, hvaraf han fick sig en ny stöt åt tankarne, och sedan, blickande upp genom rököppningen i natten och upp mot himmelen, funderade han på sammanhanget mellan oändligheten och människohjärtat. Det var så tyst. Endast de drucknes sömnrosslingar störde emellanåt tankefriden. — —

Nästa morgon sken solen varmt öfver lägret. Näjda satt utanför väggen på en upp- och nedvänd akja och med en vanlig teaterkikare för ögonen spejade på renarne, som han sade sig se i färd upp öfver de aflägsna fjällterasserna midt emot på andra sidan dalen. Våge och Berg sutto bredvid honom och fingo emellanåt låna kikaren och rikta sina blickar på samma föremål. Det var en storartad syn, en hjord på minst tusen djur, som sakta, molnlikt började skymma fjället.

— Men är kompassen förstörd? frågade Berg.

I kikaren var nämligen infattad en kompass.

— Nej, den är allt riktig, svarade Näjda tvärsäkert.

— Ja, men nålen står stilla.

— Ah, hon rörs nog, då det behöfs.

Våge tog kikaren och undersökte noga hur det var fatt, hvarefter äfven han instämde med Berg, att den var förstörd.

— Inte! utropade Näjda öfverlägset på samma gång, ryckande till sig föremålet; jag har köpt den här af fogden och den är alldeles bra.

— Ja kikaren, svarade Våge, men si nålen i kompassen har huggit fast sig.

— Åh nej, menade lappen, hon har inte huggit värre fast sig, än hon nog går, då det behöfs. Både fogden och jag ha gått hundratals mil efter den här och det kan jag nog gå än.

Det tjänade till intet att resonnera mera om den saken; men det var för de två rätt intressant att erfara, hvilket förtroende lappen hyste för sin kompass.

Näjda var omkring 50 år gammal, nära medelstor, hade ett knotigt, men vänligt ansikte med trubbnäsa och insjunkna, nästan slocknade ögon. Var skämtsamt anlagd, men då han såsom nu supit mycket, var han tvär och omedgörlig. Hans hustru var mycket yngre, rödlett och vacker.

Vid frukosten började hon berätta, huru angenämt det var på mötet aftonen förut, men Näjda bad henne tåga med sådant. Det blef nu bara fariséer, fruktade han. Dock djärfdes hon ändå föreslå de främmande att på kvällen göra dem sällskap och då hjälpa henne taga gubben med. Och de voro nog artiga att lofva detta, fastän Näjda åter bad henne tåga.

Men Berg ville först förvissa sig om det var en verklig ingenjör, en som gick hyfsadt tillväga, annars ville han allt draga sig. Och för att lämna honom tillfälle därtill lofvade hon bjuda hem predikanten på 11-kaffe. Och det blef ej lång väntan. Pigan sändes strax i väg med inbjudningen och om en stund kom där en liten friskhyad, glädjestrålande herre smidigt inkrypande genom »dörren». Han syntes vara blott en yngling, hade ett nobelt ansikte med stora, klara ögon, näpna mustascher och blondt, bakåstruket hår. Var klädd i svarta kläder och hade öfver västen en blå ylletroja, som väl tillslöt om halsen. På vänstra pekfingeret bar han en guld-ring med en infattad mörk ädelsten.

Han hälsade vänligt på alla, tagande hvar och en i hand, presenterande sig för främlingarne och började tala om väder och vind, renar och lapplif, lifligt och nästan skämtsamt, så att han ryckte alla med, och stämningen blef så gemytlig och glad, som den någonsin kan blifva vid ett kaffebord, där obekanta personer först träffa samman. Och nästan med ens voro alla tvifvel och fördomar skingrade för Berg. Det var honom klart, att en man med sådan uppsyn och ett sådant sätt var hvad han sade sig vara. Och när han därför, innan han kröp ut igen, bjöd dem vara välkomna till sammankomsten, tackade äfven Berg och var fast besluten att gå.

Och mycket riktigt, när tiden var inne, gingo de alla t. o. m. Näjda. Hallings kåta fullpackades bokstafligen, ehuru det ej torde vara mer

än 40 personer och däraf flera barn. Alla sutto på marken eller bäddarne — eller rättare lågo hvarfvis, uppmärksamt både lyssnande och blickande på predikanten, som liffullt och enkelt förkunnade frälsningen genom Kristi försoning. Blott Halling själf visade sig likgiltig och satt med ryggen vänd mot talaren, emellanåt kastande ilska blickar tillbaka. Blott när det sjöngs tycktes han vara intresserad. Och det sjöngs med kraft, så att det kändes, som skulle kåtan lyftas. Men när det var slut och predikanten började tala med Näjda och andra om Gud, blef Berg orolig, ryckte Våge i rocken och beredde sig att gå . . . då, innan han hunnit resa sig, den fruktade snabbt närmade sig och tilltalade äfven honom, fattande tag i hans hand. Berg skakade af rörelse, men svarade ej, utan envisades att gå, nästan omildt slitande sig lös.

Våge och Näjda skyndade efter. De gingo hem till kåtan och lade sig utan att säga ett ord om sammankomsten. Kvinnorna dröjde kvar ännu en stund.

Morgonen därpå i god tid bundo Våge och Berg på skidorna och vände hemåt. Deras värdfolk sökte förmå dem att stanna längre, men det lyckades ej. Marken tycktes bränna under deras fötter. De måste fort därifrån.

Vädret var obestämtdt. Solen sken, men dunkelt och det blåste nordan.

Länge voro de tysta under det de i sakta mak stretade uppöfver sluttningarne. Våge var mycket förvånad att Berg icke efter vanligheten

började något samtal och helst nu väntade han få höra något om hans intryck af lapplifvet och ingenjören; men då han ej tycktes ämna säga något, fann sig Våge föranlåten börja.

— Nåå, tyckte du inte det var roligt hos lapparne?

— Jo, annars, men att vi skulle kasta oss midt in i läsarehärden...

— Visste du inte det förut?

— Nej, än du?

— Åh jo, vi hade ju nyss läst det i tidningarna och så Näjda och Halling...

— Men att du ändå ville dit!... Jag kunde då ej tro den där skräftidningen.

— Jo, si på auktionen kom jag med nödvändighet i valet och kvalet mellan de där två onda tingen vi samspråkade om, du mins, och måste naturligtvis sluta mig till det, som, enligt din tanke, var ett mindre ondt.

— ... Du tager då alltid vara på mina ord. »Sluta dig» du menar väl att du »slöt mig?»

— Blir du ledsen på mig för det?

— Nej tvärtom, du gjorde väl.

— Tyckte du inte bra om ingenjören?

— Jo, såsom människa. Han var nog en bildad man. Men jag kan inte hjälpa, att jag får allt större ovilja mot alla, som fuska i präst-ämbetet, vare sig de nu äro fina herrar eller bonddrängar.

— Så, då får jag lära känna dig från en ny sida. Du föraktar inte kristendomen i och för sig, men du vill hafva den i kyrkliga former.

— Ja, uppriktigt sagdt, jag har alltid tyckt, att den då är högtidlig och tilldragande, men sådana där fribytarepredikanter, de göra folk olyckliga.

— Men fick du verkligen det intrycket af dessa lappar och ingenjören, att de voro olyckliga?

— Jag fick samma intryck, som vår värd, att de voro fyllda af svärmeri och tomma inbillningar.

— Nå, huru tror du det skall gå med oss, om det nu finnes en himmel och salighet . . . kunna vi komma in där sådana vi äro?

— Kära du, vi äro ju kristna människor, och göra så godt vi kunna och hvad mera kan Gud fordra af oss?

— Men du minns, hur det var med Näjdas kompass?

— Ja . . . men hvad har den att skaffa med detta spörsmål?

— Mig synes, att den mycket påminner om den privilegierade kristendomen. Folket tror blindt på den, äfven om den står alldeles stilla och är död.

— Hvad, tror du då, att kyrkan är död?

— Det kan jag icke bestämdt säga, men jag fruktar, att många inom densamma lita på de döda formerna så mycket, att de alldeles förgäta *lifvet* och, likt Näjda, äro i fara att gå vilse.

— Medgifves. Lifvet är nog det viktigaste. Men säg mig, hvilket var det förnämsta draget hos fariséerna? Näjda talade så mycket om dem.

— Att de voro själfbelåtna och egenrättfärdiga.

— Rent ut sagdt, jag fruktar, att vi äro fariséer.

— *Jag* kanske . . . men knappast du.

— Huru då?

— Du är inte tillfredsställd med dig själf.

— Det är sant.

Under samtalets gång, då Våge råkat i allt större undran icke blott öfver Bergs obestämda åsikter, utan mest öfver det nästan ängsliga allvar, hvarmed han uttryckte sig, hade himmelen oförmärkt mulnat och började strö ut myriader snöflingor öfver skidlöparne, som därigenom manades till uppmärksamhet. Som de åkte fram öfver obanadt fält och vilda trakter, voro de beroende af någorlunda klara utsikter, i synnerhet af fjällkonturerna, och med dessa för ögonen var det ingen svårighet att gå åt rätt håll; men nu upptäckte de till sin fasa, att fjällen höllo på att skymmas bort och att synranden alltomkring var totalt försvunnen. Vinden tilltog och snömolnen sänkte sig och kommo i allt våldsammare fart, tyngre och mörkare, framsopande öfver obygderna. De två, som ännu hade ett stycke att färdas, innan det skulle bära utför igen, tröstade sig dock med att vinden skulle vara dem en säker kompass, så att de ej skulle behöfva gå vilse, och den kom nordanifrån.

Utföre dristade de dock ej åka på skidorna, enär det började bli så mörkt, att de knappast kunde se hvarandra och de fruktade att störta

utför någon brant, utan de måste taga och bära dem på ena skuldran och blott gå, varsamt trefvande sig fram genom ovädret. Men vinden, som ju till en del skulle vara dem till hjälp, friskade snart upp sig till storm och föste dem i kapp med snömassorna i yrande lopp utför sluttningarna. Fjällens kungar liksom skakade i vrede och brummade, då den med allt större våldsamhet slet och ryckte i deras hvita drifmantlar och hotade att, medan Bore ännu härskade, kläda dem nakna till deras begabbelse. Snön, som slutligen ej kom i flingor utan såsom malen till damm, slungades fram vågvis såsom för en jättefläkt och insvepte nejden i natt och dunkel, så att de stackars vandrarne framför allt måste laga, att de icke tappade bort hvarandra. Och ledande hvarandra med en skidstaf gingo de med dröjande steg snedt undan vinden. Ännu en lugnande omständighet var, att slutningen ovillkorligen skulle leda mot bygden — huru långt bort den än kunde vara.

Ändtligen nere på låglandet och i skogsbrynet, blef det än svårare att komma fram och bestämdt veta hvart. Men de fingo hoppas — hoppas att komma någonstädes, om ej till Ädille, och så gå på allt hvad de orkade. Emellanåt måste de dock hvila något, sökande skydd invid någon buske, men, svettiga som de voro, blott för en liten stund i sänder. Tala hvarken kunde eller orkade de, ty stormen öfverröstade dem. Att naturen, den för dem så kära naturen, som

de dyrkade af allt sitt hjärta, kunde vara så ovänlig!

De fingo möda sig framåt hela dagen, stundom med påbundna skidor, stundom åter bärande dem — ångestfullt, svettdrypande streta öfver moar och fjällslätter, genom dalar och upp öfver höjder, ändamålslost, på måfå. Ingen förändring, jämt samma enahanda, ehuru de ej sågo något, blott kände, och de började med skäl misstänka, att deras kompass, vinden, i sitt raseri ändå ledde dem galet, kanske i kretsgång, ty den snodde och svängde både hit och dit, så att de slutligen icke visste, hvarifrån den kom. Det var icke tvifvel om, att de voro i en högst farlig belägenhet. Och de blefvo snart alldeles uttrötade och modfällda, ej vetande hvad de skulle taga sig till.

Det måste vara kväll och de visste ej, huru de skulle kunna möta natten, helst det nu ock kändes kyligt. Stående på sina skidor, lutade mot stafvarne för att hålla stånd mot ovädret, sökte de åter en stund hvila för sina af trötthet skälfvande lemmar, då de i sin nöd suckade till Gud den allsmäktige om hjälp, ropande till honom i sina hjärtan — och, vare sig det nu kom som ett direkt svar eller icke, de blefvo hjälpta. Vinden lade sig för ett ögonblick och strax intill sågo de några eldgnistor yra fram. . . de spejade i undran och fingo se flera, hvarför de i sina sista kraftyttringar för dagen sköto fram till den besynnerliga härden och funno en — lappkåta. Och sången därinne, en mäktigt brusande sång,

och hundarnes alarm ute öfvertygade dem snart; att de anländt till samma läger, hvarifrån de kommit. De voro vid Hallings kåta, där lapparne åter samlats till andakt och just nu togo om refrängen i en gammal pilgrimssång:

»Jag vill dock ej i brist och nöd
förgås i fjärran land —
vid hemmets bord är öfverflöd
och rik är faderns hand.»

hvilken de två vinddrifna måste stanna och höra på, innan de fortsatte vidare till sitt förra härberge.

Men Näjda, som satt ensam hemma och tittade i psalmboken, måste gapa i luttet förvåning, när de strax därpå, som ett par stora snöbollar, kommo invältrande till honom. Han måste rent af skratta. Och fastän uttröttade måste de skratta med, livvade af räddningens glädje och kåtans hemfrid. Det blef stor glädje i hela lapplägret. Och den farliga irrfärden blef orsaken till deras otros fullständiga nederlag.

Först tre dagar därefter vände de hem, led-sagade mer än halfvägs af Näjda, som, då, äfven han, hörde till de besegrade. Men de voro alla tre mycket glada öfver den försiggångna förändringen, och de tyckte att himmel och jord och allt fröjdades med dem. Fattade af den allsmåktiges hand kände de sig så trygga och starka, som aldrig tillföre; och de visste knappast de två, huru de kommo hem, det gick som en sång. Och hemmet tycktes dem med ens förvandladt,

helgadt till en Guds boning, hvarifrån självisheten måste bannlysas. Så egendomliga erfarenheter . . . så helt annorlunda än hvad de föreställt sig! Men det var likväl intet tvifvel om, att de verkligen funnit hvad de ändå, trots allt, ytterst hade sökt.

Vid Fjällbandet.

Yårandarbetet vidtog som vanligt åter i början af juni. Solen sken varm och eggade människorna till rastlös id ute på åker och äng. Och molnen, som summo fram öfver fjällen, skuros af dess toppar i stycken och nedgöto sitt välgörande innehåll öfver fälten. Det brådskade med att få ner utsädet. Och det måste gödslas och harfvas. En hvar ville ha skörd, när hösten kom.

Men hvilket fröjdefullt arbete! Allt var såsom en gudstjänst. Det hjälpte ej, att det var tungt.

Och äfven kreaturen fröjdades, de som under 8 månader varit bundna vid väggen och nu släppts fria på bete. De sträckte sina svansar i vädret, sprungo och dansade hejdlöst. Och hvem kunde förmena dem det?

Uppe i Kvarnvallen icke blott arbetades med jorden och såddes, utan det äfven målades, målades både in- och utvändigt. Två i yrket kunniga män voro lejda för detta senare ändamål.

Allt skulle omskapas i denna nydaningens tid. Och det skulle gå fort undan.

Men till en början blef det stor oreda därinne. Saker och ting vändes upp och ned och huller om buller. Nybyggarna själfva måste fly undan och för nätterna åter taga sin tillflykt till kvarnhuset. Under dagens lopp hade de jämt full sysselsättning ute: de odlade jordstyckena skulle beredas, gödslas och luckras för sådden, och som alltsammans skulle göras för hand, d. v. s. med hacka och spade, — någon plog ämnade de icke heller begagna — var det ganska ansträngande. Genom detta ursprungliga tillvägagångsätt måste jorden få större förutsättningar för en rik skörd än om häst och harf användas. Och säden *satte* de delvis i stället för att så den. Genom rön från förra sommaren hade de funnit detta mycket förmånligare.

Om än ett dylikt förfarande vid åkerbruket var mera besvärligt, hade det dock den fördelen med sig, att det fordrade vida mindre areal för uppnå ett godt resultat. En nyodling på 5 ar, hvarå de således satte vanligt korn, hade de gödslat med ammoniak och benmjöl — ganska dyrbara ämnen, men hvilka de dock för en så liten bit kunde ha råd att experimentera med och det förhållandevis i riklig mängd. En större odling hade de i det s. k. »änget».

Konstgjorda gödningsämnen ha sin särskilda betydelse för Norrland äfven därför, att de påskynda växtligheten, så att säden under de korta

somrarne kan hinna mogna och skördas, innan hösten med sina frostnätter anländer.

Våge och Berg måste äfven för denna sommar uteslutande begagna sig däraf, och den förutan skulle de ej ha fått någon gröda på tvåne år. Den naturliga skulle de nu blanda med jord i kompost för kommande år, och på så sätt kunde de utvidga sina tegar.

Gödningssämmen, vare sig naturliga eller konstgjorda, måste de betrakta såsom grundvalen för sin existens, och de voro för dem skatter, som de vårdade på det omsorgsfullaste, guld, som jorden skulle sofra.

Rågen grönskade och lofvade godt. Man hade tillfört honom samma näringsämnen som kornåkern och visade sig mera lofvande än rågarna nere i byn.

Rotfruktlandet hade de nu mera fullständigt. Potatisen fick också för denna gång sin plats där i den jord, som var honom mest passande, icke för att han var mest nogräknad, utan därför att de ansågo honom nyttigast. Han fick väl litet område, men tillräckligt gödslad, kupad och omsorgsfullt ansad, skulle den, hoppades de, gifva hvad de behöfde.

För öfrigt planterade de sockerärter, morötter, rödbetor, rabarber, trädgårdshallon och jordgubbar.

Hvad de hade mycket att göra! I bland fingo de arbeta tills långt inpå nätterna. Och då de lade sig att hvila på de hårda britsarna i den enkla sofkammaren, voro de stundom så

trötta, att det likasom »malde» i benen på dem och de kände sig såsom fastskrufvade. Men det var ingen plåga, utan blott en sannskyldig tillfredsställelse, en hvilans njutning, som endast den trefne kroppsarbetaren får erfara. Det var en verklig känsla af lycka för de två att efter dagens släp få gå att sofva arbetarens djupa sömn i detta fredliga tjäll, där vårens varma, smekande fläktar hade fritt spelrum i en öppen glugg, där bäcken i durtoner sjöng sin aftonsång och lifvade till friskt mod, stundom öfverröstad af taltrastens glada, gälla prat, som natten lång ljud genom luften och i bland ekade in i drömmarnas värld.

Då såningsarbetet i det närmaste var undanstökadt, var äfven målarnes arbete färdigt. Hvad nybygget nu blef stiligt! Utvändigt var stugan ljusgrå med rödbrun panel, ladugården röd med hvit panel. Dörrar och portar voro gredelina.

Omgifvet af grönskande vall och nyberedda åkerbitar, tog det sig rätt förtjusande ut gent emot den mörka granskogen och de drifprydda fjälltopparna. Och de två trodde sig ej ha sett vackrare hem, kanske också mycket därför, att detta var deras eget.

Invändigt hade de låtit brädfodra stugan. Hvardagsrummet var måladt himmelsblått och det andra eller gästrummet lätt ljusrödt. Men då nu allt var färdigt, kände de ej riktigt igen sig därinne. Och de visste ej om de skulle berömma eller klandra. Allt var så elegant att t. o. m. Berg studsade. Visst ville han ha det

fint, men målarna hade dock fått till det värre än hvad han kunnat föreställa sig. De nya möblerna togo sig nu också bättre ut på sina respektive platser. Och den höga, glänsande värmeapparaten, som gjorts i ordning för sin plats, stod där stolt som en kungabyst, beredd på att möta kommande vintrars köld.

Våge kände sig mera förlägen, men tröstade kamraten till hälften skämtsamt med att de ju hade kvarnhuset, där de kunde bo under sommaren, om de icke trufdes i den förfinade stugan, och denna kunde de hyra ut åt luftgäster. Men å andra sidan, de ville ju vara så ensamma som möjligt, få lefva ostörda, njuta af den lugna enformigheten.

Pelle och Lisa hade tills vidare flyttat ner till f. d. Gräfssons gård. Pelle höll nu på, äfven han, att bygga sig ett eget hem i samma stil som det å Kvarnvallen, intresserad af det uppslag, som han där fått. Det var strax bortom där »björnjakten» försiggick. Han hade köpt trakten af samma bolag. Och för honom, som kunde göra nästan allting själf, måste det blifva mycket billigare, ehuru det icke kunde göras färdigt lika fort.

I stället för detta folk hade de nu lappen Pål Klemetsson med hustru, dotter och dotterdotter. Pål och hans gumma hade fått löfte om att bo där för all framtid. Klemetssons hustru, som var en renlig och duglig kvinna, hade lofvat sköta deras kor och hjälpa till med ett och annat i öfrigt. Lapparna skulle för vintern få

bo i ladugårdskammaren, men för sommaren ville de hellre bo i kåta, och Pål hade redan uppfört en sådan nere vid bäcken.

Men lappen ville ha sig en egen jordbit äfven han, blott en liten en, och en sådan tilldelade honom Våge och Berg så gärna för intet, så framt de ej därigenom ansågo sig betala en skuld. Och blef således Pål den tredje nybyggaren ofvan byn, ehuru blott i miniatyr.

Sådana små ställen, som äfven uppblomstrade vid andra fjällbyar, kunde ju anses såsom det nya samhällets lifstecken gent emot bolagsväldets inflytande. En framstående författare har sagt, att det är de små jordbruken, som hafva framtiden för sig. Och som detta påstående torde vara bygd på erfarenhet om den allmännare företagsamhet och arbetslust, som utmärker en allmoge på egen grund, torde det ock vara sant. Hemmansförsäljningen till bolagen, bondens skam, skada och vanära, skulle säkert medföra införandet af ett slags herregårdssystem äfven i Norrland, om ej denna grundsats alltför mycket gjorde sig gällande. Skillnaden mellan nybyggarens hänförelse för sina företag och arrendatorns dådlösa formväsande är påfallande. Jämtarna åtminstone vilja ej gärna tituleras »brukare» eller dagsverks- torpare, utan lämna den äran åt »utländingar» och resa hellre själfva till Amerika.

Pål Klemetsson ämnade dock företrädesvis tjäna sitt uppehälle genom slöjdarbete och förfärdigande af lappskor. Hans täppa skulle, utom det att den gaf honom ett tryggare hem,

blott tjäna som planteringsland af i synnerhet potatis.

Men det var synd om dottern, den 17-åriga Sakka, en kortväxt, mörkhyad, vacker flicka, ty hon hade, såsom så många andra sina gelikar, råkat i olycka och, fastän så ung, blifvit moder till ett litet barn. Nu hörde äfven hon till de troende och var glad som de svalor, hvilka på lätta vingar ilade fram i rymden. Men hennes framtid ansågs i alla fall såsom förstörd.

De två enstöringarne drogo dock icke i betänkande att taga dessa naturbarn till grannar, utan funno det rätt intressant både att emellanåt få hälsa på i kåtan, och att ibland få höra barnskrik.

Fostersonen Jonte blef icke hos dem länge. Och det berodde helt enkelt på ett Remington-gevär, som han fått af sin far. När de ändtligen voro hemma från Knäppen och han kommit för att bo hos dem, hade han burit detta vapen öfver skuldran och sett mer än vanligt karlavulen ut. Men något gevär ville de goda farbröderna icke ha i närheten utan de tillsade honom att bära detta tillbaka, så framt han ville stanna. Där fick ej skjutas ett enda skott.

Gossen frågade med största förvåning hvarför. Han ämnade ju blott skjuta någon hög eller skata, sade han. Men nej. Sådana fåglar kunde de väl undvara, emedan de gjorde skada bland hönsen, men genom att skjuta på dem

skulle andra, nyttiga eller onyttiga fåglar, som de ville ha kvar, skrämmas bort.

De erbjödo sig emellertid att taga hand om mordvapnet och gömma det tills vidare, då de kunde få be Johan Våge förvara det, men gossen visste, hvad han ville; han behöll sitt gevär och gick ut.

Han visade sig morsk, men aldrig i lifvet torde han ha varit mera bekymrad. Han stod längs ute på backen och funderade, bland annat som det af blicken tycktes, huru det kunde vara på andra sidan fjällen. Och snart var han försvunnen, utan att de visste hvart. De väntade honom till skymningen, då de måste ut att söka. Berg sprang upp öfver, åt fjällen till, Våge ner åt byn. Och äntligen anträffades han hos sin morbror Johan, af hvilken han redan begärt och erhållit tillåtelse att få stanna och — skjuta ibland. Så kärt hemmet uppe i Kvarnvallen än var, kunde han ej annat än försaka det för detta dyrbara vapen.

Och som icke heller Erik Våge hade något emot att han under dylika förhållanden blef kvar på Vågbacken, fick det tills vidare bero.

Ädille kyrka.

Till söndagen före midsommar annonserades i tidningarna om *lappgudstjänst* i Ädille kyrka. Någon sådan extra ovanlig mässa hade ännu ej hållits där förut och motsågs nu därför med stor nyfikenhet af såväl lapparna själfva som den öfriga allmänheten. Sannolikt var den anordnad med anledning af det i trakten vaknade intresset på det andliga området. Det hade nämligen från tidigt på våren blåst milda vindar öfver fjällen, fläktar af nådens ande, som smält hjärtan och framkallat en alldeles ovanlig vårflod, hvilken, omskapande och renande, flödat långt in i Jämtlandsbygden. Ädille hade i synnerhet berörts däraf och hade ingenjören verkat där hela maj. Äfven bonddrängen-predikanten, han som gifvit första impulsen åt denna rörelse, hade kommit tillbaka och blifvit den förres medhjälpare. Väckelsen hade slutligen berört äfven folket i de förmögna bondehemmen och inom herrskapskretsarna. Så hade det börjat anses för en verklig angelägenhet och modesak att vara religiös. Naturligtvis hade ingenjörens inflytande gjort sitt

till. Han hade fått bo hos inspektoren och haft sina möten i skolhuset, så länge han var ensam; men när den andre kommit, eller rättare den förste, som tillhörde ett frikyrkligt samfund, och skollokalen därför stängts, hade de af inspektoren fått tillåtelse att fortsätta i f. d. Gräfssons gård, hvars gamla dansrum såmedels helgats till bönlokal. På söndagarna hade där hållits formliga missionsmöten, då folk från aflägsna grannbyar och ända från Knäppen anländt dit.

Vid sådana tillfällen hade äfven den gamle skomakaren Lars fått uppträda. Denne hade nu ändtligen fått vatten på sin kvarn. Och hans söndagsskola hade nu åter kommit i gång. Dessutom hade styrman Berg börjat deltaga och t. o. m. tala offentligt. Och som det tycktes, ägde han alldeles särskilda anlag därför och imponerade dessutom genom sitt yttre, sitt frimodiga och hurtiga väsende. Och sedan han deltagit en gång hade folket sedan ifrigt fordrat, att han skulle uppträda vid hvarje möte, och han hade slutligen ej undsluppit på annat sätt, än att han upphört att gå med.

Det var underbart, huru fort lifvet i den stora byn hade förändrats, huru det gamla i dryckenskap och liderlighet svann som en spöknatt för solens uppgång och allt var nytt vordet. Äfven de tviflande och missaktande måste erkänna, att förändringen var till det bättre, »blott det kunde äga bestånd», såsom de alltid tillade. Men med juni månads ingång, då folket allmänt kallades till träget arbete ute på åker och äng,

måste verksamheten få afstanna och predikanterna resa hem. Hvad som plöjts och såtts i andligt hänseende måste nu få gro och växa, medan samma arbete försiggick på det naturliga området.

Det var aftonen före den väntade högtiden. De hade slutat sitt arbete för dagen, sköljt sina fötter rena i bäcken och sutto nu inne i ett af de nybonade rummen, läsande sina tidningar. Men de kände det så besynnerligt . . . de voro ej riktigt tillfreds, fastän de ej visste hvad som fattades. Tidningarna intresserade ej; det stod bara dumheter i dem, som icke gaf dem något vare sig för hufvud eller hjärta, tyckte de. Hvarför var det icke nu såsom förr, att de trufdes och voro lyckliga, då de ju hade dubbelt skäl därtill? Kom det sig kanske däraf, att det nu, medan de bodde i Kvarnhuset, på sätt och vis var öde i gården, så att känslan af hemmet flyttats ett stycke åt sidan om den plats, där det egentligen skulle vara. Men denna förklaring kunde icke vara den rätta, ty äfven om de nu bodde där, såsom de ock snart ämnade göra, så föreföll det dem, trots alla nya anordningar, som om det var någonting i olag, någonting som gjorde, att båda kände sig såsom främlingar i sitt eget hem. Var det väl »uppiffningen» som kört lyckan på dörren? De tänkte på ordspråket, att den ena lyxen kräfver den andra. Men hvad fattades nu vidare? De visste det ej.

Våge kastade från sig tidningen och gick fram och åter öfver golfvet och funderade. Han tycktes tro, att det var ett filosofiskt problem, han hade att lösa. — Ja, så var det ändå, utbrast han slutligen och knäppte med fingrarna — vi voro redan på spåren.

Han hade kommit att tänka på den Sokratiska satsen: »ju mindre människan behöfver, ju mera liknar hon gudomligheten». Genom att nu hafva det så präktigt, rent af komfortabelt, kände de behof af att få det än bättre, äfven om de ännu ej visste, i hvilket afseende, och detta behof, trodde han, skulle växa i den mån de tillfredsställde det. Detta var ju världens olycka. De fingo allt, menade han, uppresa en förskansning och söka värna sig.

— Se bara på lapparna i kåtan, fortfor han, äro de icke lyckligare än vi?

— Mähända, svarade Berg, men om så är, beror det på oss, såsom de själfva säga, och som det står i bibeln, att det är saligare att gifva än mottaga, borde vi ändå vara lyckligare än de.

— Vi *borde* ja!

— Och vi *äro* väl också, ty inte vilja vi väl byta med dem?

— Nej, men vi ha i detta hänseende mycket att lära af dem; det individuella hos dem är mera utprägladt, och detta är ett grundvillkor för att åtnjuta livvets lycka. Vi ha blifvit mera konstlade och ha fått så många konstlade behof.

— Vi ha sett mera af livvets lycka, det är hela hemligheten, menade Berg, och nu får du

tillfälle att närmare studera dessa idealmänniskor, fortfor han, ty där kommer en hel rad.

— Ser man på, kyrkfolk, nu få vi främmande, svarade Våge och såg ut genom fönstret.

Och där kom en hel hop högtidsklädda lappar glidande fram genom skogsdungen och in på gårdsplanen. Främst gick Näjda med sin kikare dinglande öfver bröstet.

Våge och Berg togo på sig mössorna och skyndade ut mot dem.

Nästan allesammans bekanta, mest ungdom, män och kvinnor.

Näjda tog af sig mössan och bockade sig djupt, då han hälsade och frågade, om det verkligen var ett sagoslott, de kommit till, så att de ej skulle töras gå längre, ty någonting så vackert hade de då aldrig sett i fjällen. Och äfven de andra hälsade och uttryckte sin förtjusning öfver det nymålade nybygget.

Och när de därpå erbjödos att taga härberge där öfver natten, slogo de ihop händerna i förtjusning och välsignade värdarna.

Jämtlandslapparna äro vanligen ej blott mera lifliga af sig än bondallmogen i gemen utan ock mera belevade.

Den aftonen blef det alldeles ovanligt lifligt på Kvarnvallen. Och den där ledsnaden eller tomhetskänslan var med ens försvunnen. Våge och Berg bjödo på hvad huset förmådde till för friskning, och det mottogs med största tacksamhet. Men äfven lapparna ville bestå, dels på torkadt renkött, dels på kaffe, som de kokade i

medhafda små pannor. Ty af detta senare slag blef det för dem ej snart nog. När de efter en stunds sång och bön ändtligen skulle gå till hvila, var det ej fråga om sängar och sängkläder, utan detta främmande kunde ligga på golvet och huru som helst. Männen placerade sig i det ena rummet och kvinnorna i det andra. Stor var dock Näjdas förtjusning och de andras låtsade afund, då han skulle få ligga i den nya divanen. Men hvem eljes kunde vara värdigare än han att först profva den? —

Då den med så stort intresse motsedda dagen var inne och kyrkklockorna högtidligt inkallade de väntande folkhoparna i det lilla trätemplet, som med sin enkla stapel stod där och i helg som söcken pekade upp mot ett högre lefnads-mål, kunde man dock med skäl hellre tro, att detta var en extra gudstjänst för turister och lust-resande än för lappar, ty dessa senare försvunno som en droppe i ämbaret bland den brokiga skaran af annat folk från skilda håll, utom bond-allmogen åtskilligt fint herrskap och t. o. m. officerare samt en hel del af obestämd karaktär, bland hvilka somliga voro klädda i de mest besynnerliga turist- och sportdräkter och somliga bland damerna i lappska och dalska national-dräkter.

Utom dessa lappar, som hörde till Ädille, var det blott ett ringa fåtal från en annan lappby och åtskilliga tiggarlappar.

Men fastän de voro så jämförelsevis få och intogo de obemärktaste platserna — några satte

sig till och med direkt på golfvet i stora gången och ute vid dörren — visade det sig dock, att de voro de väsentligaste, de mest uppmärksammade, och somliga, som kanske aldrig sett en lapp förr, begapade dem som om de varit statister i ett sällsamt skådespel. Och en engelsman uppe i läktaren djärfdes helt nonchalant begagna sin teaterkikare för att riktigt studera dem.

Men den unge prästmannen, som själf var främmande, var en begåfvad andans man, som talade med lif och kraft, så att det slutligen blef stilla andakt i kyrkan. Och lapparna deltog i förhandlingarna, i synnerhet sången, med en liflighet, som tydligt ådagalade, att deras andaktsöfning icke var blott formväsande. Då prästen ibland uttalade någon sanning, som särskildt slog an, kunde de ej annat än instämma med ett dämpadt »pris ske Gud» och »tack och lof», och deras ansikten strålade af barnlig fröjd. Och det var icke utan att främlingarna glömde, att de samlats där blott till förlustelse och började tänka på något annat, viktigare än en etnografisk studie.

Men endast för en kort stund. Utkomna, sedan gudstjänsten var slut, tog kyrkplatsen snart utseende af marknadsplats med bullrande, svärmande folkhopar, som tycktes vara någonting helt annat än kyrkfolk. Det ordnades med matkorgar och bylten, som skulle bäras på ryggen, kaffekök, velocipeder och bångstyriga hästar. Det blåstes i näfverlur och munspel, skämtades och skrattades. Lapparna omringades af en mängd

främlingar, som öfverhopade dem med frågor af alla möjliga och omöjliga slag. Somliga ämnade följa dem hem och se deras kåtor och renar, men afskräcktes, då de hörde, huru långt det var. Men så svarade lapparna också tvetydigt och visade sig icke särdeles angelägna om sådant besök.

Dock syntes här ingen drucken. Vid större folksamlingar i fjällbyar pläga annars vanligen sådana resehandlare, som kallas »langare», passa på tillfället att infinna sig; men var någon dylik närvarande nu, så hade han åtminstone ej funnit afnämare. Och detta var ett godt tidstecken.

Våge och Berg sökte en god stund efter tillfälle att få tala med någon af lapparna från Knäppen, men det var ingen lätt sak. Slutligen kunde de dock vinka åt Näjda och be honom komma afsides, och det bestämdes då, att lapparna skulle komma till Kvarnvallen sent på kvällen för att ligga där öfver natten. På aftonen skulle hållas en sammankomst till i skolhuset.

På samma gång kom bokhållare Bagge och bjöd de båda nybyggarna med sig hem på middag. Det var oväntadt. Således tredje gången efter Bergs ankomst. De tackade naturligtvis och voro strax färdiga att följa med, men visade ungefär samma min som lapparna, då de uppstågsfulla turisterna erbjödo sig att följa dem hem, om inbjudaren kunnat märka det. Hvad kunde för Våge och Berg vara kärare än det egna hemmet och den af dem själfva beredda maten?

— Nåå, Näjda, hvad tycker du om den här högtiden? fråga Våge, innan de gingo vidare.

— Åh jo, predikan var mycket bra, men det är så besynnerligt annars, svarade Näjda bekymradt.

— Hvad då?

— Dom syns just inte till nu alla Guds barn, som nyss blifvit det.

— Hvad tror du dessa äro då? undrade Våge och pekade på den stora hopen.

— Åh, dom är väl mest fariséer kan jag tro.

Näjdans åsikter hade nu vändt sig, men blott ett halft hvarf.

Komna till inspektorens och inne i stora matsalen befunno de sig med ens inne bland en hel hop främmande herrskap, hvaribland de särskildt igenkände prästen och de två officerarne, som de sett i kyrkan. Och det blef ett långt presenterande, som slutade med den öfverraskningen att fröken Fanny Bagges fästman, löjtnant Rassel, föreställdes. En stor nyhet. Fanny hälsade, välkomnade och tycktes vara mycket angelägen att visa sin ring och sin lycka. De gratulerade och visade sig förtjusta samt drogo sig sedan, såsom anständigheten fordrade, tillbaka i en vrå. Men trots sin tillbakadragenhet trodde de sig märka, att de ådrogo sig en onödig uppmärksamhet och började snart misstänka, att de blifvit inbjudna blott såsom kuriositeter, de där skulle begapas som ett par lindrigt tokiga skogsmänniskor. Men det kunde ju vara i någon annan mening också.

Den öfverdådiga middagen försiggick med stor högtidlighet och efter konvensans alla laggar, och samtalet, åtminstone till en början, var värdigt och afmätt. De två deltog i båda med varsamhet, icke af tafatthet och brist på umgängesvanor, utan därför att de på grund af sin lifsåskådning alltid pinades i sådana onaturliga samkväm, som drog ut i timmar och där lyxen var ett hån mot armodet.

Samtalet, som rörde sig om existensförhållandena uppe i fjällbygden, blef allt intressantare mot slutet. Men då löjtnanten, efter tacksägelsen, talade föraktligt om lapparna och de »förbannade bönderna», gjorde detta dem ondt och de gingo in i ett af sidorummen, där de funno bokhållaren och gästgifvaren i Elfåsen före sig, sysselsatta med att tända sina cigarrer. Därinne kunde de andas ut och språka mera fritt. Under samtalets fortgång kommo de äfven in på kapitlet om väckelsen. Berg ville tro, att denna skulle blifva af största betydelse för lapparnas bestånd och att äfven Ädille genom densamma skulle gå en bättre framtid till mötes.

Bokhållaren skrattade nästan hånfullt, men gästgifvaren bad, att Berg skulle förklara sig närmare, hvilket denne i korta ordalag efterkom, utgående från ordet: »Gudaktighet är nyttig till allting etc.» . . .

Just som han höll på afsluta sitt anförande, inträdde äfven fröken Fanny med glädjestrålade uppsyn, som dock mulnade något, då hon hörde, hvad frågan gällde.

Gästgifvaren svarade blott:

— Det är nog möjligt. Jag är alldeles för främmande för denna rörelse för att kunna yttra mig därom.

Och som det då uppstod en paus, passade fröken på att, vänd till Berg, fråga:

— Har ni också blifvit religiös?

— Jag har blifvit frälst, svarade denne och såg så lugn ut, att hon studsade.

— Hvarifrån? vågade hon slutligen säga.

— Från synden.

— Ah, att ni kunde få sådana griller!

— Tror inte fröken, att t. ex. dryckenskapslasten är synd?

— Jo.

— Och jag vill säga er, att om inte Gud räddat mig därifrån, hade jag snart störtat i en drinkares graf.

Hon svarade ingenting. Och bokhållaren gned sig förläget om den kopparröda näsan.

— Men icke blott från detta begär, fortfor Berg, utan från all synd. Jag är nu en kristen, och kan fröken undra öfver att jag är glad?

— Nej.

Men så kom den flåsande inspektorskan själf ryckande in i samtatet på samma gång hon satte sig.

— Kära hjärtanes, jag är så glad att läsar-svärmeriet lagt sig något, så att det åter går an frukta Gud efter den gamla ordningen.

— Huru, utbrast Våge, menar då fru Bagge, att läseriet är skadligt för religionen? Och ni,

som med hela edert hus så frikostigt gynnat det.

— Hva i fridens dar, hvem som helst måtte väl kunna inse, att det var galenskaper. Men vi måste förbarma oss öfver den stackars Wollmar, han var ju af riktigt fint folk och bildad på allt sätt, men så öfverspänd, att det inte gick an att tala reson med honom . . . han skulle omvända alla, ingen fick vara i fred. Det var rent förskräckligt, pigorna tjöto och folk strömmade här in och ut och suckade och lefde, som om domen stått för dörren.

— Men känner frun någon, som blifvit sämre af detta svärmeri, frågade Våge. — Blefve pigorna det? Eller folket i allmänhet här i byn?

— Men kära hjärtanes, huru skulle det gå, om alla fortsatte på det viset? Inte lefver man af sång och bön heller.

— Det är naturligtvis icke meningen, att man jämt skall gå och sörja öfver sina synder, så har väl ingen predikat, utan då man tror och blir frälst, så är ju aliting väl, och jag tänker, att man sedan kan vara lika duglig för det praktiska lifvet.

— Ja, om det vore så väl, suckade inspektorskan.

— Således har äfven hr Våge funnit hvad han sökt i denna rörelse, sporde fröken Bagge tviflande.

— Ja, jag har funnit lösningen på lifvets gåta. Men egentligen har icke jag funnit, utan är själf funnen.

— Alltid så filosofiskt, anmärkte hon och skrattade torrt.

— Nej, detta är den enklaste teologi. Må Gud hafva äran för allt.

— Så bra det passar då, att ni får bo i Kvarnvallen, menade fru Bagge, och får lefva ostörda med er religion.

— Ja, och slippa störa andra, svarade Våge nästan bittert, men han ångrade sig snart och tillade, så framt vi nu icke komma att se den saken i annat ljus. Kristi religion ställer allt i nytt ljus.

— Nå det vore då väl, om något kunde mildra edert djupa världsförakt, sade fru Bagge och lämnade rummet.

— Hvad skulle ni tycka, om turistströmmen började gå åt Kvarnvallen, undrade fröken, då på samma gång löjtnanten kom och sökte sin käreasta.

— Åh, det är så liten tid, bara medan myggen biter, svarade Våge.

— Ni anser således fortfarande andra människor för en plåga.

— Det har jag aldrig sagt, men då vi uppsökt denna plats för att få vara för oss själfva, önska vi naturligtvis också att få vara det.

— Men lappar fördrager ni.

— Ja, emedan de äro naturbarn.

— Kors, jag glömde, att det var civilisationen herrarne afskydde.

— Apropos lapparna, afbröt löjtnanten, så dit ska vi; huru långt är det?

Och så fingo Våge och Berg, medan kaffet därpå dracks, besvara en hel hop sådana frågor, som voro så vanliga, att de blefvo dem trött-samma. Men de ansågo det vara på tiden att aflägsna sig, hvarför de på det hjärtligaste bjödo farväl. Inspektoren protesterade väl och tyckte, att de ändå nog mycket kunde njuta nöjet af att lefva sitt vildmarkslif om de dröjde kvar ännu en stund, men de ursäktade sig med att de själfva väntade främmande samma afton och måste gå.

— En öfverraskning således, började Berg, sedan de kommit ut i det fria. — Kan du förstå, hvarför vi fingo äran vara med nu?

— Nej, den frågan är hölj'd i dunkel. De äro alltid så snälla emot oss.

Han såg upp mot himmelen och andades djupt.

— Borde vi inte ändå bjuda dem hem i stället någon gång, föreslog den förre.

— Åh jo, det vore inte mera än vår plikt, blott vi kunde åstadkomma något extra ovanligt.

— Hvarför inte hellre så enkelt, som vi vanligtvis hafva det?

— Nej, si då tycka de synd om oss.

— Men hvad skulle vi hitta på?

— Vi få väl fundera på saken, det brådskar ej.

— Så bra ändå att vi fingo tillfälle att om-tala våra erfarenheter.

— Och jag hoppas tydligt nog. Jag hade lust att riktigt sjunga ut sanningen, men jag känner mig så okunnig ännu.

De voro därpå några dagar sysselsatta ute i ängen, dels med att dika och dels med att upplägga mossjord till torkning. Denna mossa ämnade de ej allenast begagna till strö under kreaturen, utan äfven experimentera därmed såsom bränsle. För dess användning i senare fallet hade de ibland långa öfverläggningar. Lyckades det, så vore det på flera sätt förmånligt, utom att de då hade ett outtömligt bränsleförråd.

Och mycket annat också tog deras uppmärksamhet och krafter i anspråk under tiden mellan »buföringen»*) och slåttanden. De hade tänkt sig, att de skulle vara jordens herrar, men snart hade de måst erfara, att de voro hennes ödmjuka tjänare, som plikttrognast skulle följa hennes vinkar, kröka rygg och intaga hvilka obehagliga kroppsställningar, som den kräfde. Men det var dem därunder alltid uppmuntrande att tänka på, att de på så sätt ändå följde Hans bud, som sagt till människan: »Af henne (jorden) skall du nära dig i alla dina lifsdagar» och att det icke var någon annan handtering, som satte dem i så omedelbar förbindelse med naturen. Hvad hindrade, att de ibland voro nersölade, så att de liknade morianer? Det var ju bara jord, af hvilken de kommit och hvilken snart åter skulle gömma dem i sin moderliga famn. Och när de tvådde sig, voro de renare än kammarlufts- och fabriksmänniskan, som ej kunde två af sig blek-

---

*) Förändet af kreaturen till fäbodarna, hvilket försiggår strax efter våranden.

heten och det inandade dammet med alla dess baciller.

Väderleken var ovanligt gynnsam för denna tid. Det var mycket varmt, men jämmulet, dimmigt, och duggregnade. Och det växte med fart, grönskade och blommade. Luften var så lätt och smekande, mättad med väldoft från skog och äng, vibrerande af koskällskling och utdragna locktoner. Hvad det nu var för ett lif i naturen! Och hvilken rikedom af lifsformer!

En dag vid middagstiden, då Våge gått hem något förut för att laga mat, kom Jonte, som nu varit bortglömd någon tid, springande barhufvad, med blårodt ansigte och af förskräckelse eller andfåddhet alldeles oförmögen att till en början säga ett ord.

— Hvad i fridens dar står på? undrade Våge.

— Morbro, ja ha... ha skju... skjutit en björn, kunde han ändtligen få fram.

— Hvad säger du?

— Ja har skjutit en björn och...

— ... Och hållit på bli ihjälrifven?

— Och Brita ligger i myren och håller kon, morbro kom, skynda...

— Hvilken Brita? Hvar har du varit?

— I Skråten*) å vallat, bopigan... å... å då kom en björn å skulle ta en ko... å då sprang hon fram å skrek å ropa — å ja sköt... å björn kom emot oss, men kon sjönk ner i myra å Brita ligger å håller henne...

*) Namnet på en fåbodvall.

- Nå, än björn?
-- Ja sköt honom två gånger.
— Hade du skarpa skott?
— Ja hade två. Skynda morbro!
— Dog han?
— Ja vet ej, men han låg still.

Våge slängde bort sitt förkläde, sprang och tog lappen med, hvarefter de skyndsammast rustade sig med rep och yxor och, så fort pojken orkade, hastade de till den mer än en half mil bort belägna platsen för Jontes karlavulna bragd.

XIII.

Fest i nybygget.

Sommaren blef torr och varm och allt mognade fort, brådmognade. Slåttern affärdades i största hast. Den tog endast tre veckor, åtminstone för dessa nybyggare, som ännu hade blott små ängslappar. Och som det nu var blott i midten af augusti, måste det blifva en liten frist, innan skörden vidtog. Och under denna frist funderade de på att, för en enda gång, slå sig lös med en kaffebjudning och därigenom bereda sina närmaste vänner nöjet att se, huru de hade det. De hade nu ock en särskild anledning. Berg skulle nämligen resa hem, flytta från Kvarnvallen. Händelsen var den, att han genom de nya erfarenheter han gjort, fått en ny världsåskådning äfven han. Han ville uppoffra sig för sina medmänniskor. Och så hade han fått sorgebud: hans moder hade oförmodadt dött. Hans fader var död förut, han hade supit ihjäl sig. Nu hade han ock något litet arf att taga vara på.

Moderns plötsliga frånfälle hade verkat förkrossande. Han hade varit afvog äfven mot

henne, och det blef ej tillfälle till någon försoning, huru gärna han nu hade önskat det. Hon hade en gång passat tillfället att gifta bort en jungfru, som han varmt älskade, och andra af samma släkte hade narrat honom, så att det ej var underligt, att han blifvit kvinnohatare. Han hade fått djupa sår ibland, den starke Berg, men han hade snart läkt dem bland stormar och brusande böljor. Dock hade han frestats att »medicinera» väl mycket och detta allt mer och mer, så att det var ett rent underverk, att han icke lidit större skada än han gjort. Han plägade tillämpa på sig Daniel Websters ord, att han, för hvar gång han tackade Gud, aldrig ville glömma tacka honom för att han var född i en stuga på landet. Ty däri såg han orsaken till att han ännu hade en frisk kropp med friska krafter och att han nu med friska själskrafter kunde våga helga sitt lif åt det mest maktpåliggande af alla värf.

Vid den tillämnade bjudningen ämnade han berätta något om sina erfarenheter och hvad som förmått honom att nu bryta upp. Det skulle blifva ett afskedssamkväm, afsked t. o. m. mellan Våge och Berg. Och det bestämdes till en söndagsmiddag, så tidigt som kl. 2, för att ingen skulle behöfva öfverraskas af mörkret, i fall det hos dem blef så drägligt, att det droge ut på tiden. Lördagen förut hade de då naturligtvis åtskilliga förberedelser, och bland annat reste de en flaggstång. På måndagen skulle Berg fara.

Det var som vanligt en varm solskensdag med torra och »landrök». Solen såg ut som

botten af en dåligt rengjord kopparkittel. Liksom flera dagar förut höjde sig äfven nu på himmelen i väster massor af skockmoln, mörkblå och hvita, hvilka lofvade eller hotade något. Men det ville ej blifva annorlunda. Och det var så lugnt väder. Blott någon enda liten vindkåre, som jagats ut från det stora, af världsstormarna upprörda lufthafvet, kom ibland ilande och lade sig suckande till ro mot skogsdungen. Annars förmärktes blott ett och annat ljud af en skälla. Äfven bäcken var tyst, nära uttorkad som han var. Stillheten var tryckande. Och ett visst vemod tycktes ock hvila öfver de människor, som, enligt inbjudning, i rätt tid ankommo till Kvarnvallen.

De fingo taga plats ute under granarnas skugga, hvarest bänkar voro uppsatta i fyrkant med ett väldigt block fjällskifferhäll såsom bord i midten, undermuradt med samma slags sten. Däruppå hade placerats en stor stenkruka och en massa dricksglas.

Först kommo Våges moder och broder med hustru samt Pelle. Lisa var redan där och skulle hjälpa till med serveringen. Sedan en hel hop ungdom i sällskap med skomakare Lars. Och verkligen, äfven herrskapet Bagges kommo! Flera herrar och damer i rad, i téten fru Bagge ridande, sedan inspektoren själf, varm och svettig med hatten i handen, därpå fröken Fanny, lärarinna, länsmannen med fru, skolläraren m. fl. Sist äfven åtskilligt bondfolk, så att det blef en rätt stor samling.

När alla anländt, hissade Våge den blågula flaggan, hvarpå Berg framträdde, hälsade alla välkomna och upplyste om anledningen till bjudningen, hvarpå han i korta, gripande ordalag skildrade hufvuddragen ur sin historia, af hvilken orsak han kommit dit, hvilka erfarenheter han där gjort och hvad som nu förmådde honom att åter bryta upp. Han hade ej blott funnit sig själf, sade han, utan någonting mycket värdefullare, frid till sin själ och den största skatten, Kristus, för hvilken han ville offra allt.

Han vände sig därpå till Våge och talade några ord särskildt till hans berömmelse, om det städse goda förhållandet dem emellan och om det band, som allt framgent skulle förena dem såsom andliga bröder, huru vidt skilda deras vägar än skulle gå...

Sist åter till gästerna, ursäktande, att det icke blefve något annat till förfriskning än vatten och kaffe... men att de måste taga hänsyn till deras goda vilja...

Han stördes allt mer och mer af en boskaps-hjord, som kom strömmande intill gårdsgrinden ett kort stycke därifrån, dit uppmärksamheten afledes. Det gnydde och skramlade och en väldig tjur, som just nu varnade festligheten, uppstämde med sin djupa bas en enkel serenad, stunden till ära.

Men äfven ett par personer skyntade där borta. Våge gick dem till mötes och ledsagade dem in genom grinden och fram till gästerna, där de fingo plats. Det var Jonte, Gräfssons

son, och kyrkvårdens bopiga, Brita, personer, som alla kände, och hvilka ej väckte någon särskild uppmärksamhet. Men genom att den förre bar sitt gevär öfver ryggen, kommo nog gästerna att tänka på äfventyret med björnen och somliga började äfven fråga dels pojken och dels flickan, huru därvid tillgätt.

Men Våge bad om uppmärksamhet. Han riktade först några ord till Berg, tackade honom för godt sällskap och lyckönskade honom till hans ädla värf som en evangelii förkunnare. Men det är icke blott en afskedsfest, fortfor han, utan äfven, fastän icke ens Berg förr vetat om det, en välkomst- och fröjdefest, åtminstone för min del. De, som känna till mina grundsatser, torde kanske tro, att jag nu lidit ett stort nederlag. Men det är i själfva verket icke så. Såsom min broder Berg och så många andra har äfven jag förts in i nya förhållanden och det är en kristendomens seger såsom kulturmaktt vi nu fira. Vi ha en stor man här ibland oss, ehuru han är känd såsom den minste. Jag menar skomakare Lars Bengtsson. Genom den reform, för hvilken han i många år varit en trogen förkämpe och burit försmädelsens kors, ha ej allenast Berg och jag utan större delen af Ädille och dess lappbys befolkning blifvit omskapade och lifvade för ädlare lefnadsmål. I mitt innersta har jag aldrig varit emot, tvärtom, jag har länge känt det evigas kraf på mig. Dock har jag genom omständigheterna frestats att blifva en trånghjärtad egoist. Tröttad och sårad drog jag mig tillbaka för att

få vara mig själf och lefva förnuftigt. Och jag har icke önskat någonting högre än att få lefva och bo i fred och afsöndring från människor såsom snäckan i sitt skalhus. Men då denna rörelse kom, då Lars fick den stora bönhörelsen, förstod jag strax dess innebörd; jag kände, att det var detta mitt innersta, mitt bättre jag, som därigenom skulle komma till sin fulla utveckling, och att det orena, det själfviska sinnet skulle utrensas. Jag böjde mig och fick erfara välsignelsen. I naturligt hänseende var jag redan botad och nu blef jag det ock i andligt. Och mina skarpa, ofördragsamma åsikter hafva omstämmts och mildrats genom den bättre syn på lifvet, som kristendomens ande gifvit mig, hvilken ande ock, hoppas jag, skall vara mig en borgen för att jag ej behöfver återfalla i den moderna världsströmfåran igen. Jag anser icke vårt varande här i detta jordelifvet för en slumpens lek eller att det kan fullkomnas genom egen klokskap, utan jag tror, att det fins en Gud, som griper in i människornas banor likasom han leder himlakropparnas i det oändliga altet. Och jag tror mig hafva sett hans fingervisning i fråga om det steg jag nu tager, då jag härmed är nog lycklig att i eder närvaro, mina herrar och damer och anhöriga, hälsa henne välkommen till mitt hem, som snart skall mottaga henne såsom sin härskarinna, och där hon har lofvat blifva min ledsagarinna genom lifvet...

Han gick därpå och tog bopigan i hand, förde henne fram till bordet och presenterade

henne såsom sin trolofvade. — Jag har blott tre gånger sett min rödkindade, naturfriska flicka och hvarje gång har hon gjort ett på mitt hjärta outplånligt intryck. Jag såg henne första gången i arbetssele, då hon svängde om med tunga mjölkbyttor och kopparkittlar. andra gången blott på afstånd, då hon med flykten räddade sitt kvinnovärde och sin själs obefläckade adel, och tredje gången, då hon hade legat två timmar i ett träsk och vågat lifvet för en ko. Och vid detta sista tillfälle, fastän hon då i yttre måtto var minst tilltalande för skönhetsinnet, vann hon fullt mitt hjärta. Själff svag och dyster, behöfver jag en sådan stark och djärf kvinna med sol och sång i sitt väsende; jag måste hafva någon som liknar Berg, hvilken nu eljes skulle lämna mig allena.

Det var ej någon skönhet, han på detta sätt presenterade, men hon var en ovanlig kvinna med stort förstånd och hjärtegodhet, hvilka egen-skaper också framlyste ur hennes milda blå ögon och rodnande ansikte, blott i vanlig vallflicke-utstyrsel, men strålande i en friskhet såsom hälsan själf, en vildmarksblomma med svällande lifskraft, skålmsk, sprittande af lefnadsglädje, ej pensionsbildad, men blyg, elflik och fjällsnören.

Hon var lycklig, men det blef henne svårt att uthärda den stora uppmärksamhet hon nu tilldrog sig, och det var ej underligt, att hon visade sig litet förlägen och tafatt.

Och vid detta för mig så dyrbara tillfälle, fortsatte Våge, tar jag mig friheten bjuda på ett

glas vatten, om någon är törstig. Jag är ökänd som vattendrickare; jag aktar vatten högst af alla drycker och skulle allt för mycket handla i strid med mina grundsatser, om jag icke begagnade det vid ett så viktigt skede i mitt lif, vid en af dess högtidsstunder, af så djup betydelse för min framtid.

Och alla kommo fram och drucko ur glasen, så långt de räckte, sedan ur skopan, som de hämtade upp med, drucko och lyckönskade. Den dittills rådande lilla förställningen förflyktigades; det blef samspråk, skratt och jubel vid den glada öfverraskningen.

Äfven torparen Petter, som för sin synd mot sitt barn ej blifvit tillspord om bifall härtill, tycktes vara glad och låtsades känna till allt förut, ehuru endast hans hustru var invigd i hemligheten.

Men Berg var dock mest gripen af alla. Han tog till orda och lyckönskade offentlig. Han hade ej haft mer än en dunkel aning om detta mellanhafvande mellan Våge och denna skogsfé, såsom han uttryckte sig, och denna aning hade varit grundad på en iakttagelse han gjort, att Våge på sista tiden visat sig ovanligt glad, gladare t. o. m. ju närmare de nalkats afskedets stund, hvilken omständighet han icke kunnat förklara för sig af något missförhållande dem emellan, enär något sådant aldrig funnits, utan som han hellre måst ställa i sammanhang med hans besök borta i Skråten och att Jonte, fostersonen, varit hos dem ett par gånger, utan att Berg fått veta,

hvilket ärende han egentligen haft. Och nu kände han sig glad i dubbel bemärkelse, mest däröfver, att hans lilla insats uti nybyggets trefnad icke skulle komma att synnerligen saknas, då han rest bort. Och han kände sig öfvertygad, att Våge ej vidare skulle erfara den tomhet, som de ibland erfarit.

Men som han helt säkert ej kunde få förmanen närvara vid deras bröllop, ville han nu passa tillfället och gifva dem sin bröllopgåfva. Han hade blifvit förhjälpit ur en villrådighet... han hade någon tid funderat, huru han skulle göra med de möbler, han köpt upp för detta hem, som han nu måste lämna; men vid denna öfverraskning ville äfven han i stället å sin sida bereda dem en liten öfverraskning och skänka de nyförlofvade ej blott möblerna utan äfven allt annat, som han genom sitt arbete inlagt i nybygget.

I kunnen ej tro, slutade han, huru lycklig jag är att få gifva eder detta. Mottagen min gåfva och mina varmaste välgångsönskningar.

Men till sist ville jag utbedja mig en ynnest. Jag har nu kastat loss och står färdig att begifva mig ut på okända farvatten, och om jag då, enligt den högstes ledning, någon gång framdeles skulle lägga bi vid denna kust, ville jag utbedja mig förmanen att få taga in och gästa eder i detta hem, där äfven jag drömt mig en framtid.

De två gingo fram och tackade, djupt rörda.

Därpå uppträdde skomakar Lars och, tackande för den uppmärksamhet, som kommit

honom till del; bad att få säga några ord särskildt till den unga flickans ära. Han trodde icke, att det kunde vara opassande att här säga, att hon var en af de få flickor i socknen, hvilka, trots det rådande sedefördärfvet, strängt bevarat sin heder, och däri bestod ju en ung kvinnas förnämsta hemgift. Nu tillhörde äfven hon de troendes antal och var för öfrigt i besittning af alla de kvinliga egenskaper, hvilka, om han fått i uppdrag att välja Våge en maka, skulle hafva bestämt honom för att välja henne såsom den bästa, han kunnat tänka sig.

Han afslutade med bön och välsignelsen.

Men sist ville äfven inspektoren säga några ord. Han försäkrade, att han aldrig varit med på ett i all sin enkelhet mera angenämt samkväm. Och det hade därjämte varit lärorikt. Han hade nu lärt sig förstå, att den andliga rörelsen hade både sin sedliga och kulturella betydelse. Prisade Våge lycklig och tackade för glädjen att hafva fått vara med.

Han skakade hand äfven med Lars. Och fru Bagge torkade sina tårar och omfamnade Brita, som nu, då kaffet frambars, måste hasta att taga för sig och sedan vända åter till »buhammen»*) från sin äfventyrliga vallgång i den mystiska skogen.

Jonte följde med.

Kaffedrickningen drog ut på tiden. Det språkades och skrattades, men lågmält och i en viss

---

*) Sätern i jämtländskan.

högtidsstämning medan skällpinglet och lockningarne ännu hördes. Hon hade ej hållit något tal, Brita, men uttryckte sedan sina känslor i locktoner, som hjärtevarmt, smäktande i aftonfrid rullade fram öfver grantopparna mot hennes nya hem vid fjällbandet. Och samkvämet upplöstes först när solen gick ned, då äfven skockmolnen upplöstes och strödde ut sig i oräkneliga flockar i en praktfull aftonrodnad, färgad i guld och purpur, och kvällen skymde öfver jämtlandsbygden.

